ROST

Revistă de cultură creştină şi politică

Părintele Roman Braga
monahul cu inimă de prunc

Ortodoxia şi zeul toleranţei
de Costion Nicolescu

Cum poate muri o idee frumoasă
de Claudiu Târziu

Obsesia legiferării prostituţiei
de Răzvan Codrescu

Despre anatomia inimii triste la român
de Dan Puric

an VII ● nr. 80-81 ● 4 lei

www.rostonline.org

Coperta I: Părintele Roman Braga

sumar

numărul 80-81 ● octombrie - noiembrie 2009

EDITORIAL
Cum poate muri o idee frumoasă
de Claudiu Târziu.....3

INTERVIU
Avva Iustin: „Revista ROST va rămîne fără egal“.....4

ÎN DEZBATERE
Criza aprinde revoluția în presă
de Claudiu Târziu.....5

Copiii fără Dumnezeu
de Pr. Antonio Aroneasa.....7

De la „Draculaland“ la „Thailanda Europei“
de Răzvan Codrescu.....11

O lege a fărădelegii
de Prof. Univ. Dr. Pavel Chirilă.....13

POLITICA LA DESCUSUT
Fiara politică și polarizarea urii
de Viorel Patrichi.....14

Republica Moldova: momentul adevărului
de Mihail Albișteanu.....27

Dileme și false dileme la Chișinău
de Dan Dungaciu.....29

Băsescu versus Iliescu sau modernizare contra trecut
de Mihail Albișteanu.....31

REPERE
Reperele unei vieți de jertfă
de Ștealian Gomboș.....34

Despre Arhimandritul Roman Braga.....36

Bate-vor păstorii
de Arhimandrit Roman Braga.....37

INTERVIU
Eminescu te învață să gândești românește
de Silviu Man.....39

DECANTĂRI
Despre anatomia inimii triste la român
de Dan Puric.....43

Iluminismul grec și identitatea națională modernă a ortodocșilor
de Alexandru Racu.....46

Actualitatea Predaniei
de Constantin Mihai.....54

Lungul drum spre credință al lui Klaus Kenneth
de Octavian Dărmănescu.....61

MEMORIA
60 de ani de la al doilea val de deportări în Siberia
de Viorica Olaru-Cemârtan.....62

CREATORI
La centenarul lui C. Arnal, „tatăl“ lui Pif
de Daniel Focșa.....65

Cornel Marandiuc, un posibil model
de Daniel Focșa.....66

CENTENAR NOICA
Instinctul omului recent
de Paul-Gabriel Sandu.....68

IN MEMORIAM
Cu părintele Calciu, la trei ani de la despărțire
de Teodora Roșca.....69

Un om cât o civilizație: Părintele Sofian
de Paul S. Grigoriu.....71

LA ROST
Apologia lui Platon
de Alexandru Racu.....76

SEMNAL EDITORIAL
Ortodoxia și zeul toleranței
de Costion Nicolescu.....81

OFERTĂ

Revista ROST caută distribuitori în toată țara: biserici de mir, mănăstiri, firme locale de difuzare a presei, librării și persoane particulare. Oferim comision atractiv. Pentru detalii, luați legătura cu directorul publicației, Claudiu Târziu, la telefon 0740.103.621 ori pe e-mail revistarost@gmail.com.

ROST
Revistă de cultură creștină și politică

Fondată 2002

Revistă națională editată de Asociația ROST

DIRECTOR
Claudiu TÂRZIU
tel.: 0740.103.621
revistarost@gmail.com

REDACȚIA
Mihail ALBIȘTEANU
Pr. Antonio ARONEASA
Constantin MIHAI
Pr. Marcel RĂDUȚ SELIȘTE

COLABORATORI PERMANENȚI
Ierom. Savatie BAȘTOVOI
Răzvan CODRESCU
Stelian GOMBOȘ
Paul S. GRIGORIU
Silviu MAN
Paul NISTOR
Cristi PANTELIMON
Viorel PATRICHI
Alexandru RACU
Teodora ROȘCA
Paul Gabriel SANDU
Constantin N. STRĂCHINARU

CORECTURĂ
Nicu BUTNARU

EDIȚIE INTERNET
Dragoș DORAN

CORESPONDENȚĂ
OP 23, CP 27 – București

TIPAR
Docuprint SRL
tel.: 0234/588.930

DIFUZARE
Supergraph SRL

ABONAMENTE
OP 23, CP 27
București

ISSN
1583-6312

www.rostonline.org

Reproducerea unor articole apărute în revista ROST este permisă numai cu acordul scris al redacției.
ROST este difuzată în țară și în comunitățile românești din Europa, SUA și Canada.

Cum poate muri o idee frumoasă

Cîndva, o mînă de bărbaţi au visat o revistă ca o şcoală a demnităţii naţionale, unde să fie redescoperite adevăratele repere ale românilor, cu nădejdea că vor fi urmate de cît mai mulţi. Şi au făcut-o. Peste ani, cînd s-a maturizat şi e numai bună de rod, frumoasa idee riscă să moară. De indiferenţă. Atenţie, îi ţineţi sufletul în palme!

Claudiu Târziu

Vara abia mijise, dar oraşul era un cazan în fierbere de dimineaţa până-n apus. Numai după lăsarea nopţii, suspina adînc, ca un om întors de la o muncă grea. Şi doar atunci carnea noastră tînără simţea îndemnul parfumului de tei înfloriţi. Dar alchimia sufletului e alta la fiecare om. Noi nu ne aruncam într-o revoluţie *flower power*, sub motto-ul „carpe diem!“, ci într-una spirituală.

Seri multe şi lungi am gîndit această revistă – perla coroanei într-un proiect mai mare. În decembrie, acelaşi an, 2002, a apărut numărul-pilot al ROST. Sub efigia tutelară a lui Petre Ţuţea. „Între Dumnezeu şi neamul meu“ – nu e vreun enunţ dilematic, ci o profesiune de credinţă, aceea de punte. Am luat-o pe drumul acesta. Şi, iată, sînt peste 80 de luni de atunci. Timp în care am convins, iar gruparea noastră a crescut. Nume care erau necunoscute, cu ani în urmă, aici au căpătat greutate. Altele, consacrate, tot mai multe, au mărit pretigiul revistei. Apartenenţa la gruparea ROST a devenit un fel de legitimaţie de intelectual creştin. Am fost comparaţi, onorant, cu *Gândirea*. Sîntem citiţi cu creionul în mînă în mediul academic, în spaţiul eclesial – inclusiv la vîrf –, în *staff*-urile partidelor politice, în redacţii. Facultăţi de Teologie, de Istorie şi de Ştiinţe Politice din ţară au în bibliografie texte apărute în ROST. Specialiştii noştri sînt invitaţi la diverse emisiuni de radio şi televiziune şi sînt intervievaţi de ziare. Poziţiile exprimate de revistă şi de asociaţia omonimă, referitoare la problemele grave ale societăţii, sînt luate în considerare. Cîteva acţiuni ale noastre au lăsat urme. Instituţiile de stat consideră ROST un partener serios şi colaborează cu noi în diverse proiecte.

Inevitabil, împotriva noastră au fost stîrnite şi reacţii de advsersitate extremă, între care interzicerea, la Iaşi, a unei expoziţii despre martirii închisorilor comuniste este numai cea mai răsunătoare.

Deşi dificultăţile au fost numeroase şi permanente, tirajul revistei a crescut constant şi, în această vară – în plină criză şi într-un anotimp ostil presei –, am atins un vîrf după care tînjesc publicaţii cu brand mult mai puternic şi finanţatori foarte bogaţi.

ROST nu a fost proiectată ca o afacere şi nici nu este. Se susţine în principal din vînzări şi uneori din sponsorizări private. Nu facem publicitate, deci renunţăm la anumite venituri. Nu am primit nici un leu de la stat, de la Biserică sau de la autorităţile locale. Toţi cei care contribuie la această lucrare o fac în mod gratuit, deşi s-ar cuveni să fie plătiţi, fie şi simbolic. Însă, banii nu ajung. În pofida succesului întregistrat de ROST, la răstimpuri avem nevoie de cîte o infuzie financiară din afară. Cauzele sînt multiple, iar unele de-a dreptul jenante, pentru că dezvăluie partea urîtă a lumii româneşti (necinste, intrigă, ticăloşie, meschinărie, prostie). În primul rînd, nu ne putem recupera banii de la difuzori. Aşa am renunţat la marile firme de distribuţie Rodipet şi Hiparion, care ne datorează sume care atîrnă decisiv în bugetul nostru. Difuzorii mai mici cu care lucrăm, puţinele librării cu care avem contracte şi voluntarii care au pus umărul nu

(continuare în pagina 10)

Avva Iustin: „Revista ROST va rămîne fără egal“

Părintele Iustin Pârvu, marele duhovnic al românilor şi starețul Sfintei Mănăstiri Petru Vodă din munții Neamțului, a acordat revistei ROST un scurt interviu despre rolul presei creştine în societatea noastră de azi. Părintele Iustin se opreşte mai ales asupra responsabilității pe care o au publiciştii creştini şi a necesității trăirii credinței de către cei care vorbesc despre ea. Avva vede în ROST un loc de coagulare a energiilor tineretului ortodox, spre o resurecție a vieții noastre naționale.

- Preacuvioase părinte Iustin, trăim vremuri foarte grele, în care, poate mai mult că altădată, avem nevoie de repere. Poate oferi presa aceste repere? E de datoria ei?

- Întîi, trebuie să facem deosebirea între presa în duh ortodox şi cea care e în afara acestui duh. Eu vreau să vă spun doar despre publicațiile care apar în lumea aceasta ortodoxă românească. Apar o sumedenie de reviste, ziare, scrieri, articole şi tot felul de publicații care sunt răspândite fie de oameni de bună credință, fie de oameni de mai puțină credință, fie de specialişti, fie de amatori... Oamenii scriu şi vorbesc, că aşa-i lumea în neputința ei. Deşi ar trebui ca publicațiile despre viața noastră spirituală, să aibă şi un control duhovnicesc... Aici ar trebui să se angajeze şi să vorbească oameni care au autoritate şi un prestigiu... Dar eu sînt mulțumit că sînt oameni care fac lucruri frumoase, scriu bine în revistele acestea ieşite din strădania tineretului nostru ortodox. Cei care conduc aceste publicații de ordin spiritual, moral, teologic, îşi asumă răspunderea. A scrie înseamnă a-ți lua asupra ta o mare răspundere, căci scrisul rămîne şi poate să fie spre ridicarea sau spre căderea multora. De aceea, cei care îşi iau răspunderea de a scrie trebuie să şi trăiască, pentru că nimic nu se comunică şi nu rodeşte dacă ceea ce e scris nu este şi trăit. Aşa înțelegem de ce încercările noastre, ale românilor, de până acum, de a ridica nivelul de viață duhovnicească nu au avut efecte, pentru că nu au fost dublate şi de trăire. Cuvântul trebuie verificat prin credința trăită.

- De cîțiva ani de zile, revista Rost se străduieşte să deschidă un drum în acest sens. Ce părere aveți despre strădania ei?

- Revista ROST prezintă, destul de frumos şi cu oarecare autoritate şi prestigiu în lumea noastră ortodoxă, temele din toate numerele. De aceea este şi căutată. Şi de-abia acum se face cunoscută cu adevărat tineretului nostru românesc. Revista aceasta va rămâne fără egal. Pentru că temele pe care le propune şi articolele pe care le publică au un succes deosebit. Se vede asta şi din discuțiile pe care le-am auzit între credincioşi. Şi de aceea se cere multă atenție şi o tot mai mare apropiere între oamenii de talent şi de frumusețe creştin-ortodoxă, să se gupeze aici şi să dea o nuanță de succes şi de regenerare a ortodoxiei noastre. Aici se poate verifica şi tineretul care contribuie la revistă, se poate face şi un cerc de rugăciune, un cerc duhovnicesc de atenție şi de încordare în viața spirituală. Să se facă un loc de formare şi de întregire a vieții noastre creştine prin rugăciune, căci numai prin forța rugăciunii mai putem sta în acest veac întunecat.

- Cum ați spus sfinția voastră de atâtea ori, dacă vrei să schimbi lumea, trebuie să începi cu tine...

- Noi trebuie să ne modelăm după învățătura noastră creştină, să fim model de viață... Întîi să lucrăm în noi şi apoi în lume, ca de la noi să apară această lumină... Căci e scris: Voi sînteți lumina lumii şi sarea pământului. Lumea are nevoie, la ora aceasta, de modele de viață, mai mult decît de orice şi decît oricînd.

Şi cred că dacă la revista ROST va fi o înțelegere, o armonie, atunci va avea rezultate din ce în ce mai bune şi mai frumoase şi prin aceasta se va impune tot mai mult. (ROST)

Criza aprinde revoluția în presă

Claudiu Târziu

Cel puțin pentru presă, criza economică are valoare de revoluție. Şi la revoluție, ca la revoluție: victime omeneşti, pagube materiale, răsturnarea valorilor, schimbarea instituțiilor... Partea neagră e dată de suferință, partea roz aparține, eventual, viitorului. Una peste alta, orice revoluție aduce, pe lângă durere şi abuz, şi multă speranță.

Criza economică a grăbit lucrurile, în cazul presei, într-o direcție spre care oricum mergeam.

Presa e lovită greu de criză. Pe de o parte pentru că majoritatea covîrşitoare a publicațiilor se bazau pe publicitate, ori industria de publicitate a cunoscut un recul groaznic. Pe de altă parte, difuzorii, răi-platnici dintotdeauna, au provocat un blocaj financiar, căci încasează, dar, din pricini numai de ei ştiute, nu întorc banii la furnizorii editori.

Rodipet a capotat şi a lăsat buzunarele tuturor mai goale. Dacă va putea fi readusă pe linia de plutire, ne va costa pe toți o grămadă de banet, în timp de Awdi, arabul căruia guvernul Năstase i-a făcut cadou Rodipet-ul (inițial, rețea a statului), huzureşte prin America.

Nici Hiparion nu se simte prea bine, deşi a rămas principalul angrosist de presă, şi plăteşte cu țîrîita, numai după crizele de nervi, alternate de rugăminții plîngăcioase şi acțiunile în instanță ale furnizorilor. Ceilalți difuzori contează mai puțin.

Nu intru în detalii, dar fapt este că publicații care, pînă mai ieri, erau pe cai mari azi sînt cu un picior în groapă. Drept pentru care, patronatele au trecut la reduceri drastice: de salarii, de personal, de costuri curente.

De vreun an încoace, toate marile trusturi au făcut concedieri masive. Asta a fost etapa cea mai dureroasă. Mai ales că operațiunea nu a avut la bază, în prea multe cazuri, criterii de competență.

A doua măsură, în legătură directă cu prima: au fost blocate angajările. După ştiința mea, doar Adevărul, România liberă şi Evenimentul zilei au mai făcut angajări în ultimele luni. Însă, acum nici aceste ziare nu mai angajează.

Aşa se face că mulți ziariști buni au rămas fără slujbă - chiar dacă ziarele continuă să mustească de incompetenți, la toate nivelurile.

A treia etapă a fost închiderea unor publicații. Alți şomeri şi alți cititori văduviți de produse care le plăceau.

Toate acestea au forțat breasla la reorientare. Mulți jurnaliști cunoscuți au trecut exclusiv (sau preponderent, că unii mai au colaborări sporadice cu publicații *pe print*) pe internet: Cristian Grosu, Tiberiu Lovin, Dan Tapalagă, Dan Badea, Mirela Corlățan, Cristi Şuțu, Florin Budescu, Mihnea Măruță, Petrişor Obae, Iulian Comănescu, Nicoleta Savin, Bogdan Comaroni, Răsvan Moldoveanu, Adrian Pătruşcă, Pavel Lucescu...

Sorin Ovidiu Vîntu a simțit dincontro bate vîntul şi a anunțat că de-acum investeşte numai în online, printurile urmînd să se descurce cum or putea. Aşa că, după alegeri, se aşteaptă închiderea ziarelor Gardianul şi Ziua (care îi aparțin lui SOV prin interpuşi) şi mutarea *online* a Cotidianului.

Deunăzi, trustul lui SOV a anunțat că renunță la editarea revistelor Tabu, Bucătăria pentru toți, Aventuri la pescuit, Superbebe şi 24Fun, iar acestea vor fi preluate de managerii lor. După informațiile mele, Bucătăria pentru toți şi 24Fun sînt singurele încă profitabile.

În paralel, trustul Realitatea-Cațavencu a dezvoltat mult compania F5X-media care se ocupă numai de mediul virtual. Mai mult, a recuperat o serie din foştii comentatori ai Cotidianului, care n-au putut lucra cu Nistorescu, pentru care a făcut o platformă de bloguri. Şi nu doar ca să le dea un loc unde să scrie, ci pentru că a înțeles că importanța mediului virtual e în creştere.

Dan Voiculescu a declarat şi el, într-un interviu publicat de Tiberiu Lovin pe www.reportervirtual.ro, că este interesat de presa pe internet.

Evenimentul Zilei a alcătuit o redacție paralelă, care lucrează doar pentru ediția *online* a ziarului.

De asemenea, au fost deschise întreprinderi independente de jurnalism *online* (cum e, de pildă, Agenția de Investigații Media). Şi au toate şansele de reuşită, Hotnews fiind un exemplu pentru asta (dintr-un site de revista presei a devenit principala agenție de ştiri online, în doar cîțiva ani – şi nu discut aici despre cum îşi face treaba, ci doar că a avut succes).

Pe deasupra, începe să se simtă şi în România că, dacă nu eşti pe net, nu exişti. Nevoia de a obține rapid informația, viteza de difuzare a ştirilor pe internet, comoditatea cu care ne-au învățat deja motoarele de căutare, toate ne obligă să avem şi o față virtuală pentru brand-ul personal, pentru ONG-ul sau firma la care lucrăm, pentru proiectele majore în care sîntem implicați, pentru *hobby*-urile noastre... De aceea, s-au înmulțit, printre altele, blogurile de calitate ținute de scriitori, jurnalişti de top sau specialişti în diverse (de la economie şi arhitectură, până la sticlărit şi artă plastică).

O serie de bloggeri cîştigă deja bani din publicitatea online, pentru că au trafic mare. Publicitatea *online* este şi ea în creştere față de cea pe *print* (în prima jumătate a lui 2009 s-au încasat, la nivel mondial, 10,9 miliarde dolari din publicitate online). Deocamdată, în Vest se simte mai mult această schimbare. În România sînt încă diverse hibe care ne întîrzie şi aici ca în toate domeniile. Dar se va întîmpla şi la noi.

Pentru că se înregistrează o reorientare a investițiilor spre internet şi pentru că tot mai mulți jurnalişti valoroşi măresc credibilitatea informațiilor vehiculate în spațiul virtual, e firesc să fie redirecționată şi publicitatea.

Din păcate, libertatea este greşit înțeleasă şi de majoritatea internauților, care sufocă forumurile publicațiilor cu umori şi ticăloşii şi care fac să înflorească pe bloguri calomnia, insulta şi manipularea grosolană. Aşa încît era firesc să apară inițiative de reglementare a internetului.

Personal, mă tem că încercarea de a pune reguli din afară, adică prin instrumente politice, aici, ca şi în presă, poate duce foarte uşor la cenzură. Aşa că ar fi bine dacă am reuşi să ne autoreglementăm. N-am prea făcut-o în presa clasică, să-i zic aşa, mă îndoiesc că o vom face în cea online.

Tendința de a da hîrtia pe net nu mă sperie. Nu cred că presa pe *print* va dispărea. Chiar dacă vom ajunge să avem cu toții acces la ştiri în timp real pe telefonul mobil, vor exista suficient de mulți oameni care vor prefera să citească un ziar sau o revistă pe hîrtie. Unii vor face din asta un tabiet, alții – un semn de distincție. Şi sper că asta va duce la o rafinare a presei pe *print*, o înnobilare a ei. Mondenitățile şi noutățile politice pot fi aflate la radio, la televizor sau pe netul accesat de pe mobil, dar analizele de calitate, reportajele profunde, interviurile substanțiale, anchetele de amploare, nu. Pentru acestea din urmă va fi în continuare nevoie de un suport de hîrtie. Cum va fi nevoie şi pentru cărți. Nimeni nu va sta să citească un roman de dragoste sau o culegere de eseuri politice pe internet. Şi nici plăcerea de a citi o carte ca un obiect frumos nu va putea fi înlocuită cu lectura lor pe foi scoase la imprimantă. Cititorii adevărați vor păstra ritualul de a ține în mîini o carte cu coperte frumoase, de a răsfoi uşor un ziar cu o cafea în față... Ba s-ar putea ca pentru mulți presa pe hîrtie să fie un semn de rezistență în fața consumismului, a *fast-life*-ului şi de noblețe spirituală. Aşa că n-are decît să pună Google toată literatura lumii pe internet şi să devină doar *online* 90 la sută din ziare.

Nici o revoluție nu a nimicit conservatorii.

Copiii fără Dumnezeu

Ministerul Educației, Cercetării şi Inovației (MECI) „a uitat" să mai includă în planul cadru pe anul şcolar 2010-2011 Religia ca disciplină de învățământ la ciclul liceal, în vreme ce în învățământul primar şi gimnazial statutul religiei devine incert. De ce face Ministerul aceasta?

Pr. Antonio Aroneasa

În mod sigur omiterea nu este pricinuită de uitare, ci eliminarea Religiei ca disciplină de studiu în şcoala românească are cu totul alte motivații. Una dintre acestea, de-a dreptul stupidă, ar fi încercarea Guvernului de a diminua efectele crizei financiare cu care se confruntă țara. Prin eliminarea profesorilor de Religie din şcoli – de fapt aici se află ținta acestei măsuri, în adâncul ei – se doreşte atenuarea unei crize, în sensul în care nu ar mai fi nevoie de salarii pentru aceşti profesori. Motivul este lipsit de realism şi de bun simț, în vreme ce guvernul cheltuie bani cu nemiluita pe lucrări sau proiecte care nu s-au realizat, sau care au fost sortite eşecului. Exemplu? Vaccinul Gardasil – nu intrăm aici în detalii legate de cât de periculos este vaccinul, de altfel bine cunoscute din prezentările făcute în presă – pentru care s-au cheltuit sume enorme, peste 20 de milioane de euro. Dar au fost utilizate până în prezent în jur de 2% din vaccinurile cumpărate! Şi asta în condițiile în care, în mai puțin de un an, vaccinurile vor expira! Nu este cazul şi intenția noastră să facem o analiză a modului în care guvernul cheltuie banii în plină criză economică, dar în mod sigur astfel de măsuri nu sunt nici pe departe în stare să relanseze situația economică a țării, precum nici incompetența şi mârşăvia unora din cei care conduc! Asta este o realitate şi, probabil, prezența Religiei în instituțiile de învățământ doare şi mustră conştiințele celor care nu vor o societate bazată pe principii morale şi spirituale sănătoase, ci una dezbinată de patimi care, astfel, poate fi mai uşor manipulată, tocmai prin patimile care se promovează fățiş sau subtil prin diferite mijloace.

Ce vină au dascălii?

Au profesorii de Religie vreo vină în toate acestea? Unii dintre ei, da! Au fost cazuri semnalate de presă în care au fost prezentați dascăli ai acestei discipline inconştienți de misiunea cu care au fost hărăziți de Dumnezeu. Cuvântul folosit – inconştienți – este blând! Dar mă tem că nu doar în tagma acestor oameni există indivizi certați cu legea sau cu verticalitatea morală, ci şi în aceea a profesorilor care predau alte discipline. Aşadar, problema pusă astfel este falsă şi nu se rezolvă.

Plecând de aici spun că, din păcate, o parte a presei speculează în sens negativ această problemă, ca de altfel toate problemele care țin de domeniul religios şi care au în special ca principal „subiect de ştire" Biserica Ortodoxă Română. Prin urmare, nu cred că atitudinea morală a unora dintre profesorii de Religie poate constitui temelia unor astfel de acțiuni, care vizează până la urmă educația moral-religioasă a copiilor într-o lume tot mai dezorientată în acest sens.

În scrisoarea trimsă de P.F. Părinte Patriarh Daniel preşedintelui Traian Băsescu, Preafericirea

Sa argumentează în câteva puncte, pertinent, anormalitatea unui astfel de act. Primul argument al P.F. Părinte Patriarh Daniel, este preluat din Constituția României care: „prevede în art. 32. alin. (7): Statul asigură libertatea învățământului religios, potrivit cerințelor specifice fiecărui cult. În şcolile de stat, învățământul religios este organizat şi garantat prin lege." Mai departe P.F. Părinte Patriarh precizează în scrisoarea sa că predarea Religiei în şcoli „este conformă Legii nr. 489/2006 privind libertatea religioasă şi regimul general al cultelor, care prevede în art. 32 alin. (1): «În învățământul de stat şi particular, predarea religiei este asigurată prin lege cultelor recunoscute.»". Prin urmare măsura care se doreşte a fi luată este anticonstituțională şi încalcă un drept fundamental, garantat prin lege tuturor cetățenilor din România, indiferent de cultul căruia aparțin, aşa cum tot prin lege este garantată posibilitatea de a nu frecventa cursurile de Religie, la solicitarea scrisă a părintelui sau a tutorelui legal, ceea ce arată că nimeni nu este forțat să îmbrățişeze un anumit gen de educație religioasă.

În scrisoarea adresată preşedintelui Traian Băsescu, P.F. Părinte Daniel argumentează şi istoric faptul că studierea Religiei în şcoala românească este cât se poate de firească: „Prezența Religiei în sistemul de învățământ românesc nu este o inovație a perioadei post-decembriste. Legea instrucțiunii publice din 1864, care a stat la baza învățământului românesc peste trei decenii şi care a fost una dintre primele legi din Europa care instituiau obligativitatea şi gratuitatea învățământului (după Suedia, Norvegia, Prusia şi Italia, dar înaintea Marii Britanii, Elveției, Bulgariei, Serbiei, Franței), aşeza Religia la loc de cinste între obiectele de studiu, atât în cadrul învățământului primar, unde se preda catehismul (art. 32), cât şi în cadrul învățământului secundar, gimnazial şi liceal, unde se preda «religiunea» (art. 116)".

Pe lângă acest fapt, anul 1989, în special prin jertfa tinerilor români, a însemnat dobândirea libertății pentru poporul român asuprit timp de o jumătate de secol de hidra comunistă, dar şi de întunericul ateismului „ştiințific" prin intermediul căruia românii – intelectuali, preoți, studenți, elevi, muncitori – au suferit în închisorile comuniste pentru credința lor în Dumnezeu, unii dintre ei dându-şi chiar viața. Ne întoarcem, iată, după aproape două decenii la aceeaşi nebunie prin care se promova ateismul, uitând, mai ales cei care nu ar fi „îndreptățiți" cu nimic să uite, suferințele provocate de comunism neamului românesc. În acest sens, uitarea este, ne spun Părinții Bisericii, un păcat mare, nicidecum o virtute, iar Sfântul Marcu Ascetul o include în rândul celor trei uriaşi care ucid sufletul, alături de neştiință (prostie) şi ignoranță.

Anularea unui drept câştigat

Studierea Religiei în şcolile româneşti, după 1989, este un drept câştigat prin jertfele sângeroase ale tinerilor care au murit la Revoluție şi un drept care se ia cu japca tinerilor elevi, care au nevoie mai mult decât oricând de îndrumarea spirituală şi morală.

Din păcate, am călcat de prea multe ori în picioare jertfele românilor care au luptat în perioada comunistă împotriva sistemului, ale celor care au murit la revoluție şi ne întoarcem, încet şi subtil, dirijați de „binevoitorii" noştri, în întunericul spiritual pe care l-am trăit înainte de '89.

Toate acestea au o strânsă legătură şi cu proiectul de lege a învățământului preuniversitar prin care se doreşte, încet dar sigur, scoaterea Religiei din rândul disciplinelor de învățământ din şcolile româneşti. Au legătură pentru că țin de mentalitatea unui popor care acceptă cu prea multă uşurință toate mârşăviile oamenilor politici care se perindă pe la conducerea țării şi importă la fel de uşor ceea ce distruge sănătatea morală şi spirituală a acestui neam. Or, repet, Religia deranjează, pentru că militează în şcolile româneşti pentru păstrarea integrității morale, spirituale, fizice a tinerilor, care le dă posibilitatea dobândirii adevăratei libertăți duhovniceşti. S-a început cu „trupul", prin orele de Educație fizică şi sport, se continuă cu sufletul, prin orele de Religie.

Ceea ce se realizează este separarea religiei de viața în sine, de cotidian, şi izolarea ei în domeniul privatului, ca şi cum pentru a evolua spiritual şi moral nu mai este nevoie de religie, adică de comunicarea cu Dumnezeu. Vrem educație

performantă fără spiritualitate şi fără morală, ceea ce nu se poate. „Fără Dumnezeu omul rămâne un biet animal raţional şi vorbitor, care vine de nicăieri şi merge spre nicăieri" – spunea Petre Ţuţea, cuvânt plin de adevăr. Urmăriţi discuţiile de pe unele forumuri, ascultaţi-i pe mulţi dintre tinerii noştri cum vorbesc, priviţi-i cum se comportă în societate şi spuneţi dacă au nevoie de educaţie moral-religioasă sau nu!

Trist este faptul că se doreşte să fim „imbecili", iar prin aportul la eliminarea religiei ca disciplină de învăţământ nu facem decât să îi ajutăm pe cei care ne vor aşa. Pe de altă parte „reformarea sistemului de învăţământ prin eliminarea Religiei aminteşte, într-o oarecare măsură, de educaţia atee impusă în ţara noastră după anul 1948. Cunoaştem prea bine consecinţele unei astfel de educaţii la nivel personal şi comunitar: infirmitate spirituală, culturală, morală, socială" (ziarul Lumina, 25 august 2009).

A motiva eliminarea Religiei din sistemul de învăţământ cu dorinţa de adaptare la normele europene nu poate constitui un motiv serios. Şi în această privinţă urmăm trunchiat modelul european şi îl remodelăm, îl transformăm până în punctul în care obţinem ceea ce vrem, aducând ca argument presupusa realitate europeană când de fapt aceasta este alta. Tot ziarul „Lumina" ne „luminează" în acest sens, ca de altfel şi scrisoarea P.F. Părinte Patriarh Daniel în care Întâistătătorul BOR demontează argumentele false conform cărora în ţările Uniunii Europene Religia nu şi-ar avea loc ca disciplină de studiu în învăţământul de stat. Dimpotrivă, foarte multe state europene au înţeles puterea valorilor morale şi spirituale pe care le promovează creştinismul şi faptul că, folosite atunci când trebuie, şi anume în perioada în care copilul are nevoie de educaţia pe care o primeşte în şcoală, ele pot contribui la crearea unei societăţi umane mai sigure, în care principiile morale, respectul faţă de ceilalţi şi de valorile culturale ale altora să modeleze relaţiile dintre oameni.

„Majoritatea statelor Uniunii Europene valorifică potenţialul educativ al Religiei, pe care o includ în sistemul de învăţământ public, sub diferi-

te denumiri: Educaţie religioasă (Austria, Danemarca, Germania, Grecia şi Irlanda), Educaţie moral-religioasă (Anglia), Morală şi educaţie religioasă (Portugalia), Educaţie religioasă şi morală (Luxemburg), Creştinism, Religie şi Etică (Norvegia), Religie sau etică (Belgia), Mişcări ideologice religioase (Olanda), Religie (Finlanda, Italia şi Spania). Observăm că sistemele de învăţământ europene au înţeles că educaţia şi credinţa nu se exclud, ci sunt complementare."

Cultivarea valorilor morale

Disciplina Religie, predată în şcoală, urmăreşte să cultive valorile morale şi spirituale alte tânărului care să contribuie la consolidarea sa ca persoană, dar şi la punerea temeliei unei societăţi bazate pe valorile creştine. De asemenea, tânărul elev este îndemnat să cunoască istoria religioasă a acestui neam, dar şi aspectele esenţiale ale principalelor religii ale lumii, cunoştinţe care duc şi la consolidarea culturală a persoanei.

Pe lângă aceste aspecte legale, morale, tradiţionale care mărturisesc despre normalitatea predării religiei în şcoli intervine şi ceea ce deranjează şi am semnalat mai sus: faptul că Religia contribuie la consolidarea unei personalităţi puternice a tânărului elev, care să facă faţă ispitelor lumii şi să nu accepte compromisurile poate să deranjeze. Omul personalizat şi înduhovnicit – ceea ce Religia ca disciplină de studiu poate realiza – nu se va supune unor directive contrare legilor morale şi manipulării venite de la „înaltele stăpâniri". Or asta este contrar voinţei celor puternici!

Este relevant faptul că într-un studiu realizat în judeţul Alba, au fost întrebate mai multe eleve despre principalul motiv care le-ar determina să nu săvârşească un avort. Majoritatea elevelor chestionate au răspuns că pe primul loc în privinţa motivelor serioase care le opresc să facă un avort se află religia. Acest răspuns spune mult şi despre faptul că educaţia religioasă realizată până acum în şcolile româneşti îşi face simţite efectele pozitive.

Credem că eliminarea Religiei din programa de studiu a elevilor români nu este deloc benefice. Pentru a construi o societate sănătoasă bazată pe principii şi valori morale solide este nevoie în primul rând de consolidarea omului ca fiinţă religioasă, pentru că această latură îl defineşte nu în parte, ci în totalitate. Omul este creat după chipul lui Dumnezeu şi chemat să ajungă la asemănare, iar la atingerea asemănării o contribuţie esenţială o are în mod sigur şi educaţia religioasă.

Editorial

(urmare din pag. 3)

acoperă cererea de pe piaţă şi nici nu pot asigura finanţarea pe mai departe a apariţiei ROST.

Paradoxal, chiar cînd revista e la cel mai înalt nivel calitativ şi cînd este mai căutată, nu mai are fonduri pentru supravieţuire. O situaţie din care se iese numai cu solidaritate şi voluntariat. Ar fi aşa de simplu dacă fiecare cititor ar convinge măcar încă un prieten să se aboneze la ROST, ori dacă unii cititori ar răspîndi revista, contra comision, în cercul lor de cunoştinţe. Ar fi aşa de frumos şi ziditor dacă mai multe parohii şi mănăstiri ar difuza revista – pe care altminteri o apreciază, după cum o dovedesc scrisorile şi telefoanele pe care le primim de la stareţii şi monahii lor. Deja procedează aşa o serie de prieteni ai noştri, cărora le mulţumim, dar deocamdată sînt prea puţini.

Recent, au sucombat două publicaţii de mare valoare, *Dosarele istoriei* şi *Memoria*. Una îngropată de difuzori, alta de Ministerul Culturii – care a refuzat să o mai subvenţioneze. Se pregăteşte să tragă obloanele, după 19 ani, şi *Puncte Cardinale*. Cauza este aceeaşi: neimplicarea majorităţii celor care le-au apreciat.

E păcat să aplauzi o idee frumoasă, să te bucuri de ea, dar să nu faci nici un gest pentru a fi dusă mai departe.

Oricum, noi vom continua să scoatem ROST, fie şi numai pentru abonaţi, dacă altfel nu se poate. Dar ne-ar prinde foarte bine puţină solidaritate din partea dvs, a cititorilor noştri. Unde Dumnezeu vede dragoste şi împreunălucrare, pune şi El mîna.

Obsesia legalizării prostituției

De la „Draculaland“ la „Thailanda Europei“

Răzvan Codrescu

După ce am cedat mai demult cerinței imunde de "a intra în Europa cu spatele" (sintagmă lansată, dacă nu mă înşel, chiar de d-l Andrei Pleşu), dezincriminînd legal homosexualitatea, clasa noastră politică pare a fi prins gustul irefutabil al evaziunilor sexuale. Noul proiect de legiferare şi dezincriminare a prostituției reia campania eşuată în Anul Caragiale (2002), dar şi unele încercări ulterioare mai timide (cum a fost cea a ministrului V. Blaga, în 2007), amintind, o dată în plus, de vechiul proverb românesc: „Țara arde şi baba se piaptănă“. Iar aceasta nu doar pentru că în România postcomunistă există numeroase alte urgențe legislative cu caracter vital, ci şi pentru că prostituția beneficiază deja de o reglementare oficială suficient de largă şi perfect democratică (art. 328 din actualul Cod Penal). Mai mult decît atît: spre deosebire de modificarea legislativă adoptată acum câțiva ani în privința homosexualității, mai degrabă ca o formă de curtoazie *sui generis* față de ambasadorul unei mari puteri (vorba bancului apărut pe acest fond: *Be my Guest!*), în cazul prostituției nu mai e vorba de nici o presiune externă, ci doar de ideea fixă a unor grupuri politice autohtone (în frunte cu familia prezidențială, care şi-ar dori în plus şi dezincriminarea consumului de droguri!), susținută cu o argumentație insuficientă şi falsă, pe fondul unui întreg concert demagogic cu tentă electorală.

Principalul argument al susținătorilor acestei reforme legislative se vrea unul de natură medicală: că prin instituționalizare prostituția va putea fi monitorizată, iar în acest fel rata îmbolnăvirilor venerice va scădea. Infailibil la prima vedere, acest argument propagandistic este contrazis de numeroasele statistici efectuate recent atît în țări unde prostituția este incriminată, cît şi în țări unde s-a procedat la dezincriminarea acesteia: între unele şi celelalte nu există diferențe semnificative în ce priveşte rata bolilor cu transmisiune sexuală (BTS). Dovadă că adevărata problemă nu este incriminarea sau dezincriminarea prostituției (existente pretutindeni şi dintotdeauna), ci *limitarea fenomenului* prin măsuri responsabile şi concrete de natură moral-educațională, socio-economică şi medico-sanitară. Legalizarea juridic-abstractă este o măsură facilă şi ineficientă, riscînd să ducă chiar la o recrudescență a fenomenului (mai ales sub forma unor "rețele paralele", neoficiale), cum o arată experiența majorității țărilor care au pus-o în practică. Legalizarea permisivă nu constituie, în ultimă instanță, decît o formă de încurajare şi protecție oficială, în virtutea căreia Statul devine principalul proxenet. Pe de altă parte, este ştiut de toată lumea (cu excepția parlamentarilor noştri) că majoritatea bolilor cu transmisiune sexuală au o lungă perioadă de incubație, în decursul căreia nu pot fi depistate prin semne sigure, oricît de riguros ar fi controlul medical. Or, în acele cîteva luni sau chiar numai săptămîni, o prostituată bolnavă (*nota bene*: de 80 de ori mai predispusă BTS-urilor decît o persoană normală!) poate îmbolnăvi sute şi mii de clienți, care la rîndul lor devin transmițători inconştienți către cel puțin tot atîtea alte persoane (în speță, soții nevinovate, iar uneori şi progeniturile acestora).

Din punct de vedere sociologic, ne aflăm în fața unui atentat la sănătatea vieții familiale, dar şi în fața unei noi forme de sclavie "civilizată". Vînzîndu-şi trupul în mod mai mult sau mai puțin liber, prostituata îşi vinde o dată cu el şi libertatea, devenind, practic, proprietatea proxenetului şi fiind supusă în

diferite grade capriciilor acestuia (ea nu-şi mai decide nici preţul, nici „modul de întrebuinţare“, nici clienţii, nici ritmul activităţii). Prostituata nu-şi pierde numai demnitatea, dar şi umanitatea, devenind treptat o simplă „maşină de făcut sex“. În acelaşi sens, din activitatea sa specifică fiind exclusă implicarea afectivă şi moral-spirituală, ea pierde principalele mărci distinctive ale umanului în raport cu regnul animal. Prostituţia legalizată este cea mai cinică modalitate de înjosire oficială a femeii, implicînd o discriminare indirectă şi o gravă deteriorare a imaginii sale generale în conştiinţa sexului opus.

În fine, este aproape de prisos să mai vorbim despre scandalul moral-religios al unei asemenea "legi a fărădelegii" (împotriva căreia, în mod firesc, Biserica s-a constituit în principalul bastion de rezistenţă*). Prostituţia pîngăreşte trupul omenesc, prefăcîndu-l din „templu al Duhului Sfînt“ (*I Corinteni* 6, 19) în capişte a desfrînării. Vechiul Testament stătea sub semnul poruncii a şaptea din Decalog („Să nu fii desfrînat!“ – *Ieşirea* 20, 14) şi pedepsea aspru orice formă de preacurvie (mergîndu-se pînă la lapidare). În Noul Testament, Hristos este mult mai îngăduitor („Cel fără de păcat dintre voi să arunce cel dintîi piatra asupra ei“), dar condiţia este clară: „Nu te osîndesc“, dar „de-acum să nu mai păcătuieşti!“ (cf. *Ioan* 8, 7-11). Or, noi, care ne pretindem creştini în virtutea unei lungi tradiţii, căutăm, iată, să promovăm un cadru legal de a păcătui, fără a ne mai sinchisi de Dumnezeu, pe Care am reuşit să-L prefacem doar într-un soi de garant convenţional al parastaselor festive.

În faţa acestui proiect legislativ deopotrivă anticreştin, antinaţional şi antiuman, tineretul responsabil al României nu se poate simţi decît ofensat şi profund îngrijorat, văzîndu-şi ameninţat viitorul în cele mai pure aspiraţii ale lui. Tinerii de astăzi (şi descendenţii lor) vor fi principalele victime ale disoluţiei sociale şi bioetice căreia părinţii lor se pregătesc astăzi să-i dea votul, în numele unui „europenism“ prost înţeles (de fapt, al descreierisirii fără frontiere).

Adevărata conştiinţă creştină şi europeană nu poate decît să deconspire această iniţiativă în acelaşi timp imundă şi aberantă, ghidată în subsidiar de oculte raţiuni neguţătoreşti, prin care o clasă politică patibulară, după ce a propus României să devină „Draculaland“, îi propune mai nou, în repetate rînduri, să devină un fel de „Thailandă a Europei“.

* A se vedea, pe urmele protestului formulat de Sf. Sinod al B.O.R. şi în 2002, recentele declaraţii ale Biroului de Presă al Patriarhiei, amplu comentate în presă şi pe internet. Pentru o informare detaliată asupra diferitelor aspecte ale problemei, a se (re)vedea, între altele, şi broşurile din 2002 intitulate *Faţa ascunsă a prostituţiei legalizate* (realizată de "Grupul de Iniţiativă pentru Apărarea Familiei", grup "alcătuit din profesori universitari, medici, avocaţi, teologi, studenţi, membri ai Comisiei de Bioetică a Patriarhiei Române, ai Centrului de Studii Teologice Aplicate, ai A.S.C.O.R. şi ai Ligii Studenţilor din Universitatea Bucureşti") şi *Legiferarea prostituţiei – o lege a fărădelegii. Argumente moral-religioase, juridice, sociologice şi medicale împotriva dezincriminării prostituţiei* (realizată din iniţiativa şi cu binecuvîntarea Î. P. S. Părinte Teofan, pe atunci Mitropolitul Olteniei, sub egida Centrului pentru Studii de Teologie Aplicată, întrunind semnăturile teologului Ilie Moldovan, juristului Teodor Sâmbrian, sociologului Ilie Bădescu şi doctorului Pavel Chirilă).

O lege a fărădelegii

Prof. Univ. Dr. Pavel Chirilă

Puterea politică actuală încearcă din nou (după insuccesul răsunător al guvernelor precedente) să legifereze prostituția şi – în plus – folosirea „drogurilor uşoare“. Argumentele sunt la fel de răsuflate şi de mincinoase ca şi la tentativele precedente: că ar fi un mai bun control al bolilor cu transmitere sexuală (?!), că înființarea de servicii şi centre de specialitate (nu se înțelege dacă acesta este noul nume al bordelurilor) ar oferi suport medical, social şi psihologic (alături de „prezervativele gratis“), că dezincriminarea consumului de droguri ar aduce "la suprafață" consumatorii (?!) etc. Preşedinția, de pildă, nu este îngrijorată de consumul de droguri din țara sa, ci de faptul că toxicomanii ar putea utiliza seringi folosite deja...Legiferarea prostituției este, de fapt, *o lege a fărădelegii.*

1. Din punct de vedere **moral-religios**, legalizarea prostituției, ca şi practicarea ei, este un păcat şi reprezintă un act de surpare a ordinii morale tradiționale. Statul comite un păcat, o încălcare a legii morale creştine, şi le oferă cetățenilor proprii posibilitatea să încalce aceeaşi morală şi să comită păcate „legale“.

Paginile Sfintei Scripturi, literatura patristică, experiența vie a Bisericii, ştiințele teologice fundamentale – toate vorbesc despre adulter ca despre o cădere, o patimă care trebuie vindecată.

2. Din punct de vedere **medical**, legalizarea prostituției – aşa cum arată toate statisticile din lume – aduce noi îmbolnăviri, pentru că între contactul infectant şi primele semne de boală există o perioadă contagioasă care nu poate fi depistată nici prin semne clinice, nici prin analize de laborator. De exemplu, pozitivarea serologică în sifilis apare după 40 zile de la contactul infectant, primele semne clinice în a 21-a zi de la contactul infectant, dar transmiterea bolii este posibilă începând din a 7-a zi. Datele statistice şi fiziopatologice demonstrează că transmiterea se face de 80 de ori mai uşor de la femeie la bărbat decât invers, ceea ce dovedeşte că o casă de prostituție este un factor de infecție greu de stăpânit. Toate studiile medicale – dar şi cele sociologice – arată că legiferarea prostituției este urmată de creşterea incidenței bolilor cu transmitere sexuală, creşterea incidenței altor boli (hepatita B sau C, cancerul genital, boli parazitare, depresii etc.), precum şi apariția unor sociopatii imposibil de stopat (creşterea divorțialității, şomajului, infracționalității).

3. Din punct de vedere **juridic**, merită să precizăm faptul că majoritatea țărilor unde prostituția este legală au început să emită acte normative restrictive şi îşi pun problema trecerii ei din nou în afara legii.

Pentru legiuitorii creştini (şi nu numai), amintim cuvintele Apostolului Pavel, care spune că *„păcatele unor oameni sunt vădite, mergând înaintea lor la judecată, ale altora însă vin în urma lor“.* Aceasta înseamnă că toate păcatele comise atâta timp cât funcționează legea prostituției (zeci sau sute de ani) cântăresc greu la judecata celor care au promovat legea.

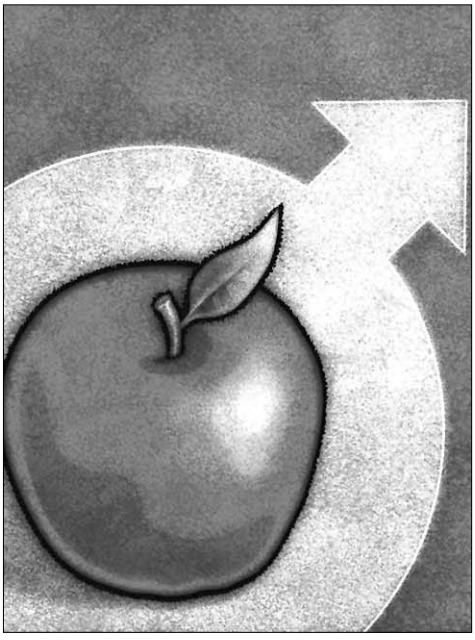

Vedere de pe Centură

Fiara politică și polarizarea urii

Viorel Patrichi

În sfârşit, coaliția contra naturii PDL-PSD s-a dus pe Apa Sâmbetei. E drept, cam târziu. Marinelu a greşit profund atunci când a crezut că se poate merge la drum cu dracul în cârcă. Tataie l-a împins pe Prostănacu să facă un alt pas spre propriul dezastru şi spre instabilitatea politică din țară: ieşirea de la guvernare, ralierea cu Organu şi dărâmarea Guvernului condus de Micul Pirania. „Nu poți să-i dai unui om un şut în fund, după care să-i ceri să întoarcă şi partea cealaltă," avea să-şi explice Tataie acțiunea ilegalistă. Adicătelea, cum „partea cealaltă"? Cei 322 revin pe cai grei, motivați de acelaşi interes: să nu se mai bage Marinelu în tunurile noastre. Iar Micul Pirania a zgândărit adânc râma din furnicar: a promovat legea salarizării unice, legea unitară a pensionării, legea învățământului, a desființat agențiile guvernamentale, unde erau promovate cocotele clientelei politice, plătite cu lefuri de câte 30-40 000 de euro pe lună. În vreme ce majoritatea românilor primesc leafa minimă pe economie în cartea de muncă, infractorii din Parlament au votat 39 de legi speciale pentru categorii favorizate, care iau pensii de două-trei sute de milioane de lei, fără să fi contribuit corespunzător la fondul de pensii. Micul Pirania nu a făcut concesii jalnice pentru Partidu lui Mukles, ca Motocicleanu, a avut un curaj de tip kamikaze şi a pierdut pe termen scurt, dar oamenii obişnuiți pricep ce se întâmplă în... Casa Poporului.

I-au transformat pe români într-o populație de milogi

Timp de 20 de ani, infractorii din Parlament s-au solidarizat clar de două ori: când l-au suspendat pe Marinelu şi când l-au înlăturat acum pe Emil Boc, zis Micul Pirania. Este a doua lovitură cu aparență constituțională. Acum, obsesia lor comună redevine Traian Băsescu.

Cei 322 i-au transformat pe români într-o populație de milogi care întind mâna din patru în patru ani. Acum, pot să vină alegerile. Fiecare şi-a prezentat mazeta.

Sacrificarea lui Emil Boc este o ingratitudine şi din partea lui Traian Băsescu fiindcă, indirect, se dezice de reformele pe care le-au prezentat împreună şi în care au sperat numeroşi români. Sigur, Lucian Croitoru a fost o nouă cacealma de-a lui Traian Băsescu pentru menținerea Guvernului Boc. Nu mai conta rezultatul votului din Parlament, dar nici nu putea accepta varianta Klaus Johannis, fără răspundere politică pentru tot ce se va mai întâmpla în România. Nu degeaba, pentru Nepotul Mătuşii Tamara, Marinelu este ca Apocalipsa, întruchiparea Fiarei Politice: "12 decembrie 2004 echivalează cu 11 septembrie 2001 pentru istoria Americii", ne-a asigurat, fireşte. Privindu-i atent atâția ani, am înțeles perfect rațiunea politică de a fi pentru Cei 322:

- programul lor politic – Traian Băsescu;
- viziunea lor politică asupra României – Traian Băsescu;
- destinul națiunii noastre – Traian Băsescu;
- condițiile de viață pentru milioanele de români – Traian Băsescu etc.

Urmat de armata lui de scheleți din dulapurile Primăriei Generale a Bucureştilor, coboară de pe Autostrada Zburătoare însuşi Sorin Pornescu-Schmayer: „Diagnosticul este clar pentru toți. România este pe un drum greşit. România este prost guvernată. Este prost condusă. Candidez ca independent. Candidez pentru a-i reprezenta pe toți românii. Ca preşedinte independent voi lu-

cra cu toți politicienii, cu toate partidele politice, cu toate ONG-urile. În disputa politicienilor, nu e vorba de oameni. Românii nu există în această ecuație". Generalul scheletelor este dus de căpăstru de însuşi strategul Ron Werber din Israel, care a pictat cocori şi pentru Partidu lu Mukles. Războiul Marinelului cu Cei 322 se anunță captivant, mai ales că Prostănacu şi Sorin Pornescu au mai luat-o o dată, iar noi trebuie să presupunem că a început să le placă...

Un ciumpalac la BNR, Bogdan Olteanu

Nepotul Giselei Vass, Bogdan Olteanu, a fost numit viceguvernator al Băncii Naționale, deşi el este un lamentabil țucălar, merită să menționăm aici portretul făcut de Dinu Patriciu: „Un ciumpalac labil psihic, excesiv de ambițios, lipsit de loialitate, de o inteligență mediocră, dar şiret şi lipsit de moralitate. Este unul din ciumpalacii care poluează viața publică românească, după ce au găsit în ultimii cinci ani mediul fertil, în care să-şi manifeste prin demagogie populistă tendințele paranoice. În urmă cu mulți ani, m-a rugat un prieten să-l angajez la Rompetrol. După ce a făcut testele psihologice, vicepreşedintele meu pentru Resurse Umane a venit şi mi-a spus că-şi dă demisia dacă îl angajez pe acest individ. Şi-a urmat cariera politică în care defectele l-au ajutat. L-a ajutat şi un prieten al meu, prea comod ca să-şi poarte singur geanta. Acum liberalii l-au votat pentru această poziție aşa cum mi-a spus cineva azi dimineață, ca să scape de el. Deh, cinismul politicienilor!", l-a caracterizat Dinu Patriciu. Foarte expresiv şi inteligent portret! Dar noi, cei prăpădiți, ce vină avem să-l suportăm acolo?

Mihail Gorbaciov se destăinuie

După ce au prădat Londra, mafioții lui Putin şi Medvedev au cumpărat Champs-Élysées-ul. Datorită creşterii prețurilor la petrol, erau condiții favorabile pentru modernizarea Rusiei, dar tandemul Putin-Medvedev nu a făcut nimic vizibil în acest sens. "Mă întreb cum au fost utilizate milioane şi milioane de petrodolari. Eu cred că ei le-au permis prietenilor să cumpere Champs-Élysées şi tot restul Franței", a afirmat Mihail Gorbaciov într-un interviu pentru ziarul "Le Figaro". Prin urmare, banii obținuți din exportul de materii prime nu s-au întors pentru bunăstarea poporului rus. Treptat, fostul preşedinte sovietic devine concesiv: „Primul mandat al lui Vladimir Putin a fost mai degrabă pozitiv. El a pus capăt procesului de dezmembrare a Rusiei, care era extrem de periculos, şi a stabilizat situația. Numai pentru asta şi va avea locul său în istorie. Dar nu văd un efort adevărat spre modernizare, aceasta este principala problemă. Condițiile au fost favorabile datorită creşterii prețului la petrol", a subliniat Mihail Gorbaciov. Întrebat de "Le Figaro" dacă politica economică a Rusiei este eronată sau dacă rămânerea în urmă este cauzată de corupție, ultimul preşedinte sovietic a răspuns că tandemul Putin-Medvedev nu a combătut eficient corupția. Într-adevăr, au fost condamnați doar miliardarii cei răi, care nu recunoşteau autoritatea țarului Vova. Aşa se explică de ce miliardarul Mihail Hodorkovski încă stă după gratii în Siberia, după un proces în care a pierdut compania IUKOS. Berezovski, un alt miliardar nesupus, a reuşit să fugă şi rătăceşte acum departe de Rusia, dar şi de Israel. Paradisul pentru oligarhii fugari este Londra, dar tot acolo veghează şi Roman Abramovici, un miliardar devotat Kremlinului, tolerat şi pe funcția de guver-

nator în Ciukotka. Presa rusă notează că majoritatea oligarhilor din Rusia sunt evrei. Abramovici însuşi a început cu afaceri în domeniul jucăriilor, iar acum deţine Highland Gold, o companie minieră rusească, listată la bursa de la Londra. Are o avere estimată la peste 14 miliarde de euro şi deţine clubul de fotbal Chelsea Londra, un Boeing 767, două Airbus 380 şi câteva iahturi de lux.

Mihail Gorbaciov nu suflă o vorbă despre modul în care aceşti indivizi au pus mâna pe uriaşele resurse naturale din Rusia şi din alte ţări. Schema de spoliere a statului, lansată de oligarhi în 1995, era simplă: "împrumuturi contra acţiuni". Administraţia lui Boris Elţin avea nevoie de bani mulţi. Aceşti cămătari ofereau împrumuturi, iar administraţia le dădea acţiuni în marile companii de stat. Dacă datoria nu era returnată, oligarii aveau dreptul să vândă acţiunile altor companii, adică tot lor. De unde aveau ei bani pentru creditare? Evident, nu doar din jocuri la cazinouri sau din traficul de droguri şi arme. Aşa se explică strania solidarizare care s-a produs în Europa Occidentală şi în Statele Unite cu oropsitul Mihail Hodorkovski. Aşa s-a îmbogăţit şi Roman Abramovici, dar a acceptat să joace la două capete cu mafia politică de la Kremlin. A investit trei miliarde de dolari în producătorul de oţel EVRAZ.

Gorbaciov nu pomeneşte nimic nici despre implicarea serviciilor secrete în cel mai mare jaf din istorie, dar nici ziaristul francez nu s-a priceput să-l întrebe. Sau poate că întrebările au fost convenite în prealabil, altfel Mişa nu vorbeşte.

„Am evitat al treilea război mondial"

Fostul preşedinte sovietic îşi aminteşte că, în 1985, la moartea predecesorului Konstantin Cernenko, toţi şefii statelor socialiste au venit la funeraliile de la Moscova. "Ne-am adunat în biroul meu. Le-am mulţumit şi le-am spus: nu vom face nimic care să complice relaţiile cu voi. Noi ne vom respecta obligaţiile, dar voi sunteţi responsabili de politica voastră, de ţările voastre. În 1985, le-am promis că nu vom interveni – şi nu am intervenit niciodată. Puteam avea un al Treilea Război Mondial. La acea epocă, Europa era plină de arme nucleare. Erau aproximativ două milioane de soldaţi pe ambele părţi ale Cortinei de Fier. Imaginaţi-vă doar ce s-ar fi întâmplat dacă am fi folosit forţa. Dacă am fi intervenit, probabil că nu aş mai fi astăzi aici. Vă pot asigura de asta", povesteşte Mihai Gorbaciov. Nimic despre implicarea agenţilor KGB în revolta din decembrie 1989 de la Timişoara şi Bucureşti. "Unificarea Germaniei a fost posibilă pentru că a fost precedată de mari schimbări în URSS, în Europa Centrală şi de Est, în relaţiile cu ţările occidentale şi în special cu Statele Unite, cu care avea relaţii foarte proaste la acea vreme. Când am ajuns la conducerea URSS, liderii sovietici şi americani nu se mai întâlniseră de şase ani. După câţiva ani, noi am schimbat această situaţie. Toate aceste schimbări au creat posibilitatea reunificării Germaniei. În timpul unei vizite în RDG din 1989, cu ocazia împlinirii a 40 de ani de la crearea republicii est-germane, am fost foarte impresionat de ce am văzut. Am discutat îndelung cu preşedintele Erich Honnecker. Mă gândeam că el nu pricepe ce se întâmplă. Sau că refuză să accepte fenomenul aflat în curs, contra tuturor evidenţelor, punând condiţia reunificării Germaniei. Era o demonstraţie uriaşă, erau reprezentate 28 de regiuni din RDG. Tinerii strigau lozinci care probau că ţara se află în fierbere şi că se vor produce mari transformări. Premierul polonez Mieczyslaw Rakowski s-a apropiat de mine şi m-a întrebat dacă ştiu germana. I-am răspuns: suficient ca să înţeleg ce scrie pe pancarte şi ce se strigă. Iar el mi-a spus: Ăsta-i sfârşitul. I-am spus că da", îşi aminteşte Gorbaciov.

Ruşii vorbesc deschis despre cea mai cumplită subterană în care dispar avuţiile celui mai bogat stat din lume. Acolo activează „Krasnaia Mafia" (Mafia Roşie) sau „Bratva" (Frăţia). Cine se opune este torturat înfiorător sau, în cel mai fericit caz, primeşte un glonţ în cap. Bratva controlează acum lumea interlopă din Statele Unite, Marea Britanie, Israel, Uniunea Europeană, Balcani sau Africa de Sud. Provine din Rusia, dar este impropriu să i se spună Mafia Rusă, fiindcă decizia nu aparţine etnicilor ruşi. Racheţii au devenit lideri mondiali şi au cumpărat numeroase proprietăţi în Franţa, în Marea Britanie şi în SUA. Bratva funcţiona încă din timpul ţărilor (Vor v Zakone,

legea tâlharilor), iar acum s-a specializat prin marile tunuri de răsunet mondial. Clanul Apuşkin a constituit filiale în afara URSS încă din anii 1980, iar acum supervizează interlopii din țările scandinave şi din Franța, controlând toată piața europeană. Emigrat în Israel în 1980, Semion Moghilevici e considerat de FBI şeful suprem al Bratvei. Oligarhul Andrei Melnicenko i-a dat două milioane de dolari lui Jennifer Lopez ca să cânte la ziua de naştere a soției lui, la palatul din Anglia. Lev Leviev, țarul diamantelor, care stăpâneşte cartelul DeBeers, a cumpărat o stradă la Londra cu 465 de milioane de dolari, iar în 2007 a mai dat 500 de milioane pentru o stradă din New York. Petro-

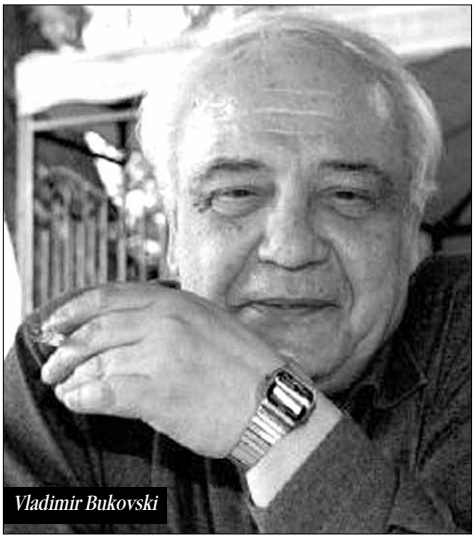

Vladimir Bukovski

lierii texani de ieri au fost înlocuiți de oligarhii din Rusia, care stăpânesc tot mai multe bănci din SUA şi Europa. Disidentul Vladimir Bukovski spunea tranşant că românii au deja mafia KGB acasă la ei, prin LUKOil şi ALRO Slatina. Gorbaciov nu vorbeşte despre acest fenomen al capitalizării prin intermediul serviciilor secrete.

Despre iertare şi reconstrucție morală în țările ex-comuniste

Corneliu Vlad ne-a obişnuit cu reflecții ample şi profunde asupra politicii internaționale, oferindu-ne posibilitatea să medităm noi înşine la evoluția României contemporane. Cartea "Reconcilierea", apărută la Editura Institutului Revoluției Române din decembrie 1989, este un exemplu de observație fină asupra modalităților prin care politicieni din statele ex-comuniste au încercat să vindece rănile unui trecut care nu trebuie uitat pentru a nu-l repeta. Lucrarea "nu se referă la realitățile din România şi am procedat astfel în mod premeditat. Am considerat că este mult mai folositor şi pentru oamenii politici, şi pentru politologi, şi pentru public, care din această carte pe care am vrut-o cât mai densă (...) să tragă învățămintele ce se cuvin din pățaniile altora pe calea reconcilierii. Sunt multe de învățat din experiențele spaniolilor, polonezilor, cehilor, latino-americanilor, sud-africanilor etc. în materie de reconciliere națională. Decât un iluzoriu şi vehement controversat «proces al comunismului», care nu poate fi credibil, chiar dacă poartă şi girul şefului statului, mai bine o edificare lucidă şi fără patimă asupra a ceea ce au făcut sau nu alții în spinosul proces al reconcilierii", crede autorul.

Şi totuşi, reconcilierea este doar un ideal, la fel cum este şi iertarea creştină. Cum să aduci victima lângă călăul nepedepsit, fără să rişti provocarea unui resentiment care este virusul răzbunării? Sigur, există exemple care contrazic asemenea porniri, inclusiv printre luptătorii anticomuniști din România, care au iertat, dar nu uită. „Reconcilierea este un proces îndelungat, complex, care are – sau ar trebui să aibă – ca punct de plecare, cunoaşterea adevărului, responsabilitatea individuală a celor care au făcut fărădelegi în vechiul regim, şi nu responsabilizarea unor largi grupuri sociale, o judecată dreaptă, fără ură, fără sete de răzbunare, în care reparațiile morale, în primul rând, dar şi cele materiale, în subsidiar, să poată fi urmate de iertarea celor vinovați, care şi-au recunoscut şi regretat sincer şi public faptele imputabile. Iertarea, atunci când se produce, şi pentru cine se produce, nu înseamnă însă şi uitarea trecutului, şi nici o amnistie generală", spune Corneliu Vlad.

Au reuşit mai bine decât noi bulgarii, ungurii, germanii, polonezii să ierte şi să iasă regenerați dintr-un experiment contra naturii umane? Chiar dacă nu au avut parte de un decembrie crunt ca românii, eu cred că nu au izbutit. „Etapele reconcilierii, aşa cum le defineşte Luc Huyse, nu sunt nea-

părat pretutindeni şi oricând aceleaşi, dar converg, în general, spre o structură cu trei elemente (şi secvenţe) esenţiale: 1. Înlocuirea fricii printr-o coexistenţă nonviolentă; 2. Statornicia încrederii, după ce teama a fost eliminată; 3. Paşi înainte către empatie", recomandă autorul.

Ion Iliescu a rămas reconciliat cu sine însuşi

Cartea a fost lansată la Casa „Nicolae Titulescu" din Bucureşti, prilej cu care a vorbit Ion Iliescu peste un ceas. Este convins că 22 decembrie 1989 a marcat un început de reconciliere. „Nu ne-am propus atunci o reconciliere cu regimul trecut, cum au făcut spaniolii lui Franco. La noi a fost o prăbuşire de sistem, o transformare radicală", a spus părintele „democraţiei originale". Coposu, Câmpeanu şi Cunescu n-au vrut reconciliere. „Eu cu Petre Roman ne-am întâlnit cu «Cei 3 C». La sfârşit am zis să ieşim la Televiziune şi să anunţăm că avem o poziţie comună. Noi doi ne-am dus, Cei 3 n-au venit. La telefon ne-au spus că a doua zi au marşuri. Eu cred că pentru noi a fost atunci un moment de reconciliere. Unii cu mintea rătăcită, ca Ticu Dumitrescu, Mărieş, Marian Munteanu, au programat pe 12 iunie să dea lovitură de stat pe 13 iunie."

Şi reconcilierea a continuat printre ciomegele minerilor, cu dialogul dintre Tudorel Postolache şi Corneliu Coposu, apoi elaborarea strategiei de la Snagov pentru aderarea la Comunitatea Europeană, şi a tot mers aşa până ce mafia, tutelată de domnia sa, a preluat controlul asupra avuţiei naţionale.

„Dacă sentinţa Ceauşeştilor era necesară? Răspuns categoric – da. Dacă procesul a respectat regulile? Nu şi nici nu se putea. Era o judecată politică a cetăţenilor, ca în cazul lui Ludovic al XVI-lea", a spus Ion Iliescu.

Statele Unite ne-au vândut Rusiei!

Aşa titrează marele cotidian „Fakt" din Polonia. „Trădare! Statele Unite ne-au vândut Rusiei, ne-au înfipt cuţitul pe la spate", anunţă ziarul. Lipsit de tact, Obama a anunţat să SUA renunţă la scutul antirachetă chiar în ziua de 17 septembrie, când se împlinesc 70 de ani de la invadarea Poloniei de către Uniunea Sovietică. Este limpede că polonezii şi-au legat mari speranţe de umbrela americană contra unor posibile atacuri aeriene dinspre Rusia. Ei nu pot uita că ţara lor a fost desfiinţată prin cârdăşia dintre Stalin şi Hitler, iar reacţia de-acum este perfect justificată. Aşa au început marile laşităţi din istoria modernă, prin „acorduri" aparent nevinovate, cum a fost şi cel semnat de Barack Obama şi Dmitri Medvedev. „America a trădat Polonia. Această măsură poate deschide o epocă de răceală în relaţiile polono-americane. Chiar dacă Barack Obama ne propune un premiu de consolare, modul în care americanii au renunţat la scut şi data aleasă sunt dezgustătoare", anunţă şi ziarul de dreapta „Rzeczpospolita". „Pentru americani, 17 septembrie este o zi ca oricare alta... Pentru noi, este o dovadă de rea-voinţă, o lipsă de subtilitate, faptul că s-a renunţat la un proiect defensiv, important pentru noi, la exact 70 de ani de la invazia bolşevică a Poloniei", scrie şi cotidianul conservator „Dziennik". Să fie doar lipsă de tact din partea „preşedintelui planetar" sau o lecţie devastatoare pentru Varşovia care vrea doar să se apere de un

nou coşmar declanşat de Moscova, să nu mai fie rasă de pe suprafaţa pământului, cum s-a întâmplat după bombardamentele naziste? Oricare va fi răspunsul Casei Albe, gestul lui Obama rămâne o gafă monumentală. Pentru Polonia, America a fost singura speranţă decenii la rând, iar acum, din nefericire, nu are altă opţiune în faţa ranchiunilor Kremlinului.

„Relaţiile dintre Varşovia şi Washington vor trebui să se schimbe. Anul 2009 a adus sfârşitul unei alianţe apropiate, care dura deja de nouă ani, destul de mult timp", subliniază „Gazeta Wyborcza". Drept consolare, Casa Albă promite că va desfăşura totuşi rachete sol-aer „Patriot" în Polonia. Cotidianul „The New York Times" apreciază că „Războiul Stelelor", anunţat de Ronald Reagana în 1983, a fost mai mult o idee politică, o protecţie pentru Europa şi Orientul Mijlociu, decât un sistem de apărare pentru America. Ziarul admite că scutul era o idee politică, folosită de George W. Bush pentru extinderea NATO, luând ca pretext un posibil atac din partea Coreii de Nord. Viziunea lui Obama ar fi coborât de la stele spre nivelul mărilor, mai ales că începe negocieri cu Teheranul. În schimb senatorul republican John McCain spune că decizia preşedintelui "într-un moment în care naţiunile est-europene sunt tot mai preocupate în legătură cu aventurismul reînnoit al Rusiei". Obama a precizat că a renunţat la scutul antirachetă în favoarea unui sistem mai puternic, mai inteligent şi mai rapid.

S-a frânt şi axa Washington-Londra-Bucureşti

Aşa apreciază unii observatori. Traian Băsescu şi-ar fi pus prea mari speranţe în Washington. Eu cred totuşi că America va avea nevoie de o Românie docilă în regiune, însă nu va trebui să conteze prea mult pe devoţiunea totală, dezinteresată. Cu o Uniune Europeană încă imatură şi inhibată, nici o decizie majoră nu se poate lua în sud-estul Europei fără intervenţia Statelor Unite. Obama a vândut regiunea la troc cu Iranul pentru a convinge Rusia să devină mai flexibilă faţă de politica sancţiunilor economice. În Uniunea Europeană nu apar nici măcar tresăriri la nivelul conducătorilor. Adunaţi la Bruxelles pe 17 septembrie, ei chiar au salutat decizia lui Obama. Campionii entuziasmului au fost Germania şi Franţa. „Considerăm că decizia este un semnal de speranţă. Vom putea depăşi dificultăţile cu Rusia", a spus cancelarul Angela Merkel. „Este o decizie excelentă din toate punctele de vedere. Şi sper că prietenii noştri ruşi vor da importanţa cuvenită acestei schimbări de direcţie. Este extrem de pozitiv şi înţelept", a glăsuit şi Nicolas Sarkozy. Premierul britanic Gordon Brown s-a aliniat şi el: „Susţin total decizia luată de preşedintele Obama. Cred că decizia dovedeşte că se dezvoltă mai multă încredere între puterile nucleare. Cred că avem şansa să facem progrese în această chestiune internaţională importantă în următoarele luni". Donald Tusk, şeful Guvernului polonez, a preferat să reacţioneze rezervat: „Este o decizie autonomă a preşedintelui Statelor Unite şi a guvernului său". Premierul ceh Jan Fischer se arăta mulţumit: „Nu există niciun motiv pentru a schimba relaţiile perfecte cu SUA".

Într-un interviu pentru „Nezavissimaia Gazeta", generalul rus Viktor Eşin, fost şef al Statului Major al Armatei de la Moscova, crede că americanii ar putea instala elemente ale unui scut antirachetă în Turcia, Israel, Bulgaria şi România. Vladimir Putin jubilează şi cere mai mult. „Este o idee bună şi sper că, după această decizie corectă şi curajoasă, vor urma altele, inclusiv anularea absolută a oricăror restricţii în cooperarea cu Rusia în ceea ce priveşte transferarea către Rusia a unor înalte tehnologii şi reluarea lucrărilor privind creşterea numărului membrilor Organizaţiei Mondiale a Comerţului prin alăturarea Rusiei, Belarusului şi a Kazahstanului", a spus premierul Vladimir Putin. Kremlinul renunţă la proiectul desfăşurării rachetelor „Iskander" lângă Kaliningrad. Ruşii au cerut americanilor să renunţe la scut pentru a accepta reducerea arsenalelor nucleare, înainte de expirarea tratatului START, la sfârşitul anului.

O delegaţie americană a vizitat Praga. Jan Kohout, ministrul ceh de externe, a solicitat Statelor Unite să susţină trimiterea unui cosmonaut ceh pe Staţia Spaţială Internaţională şi deschiderea unei filiale a Academiei „West Point" la Praga.

„Am fi mulțumiți să vedem că acest spațiu gol, care rămâne aici, vă fi umplut cu proiecte concrete. Am propus înființarea unei filiale central-europene a Academiei militare „West Point“, destinată țărilor membre NATO din Europa Centrală şi Balcani, şi trimiterea unui om de ştiință ceh pe Stația Spațială Internațională, la bordul unei navete americane“, a declarat Kohout.

Şi pentru ca lucrurile să fie şi mai promițătoare, Anders Fogh Rasmussen, secretarul general al NATO, a propus interconectarea sistemelor de apărare antirachetă ale Statelor Unite, ale Alianței Nord-Atlantice şi Rusiei. Cu acelaşi scop: exercitarea unor presiuni maxime asupra Iranului.

O lecție istorică neglijată de România

La 3 octombrie 1990 a avut loc reîntregirea națională a poporului german (Deutsche Wiedervereinigung), un proces firesc, pe care astăzi toți politicienii europeni îl consideră un act normal. Atunci însă lucrurile nu erau privite la fel şi foarte puțini lideri au avut intuiția politică necesară să priceapă imperativele istorice ale dezmembrării comunismului. Reunificarea Germaniei a fost gândită de cancelarul Helmut Kohl ca un fenomen de absorbție, acordând asistența financiară corespunzătoare pentru ca procesul să nu scape de sub control. Republica Democrată Germană fusese deja reorganizată în cinci landuri, fiind imediat supusă aceleieaşi legislații federale. Astfel, cele 14 regiuni ale RDG au devenit landurile Mecklenburg-Vorpommern, Brandenburg, Sachsen, Sachsen-Anhalt şi Thüringen (Turingia). Se adaugă al şaselea land format prin reunificarea celor două părți ale Berlinului divizat. Aşa s-a produs „schimbarea direcției“ (Die Wende). La 18 martie 1990, avuseseră loc primele alegeri libere din RDG care, împreună cu RFG, SUA, Marea Britanie, Franța şi URSS, a semnat „Tratatul doi plus patru“. Documentul acorda suveranitate totală statului german reunificat, care a rămas în Comunitatea Europeană (viitoarea Uniune Europeană). Este indiscutabil că reactivarea ideilor unioniste (sic) din Germania din 1985 se datorează apariției reformatorului Mihail Gorbaciov la Moscova, care, cu sau fără misiune ocultă, avea rolul de gropar al sistemului socialist. Reformele inițiate în RDG aveau să se propage rapid în tot blocul comunist, cu efectul dominoului. Ungaria relaxează frotniera cu Austria în august 1989 şi “cortina de fier” se clătina. În consecință, peste 13.000 de germani din RDG au încercat să treacă în septembrie 1989 spre Vest prin... Ungaria. În zilele de 6-7 octombrie 1989, Gorbaciov vine la Berlin pentru a marca 40 de ani de la constituirea RDG. Preşedintele Erich Honnecker (“pretinul” lui Nicolae Ceauşescu) a refuzat reformele lui Gorbaciov şi este înlocuit la conducerea RDG cu Egon Krenz. La 9 noiembrie 1989, el abrogă restricțiile de călătorie spre Vest pentru est-germani. Mulțimea se îndreaptă spre Zidul Berlinului, care se prăbuşeşte sub târnăcoape. Era momentul european astral, cel mai semnificativ de după război, când se punea cruce unei aberații – divizarea națiunii germane. Mulți vorbesc şi astăzi despre „costurile, povara reunificării“, de parcă destinul unui popor se poate evalua în parale. Germania ar fi plătit peste 1500 de miliarde de dolari pentru acest moment de grație. Unii specialişti susțin că economia țării este afectată şi astăzi de eforturile pentru reîntregirea națională, alții pretind că trecerea la moneda euro, în 2001, ar fi cauza recesiunii.

„Doar România şi Bulgaria vor rămâne pentru noi“

Dezmembrarea lagărului comunist este opera preşedinților americani Ronald Reagan şi George Bush-tatăl, care l-au folosit subtil şi pe Papa Ioan Paul al II-lea, ca pe un arhanghel antisovietic. „Scenariştii“ ştiau că va veni marea criză economică mondială şi au vrut s-o evite sau măcar s-o amâne prin asimilarea țărilor excomuniste, care aveau să devină piețe de desfacere, de mână de lucru ieftină şi calificată, dar şi resurse de “active” industriale încă productive. Măcar pentru fier vechi şi pentru terenuri, şi tot merita! Că lucrurile stau aşa se poate deduce din documentele desecretizate de către Guvernul Marii Britanii. Putem afla astăzi despre discuțiile tensionate dintre cancelarul Helmut Kohl şi premierul

britanic Margaret Thatcher sau dintre Thatcher şi preşedintele francez Francois Mitterrand, care se temea că se întorc „germanii cei răi“ din istorie. Era convins că Uniunea Sovietică se va opune categoric reapariţiei unei Germanii mai puternice. De aceea, Mitterrand cerea să se reconstituie vechea alianţă franco-britanico-sovietică împotriva Berlinului. Cam până acolo mergea atitudinea lui anticomunistă. Îi spunea doamnei Thatcher că o Germanie reîntregită „ar domina Polonia, Cehoslovcia şi Ungaria, iar pentru noi ar rămâne doar România şi Bulgaria“. Bush-tatăl nu a ţinut cont de isteriile celor doi şi a hotărât să supervizeze reîntregirea naţională a poporului german. Din cauza inerţiei, Londra a pierdut momentul istoric. Când doamna Thatcher şi-a schimbat discursul, era prea târziu: germanii demolaseră zidul. Mai pervers în politică, Mitterrand s-a mulat rapid pe situaţie şi a propus susţinerea Franţei pentru reunificare, dacă Germania renunţă la puternica ei marcă. Cine să fi fost în spatele acestui teribil scenariu? Vom afla... Nimic din spaimele afişate de Thatcher şţi Mitterrand nu s-a adeverit. Berlinul a oferit Moscovei 71 miliarde de dolari în perioada 1990-1994, la care a adăugat alte 36 de miliarde. Relaţiile dintre Germania şi Rusia au evoluat mereu spre reconstituirea unei axe mai vechi, deşi

Darîmarea zidului Berlinului

politica externă a Berlinului este supervizată decent de la Washington.

Subminarea entuziasmului popular din spaţiul românesc este o strategie a serviciilor speciale inamice. S-a vorbit mult despre modelul german, care trebuia aplicat la România după 1990. Atât de mult, încât politicienii noştri nu au valorificat nimic. Fie n-au vrut, fie nu s-au priceput, fie erau captivii serviciilor speciale de la Moscova. În plus, s-a dezvoltat o întreagă campanie antiunionistă în ţară, prin mijloace subterane de tot felul: de la evaluarea costurilor până la provocarea mineriadelor sau a dezastrului de la Târgu-Mureş, ca modalităţi de presiune, specifice KGB. Dacă este să-l credem pe Petre Roman că pe-atunci se aflau în România peste 25000 de agenţi sovietici, putem deduce că aceştia nu făceau balet prin patria noastră. Noroc de el că i-a cerut generalului Mihai Caraman, pe-atunci director al SIE, să-i scoată din România. Iar ei s-au aliniat disciplinat şi au plecat. Subminarea entuziasmului popular de la Bucureşti şi de la Chişinău s-a făcut metodic prin lansarea consecventă în public a clişeelor cu efect de sperietoare. Aşa se induce psihoza.

Scenarii de intoxicare pentru Bucureşti:

- Reunificarea costă prea mult; România nu este Germania, deşi multe judeţe de peste Prut au un venit mai mare decât judeţele Vaslui, Botoşani, Călăraşi, Olt sau Alba;
- Trebuie referendum (dacă Helmut Kohl făcea referendum, Germania era şi astăzi ciuntită);
- Să nu supărăm Moscova că nu ne mai dă gaz, chiar dacă ne aflam deja într-o economie de tip capitalist;
- Ce vor spune puterile occidentale? Vor crede că România are “pretenţii teritoriale”;
- Trebuie să respectăm prevederile Actului final de la Helsinki, deşi multe frontiere europene au explodat prin formarea mai multor state noi, fără să mai invoce nimeni acel document caduc, elaborat şi convenit la nivel mondial tot pentru liniştea Moscovei.

Scenarii de intoxicare pentru Chişinău

- De ce trebuie să ne unim cu România unde se trăieşte mai prost ca în R. Moldova? (Într-adevăr, mişcarea anticomunistă de la Chişinău

nu a fost motivată economic, aşa cum s-a întâmplat la Timişoara sau la Bucureşti. Basarabenii nu stăteau noaptea la cozi pentru... "tacâmuri");

- Dacă ne unim, ne lucrează Rusia prin diversiuni secesioniste, provocate în Găgăuzia şi în Transnistria (asemenea scenarii au rămas valabile din 1918 şi până astăzi);
- Dacă ne unim, va fi război din nou cu Transnistria (Igor Smirnov a ameninţat iar că va reactiva Armata a 14-a de la Tiraspol după ce preşedintele interimar Mihai Ghimpu a cerut Rusiei să-şi retragă trupele de peste Nistru;
- Dacă ne unim, nu mai putem reintegra Republica Moldova cu Transnistria (în realitate, acest deziderat este fals fiindcă Rusia va pleca niciodată de bună voie de-acolo);
- Dacă ne unim, Moscova nu ne mai dă gaz (evoluţiile ulterioare au dovedit că şi acest scenariu este fals);
- Dacă desfiinţăm frontiera, mii de căruţe cu coviltir, ticsite cu ţigani, stau pe malul Prutului şi abia aşteaptă să năpădească Republica Molotov (nici o asemenea eventualitate nu mai posibilă fiindcă magraonii noştri s-au specializat deja în portofele sau în clonarea cardurilor, din Spania şi până în Australia).

Ce cred străinii despre românii de la Chişinău şi de la Bucureşti după ce şi-au risipit şansele prosteşte? În primul rând, ruşii au rămas convinşi că ne vom reunifica ţara şi că e doar o chestiune de timp. Evident, fără Transnistria. Evenimentele din aprilie 2009 de la Chişinău i-au determinat pe ziariştii germani să urmărească mai atent fenomenul politic din Basarabia. „Reunificarea Germaniei este un subiect de conversaţie din ce în ce mai comun în R. Moldova. Înaintea alegerilor parlamentare din 5 aprilie, cererea partidelor de opoziţie privind apropierea sau chiar unirea cu România se bucură de o susţinere din ce în ce mai mare", scrie Der Spiegel în articolul intitulat „Visuri europene în Moldova comunistă".

De frica lui Medvedev...

Pe 8 octombrie, a avut loc la Chişinău reuniunea Comunităţii Statelor Independente, acest colos cu picioare de lut, conceput de Kremlin ca o replică la Uniunea Europeană. O "comunitate" fără piaţă liberă, în care Rusia vrea să-şi exercite suzeranitatea politico-militară, de tip medieval şi în care nici ruşii nu mai cred. Şi ca să nu-i cadă prea greu lui Dmitri Medvedev şi omologului Vladimir Putin, premierul Vlad Filat oferit un interviu pentru ziarul "Kommersant" de la Moscova. Cu un titlu care să mângâie orgoliul ţarului ascuns: „Gavariat şto ia jăstkii i beru primer s Putina" – „Se spune că sunt dur şi că îl imit pe Putin". În analiza acestui dialog, pornesc de la premisa că Vlad Filat nu putea spune mai mult. Să-i facem această concesie fiindcă este primul zbor printre hultani.

Ziaristul Vladimir Soloviov reţine că Filat a efectuat prima vizită în calitate de premier la Bruxelles (iar nu la Moscova, ar zice el, şi nu la Bucureşti – aş spune eu). „Am fost invitat la Bruxelles şi am explicat Europei cine suntem. (...) Am dorit o întâlnire cu preşedintele Federaţiei Ruse Dmitrii Medvedev, (...) dar se pare că preşedintele rus are alte priorităţi", a răspuns Filat. Am vrut, dar nu s-a putut. „La Bruxelles aţi ridicat problema integrării euroatlantice a Moldovei, se spune că ţara vrea să intre în NATO. Pentru ce vă trebuie asta?", l-a întrebat „Kommersant" ca la KGB. „Eu nu pot vorbi şi hotărî în numele poporului moldovean. Eu aşa am spus atunci, iar acum repet. Această problemă - dacă există - trebuie rezolvată de către poporul moldovean", a răspuns Vlad Filat. „Deci NATO este o problemă?" „Este o problemă. Eu la fiecare întâlnire explic, îndeosebi ruşilor, că noi nu aderăm la NATO. Chiar dacă am vrea, nu am putea să intrăm. Este o normă constituţională foarte dură, care nu se poate schimba. (...) La această întrebare pot răspunde numai cetăţenii Republicii Moldova. Fără asta nu se poate merge nicăieri, dar aici sunt foarte multe speculaţii."

„Haideţi să punem punct acestei probleme", indică ziaristul rus. „Şi eu vreau să fac asta. (...) Republica Moldova este o ţară neutră. Este prevăzut în Constituţie". „Dar dumneavoastră ce credeţi, în principiu, Moldova ar trebui să intre în NATO sau este o temă neactuală?", nu se lasă Volodea, iar Filat devine concesiv ca moldoveanul:

„În prezent nu este o temă actuală, iar noi nu discutăm aşa ceva cu Alianța. Avem nevoie de aşa ceva sau nu? Nu, nu avem. În prezent (aderarea la NATO – n.red.) nu ne rezolvă problemele.

Dar ciocanul rusesc reia loviturile: „Dar Moldova tinde spre NATO?“ Aici intervine Vlad Filat şi despică firul: „Noi vrem în Uniunea Europeană şi asta o spunem răspicat. NATO nu este o prioritate. Când ne întâlnim cu reprezentanții Rusiei, îi întrebăm: pe voi vă irită chiar şi discuțiile despre NATO, dar cum vreți voi să vedeți Moldova? Şi ei răspund: ca pe o țară neutră. Bun, cu asta suntem de acord, şi noi avem scris acest lucru în Constituție şi în toate legile. Atunci asigurați-ne neutralitatea! Fiindcă acum noi nu suntem o țară neutră. Pe teritoriul nostru există trupe şi arme ruseşti. Nu este esențial numărul lor. Un soldat numai şi înseamnă prezență (militară străină - n.red.). Vom fi foarte deschişi în discuțiile cu partea rusă. Suntem oameni pragmatici şi ne vom respecta acordurile“. Premierul de la Chişinău nu se sfieşte să prezinte blocajele (şi şantajele) practicate de Moscova în relațiile bilaterale. „Au rămas bariere în calera produselor noastre spre piața rusă. Pe de o parte, noi vrem să ne împrietenim şi să avem relații bune cu Rusia, dar din partea UE ni se deschid multe perspective, iar din partea rusă dispar barierele. În 2008, am avut schimburi comerciale de 1 miliard de dolari, iar pentru 9 luni din acest an – doar 300 de milioane de dolari. Nu criza e de vină. Uniunea Europeană a ajuns pe primul loc în relațiile noastre comerciale. Se schimbă accentele.“ Vlad Filat a promis că va pune toate aceste probleme pe masă la întâlnirea cu Şuvalov şi Kudrin. Inclusiv despre creditul de 500 de milioane de dolari. “Există opinia că a fost o promisiune politică, făcută de Rusia comuniştilor în scopuri electorale. A venit momentul în care poporul rus, prin intermediul autorităților, îl ajută nu pe Voronin sau pe Filat, ci poporul Republicii Moldova să depăşească o perioadă extrem de complexă“. Premierul a amintit de cele 9000 de tone de grâu, trimise de Rusia ca ajutor umanitar Republicii Moldova, dar toată cantitatea a ajuns la două companii particulare, probabil agreate de Voronin.

„Sunt premier şi vorbesc limba română“

„Limba de stat în R. Moldova este o problemă politică. Ați spus la Bruxelles că româna va deveni limbă de stat“, se interesează „Kommersant“. Aici Filat a făcut un paralelism ciudat între Marea Britanie şi SUA, unde oamenii vorbesc limba engleză şi recunosc fără probleme această realitate. După care pune accentele cuvenite, aşa cum numai Mircea Druc a făcut-o şi, parțial, Petru Kirilovici Lucinski (culmea!). „Dacă eu sunt premier, nu înseamnă că vorbesc limba moldovenească. Da, eu sunt cetățean al Moldovei, dar limba pe care o vorbesc este româna. A fost o conjunctură că în Constituție se numeşte limba moldovenească şi nu putem schimba acest lucru. Întrebați-i pe rusofonii din Chişinău ce limbă vorbim şi ei vă vor spune: româneşte“. Despre unirea

Vlad Filat

Basarabiei cu România Filat susține că ar fi fost doar propaganda comuniştilor care i-au atribuit asemenea gânduri. El nu are o asemenea convingere pentru că nu vrea ca populația R. Moldova să fie divizată din această cauză. „Eu nu ascund că suntem interesați în relații normale cu România. În programul nostru de guvernare există un punct care se referă la semnarea tratatului (politic) de bază cu România şi a tratatului de delimitare a frontierei moldo-române (sic!). Vom rezol-

va chestiunea şi vom pune punct. Ajunge cu speculaţiile că ne unim cu România! Moldova s-a constituit ca stat şi oamenii care trăiesc aici se consideră cetăţeni ai acestei ţări. Populaţia nu doreşte unirea şi este imposibilă din punct de vedere juridic".

Este posibilă o nouă invazie rusă în Basarabia?

Dar ce te faci, Volodea, că Igor Smirnov a spus că oricum nici nu vrea să audă de Chişinău şi că el vrea să se unească cu... Rusia? Aşa, peste o mie de kilometri de teritoriu ucrainean. Aici Vlad Filat introduce nişte nuanţe de care trebuie să ţinem seama: omul chiar gândeşte. „Smirnov a vorbit şi altădată la fel şi nu comentez. Vom începe tratativele cu Tiraspolul. Nu se leagă dialogul cu Smirnov – vom vorbi cu oamenii. Trebuie abordat altfel procesul de reglementare, iar eu totdeauna am spus că reintegrarea trebuie să se producă între oameni, şi nu doar între politicieni. Evident că e necesar un format politic. Există o administraţie nerecunoscută a Republicii Moldoveneşti Nistrene şi noi va trebui să purtăm tratative cu ea. Ţările-garante trebuie să ne ofere garanţii. Nu ne aflăm în război, dar mergeţi la frontiera cu Transnistria şi veţi vedea acolo tancuri, căşti, automate, militari camuflaţi. Nu e normal şi Rusia este cea care trebuie să demonstreze cum se poate rezolva paşnic acest conflict".

Şulfă bătrână, Serghei Lavrov, şeful diplomaţiei ruse, ne asigură că Rusia s-ar retrage de pe Nistru, dar nu poate: dacă îi fură careva jucăriile? „Contingentul rus se află acolo nu pentru că noi dorim acest lucru, ci pentru că militarii noştri îndeplinesc o misiune foarte importantă - păzesc o cantitate impunătoare de muniţii. Ei asigură funcţionalitatea normală inclusiv a graniţelor administrative dintre regiunea transnistreană şi cealaltă parte a R. Moldova", a explicat Lavrov în manieră stalinistă. Cuiul lui Pepelea funcţionează perfect pentru izmenele Kremlinului.

„Kommersant" se teme că se ridică pe Nistru un al doilea Saakaşvili. Îi asigurăm că nu a venit momentul, dar dacă mai stau mult acolo, va veni. „Aveţi un stil care seamănă cu al lui Mihail Saakaşvili. Tot aşa a început şi el cu prietenia faţă de Rusia, dar a mers convins spre Vest, iar în august 2008 am văzut cum s-a terminat. Este posibil un scenariu gruzin (georgian – n.red.) în Moldova?", întreabă Vladimir Soloviov. „Este cu totul altă situaţie. Apoi despre mine se spune altceva. Că sunt omul Moscovei, că sunt occidental convins. Cineva spunea că sunt dur şi că îl imit pe Putin. Există multe asemănări. De ce oare dacă omul are caracter, dacă are nişte obiective pe care vrea să le împlinească, obligatoriu trebuie comparat cu cineva?", se întreabă Filat. El i-a îndemnat pe comunişti să voteze cu preşedintele propus (Marian Lupu, adică) „pentru a da republicii o şansă de dezvoltare normală". Îi asigurăm pe prietenii noştri ruşi că nu vor mai reuşi să invadeze vreodată Basarabia. Situaţia geopolitică s-a schimbat şi românii se vor apăra împreună cu aliaţii lor, oricât ar părea de incredibil acum.

Avantajele unirii pentru R. Moldova

Am pornit de la premisa că-i acordăm lui Vlad Filat toate circumstanţele atenuante, dar nu putem lăsa lucrurile oricum aşa fiindcă va trebui să-i amintim ce a spus despre aderarea la NATO: „Eu nu pot hotărî în locul populaţiei". La fel şi în cazul reîntregirii naţionale. Nici Vlad Filat, nici Traian Băsescu, nici Lenin sau Stalin, nici Jose Manuel Durao Barroso nu pot hotărî în locul naţiunii române. Mai devreme sau mai târziu, românii se vor uni. La fel ca în cazul poporului german, acest proces este inevitabil, este scris în codul nostru genetic, dincolo de interesele de moment ale politicienilor.

Pentru cei care nu înţeleg imperativele epocii lor, trebuie să prezentăm avantajele unirii pentru R. Moldova:

- Libertatea circulaţiei pentru tinerii care doresc să studieze şi să lucreze în tot spaţiul european;
- Nimeni nu le-ar putea interzice tinerilor basarabeni, indiferent de etnie, să studieze în Rusia sau în Ucraina, dacă vor dori;
- S-ar rezolva definitiv delicata problemă a redobândirii cetăţeniei;

■ Ar putea fi reprezentați direct în organele puterii de la Bucureşti şi de la Bruxelles;

■ Reprezentarea automată a tuturor minorităților din R. Moldova în Parlamentul de la Bucureşti prin alegeri libere şi corecte;

■ Se asigură conservarea spiritualității româneşti în toată Basarabia;

■ Libertatea investitorilor din R. Moldova să acționeze în tot spațiul comunitar, conform legilor europene, fără îngrădiri de tip mafiot;

■ Investitorii din R. Moldova ar deveni un adevărat vârf de lance pentru afacerile europene în spațiul ex-sovietic în diverse ramuri fiindcă ei cunosc cel mai bine toate regiunile;

■ Aderarea la Uniunea Europeană ar fi mult mai ieftină pentru populație fiindcă o parte din eforturile financiare ar fi preluate de România;

■ Aderarea la Uniunea Europeană s-ar face mai uşor fiindcă România a negociat deja toate capitolele din acquis-ul comunitar verificate în practică şi adoptate pas cu pas;

■ Împreună cu România ar constitui o adevărată forță prin numărul mai mare de voturi în Parlamentul European

■ Unirea ar face posibilă reducerea cheltuielilor cu birocrația de la Chişinău, care ar putea să-şi păstreze totuşi propriul Parlament. Nu ar mai fi necesare cheltuielile cu atâtea ambasade pentru o țară şi aşa sărăcită etc.

Avantajele unirii pentru România

■ Rezolvarea unei nedreptăți istorice fiindcă românii din Basarabia încă mai au certitudinea că au fost abandonați de România;

■ Unirea ar face posibilă comercializarea produselor alimentare naturale (ecologice) din Basarabia la Iaşi, la Galați sau la Bucureşti, iar prețurile ar scădea simțitor;

■ Investitorii din România ar putea acționa fără îngrădiri în Basarabia şi, cu ajutorul oamenilor de afaceri locali, şi-ar extinde activitatea în tot spațiul ex-sovietic;

■ Investițiile comune din domeniul infrastructurii şi al mediului s-ar face mult mai uşor;

■ România ar conta mai mult la Bruxelles prin numărul de voturi mai mare, ajungând pe picior de egalitate şi reprezentare cu Polonia etc.

Dacă, în schimb, Vlad Filat şi Iurie Leancă intenționează să propună Bucureştiului semnarea unui tratat politic de bază de felul celui convenit cu Ucraina, eu le-aş sugera să nu mai bată drumul degeaba, să rămână acasă. Niciun politician român lucid nu ar semna un asemenea document prin care s-ar face părtaş cu Molotov şi cu Ribbentrop, aşa cum a procedat „liderul regional“ Emil Constantinescu. Deocamdată, Chişinăul a transmis Moscovei că va activa în CSI numai „pe plan economic, nu şi pe plan politic sau militar“. În rest, nu trebuie să-i cerem lui Vlad Filat şi, cu atât mai puțin, lui Marian Lupu, să facă unirea. Ei nu au un asemenea cromozom cu care te naşti sau nu. Unirea este o chestiune de instinct, de viziune. „Nu uitați că la Chişinău nu au învins unioniştii. La Chişinău au învins deocamdată liberalii“, a subliniat Mircea Druc, despre care Ion Ungureanu spunea că era o combinație de Napoleon şi Don Quijote. Este ideal ca noua putere de la Chişinău să-i lase pe tineri să studieze în România cu burse, să promoveze şi să garanteze afacerile românilor în R. Moldova, să accepte ajutorul dezinteresat pe care-l oferă Bucureştiul pentru populația de-acolo şi nimeni nu mai aminteşte de unire. Că unirea nu

ar fi actuală... Să fim serioşi, dar cât de actuală era în martie 1918, când statul român aproape că dispăruse? Iar dacă altfel nu se va putea, va trebui să ne gândim foarte serios la modelul cipriot. Turcii din Cipru regretă amarnic acum că nu au intrat în UE şi că au rămas cu Ankara de gât...

Dorin Chirtoacă - un premier pentru România

Liberalii noştri au fost şi altădată sită de mătase în istoria națională, când au adus o dinastie străină ca să conducă România. La asta m-am gândit când am auzit de varianta Klaus Johannis pentru funcția de premier vremelnic. Este un om de calitate, dar a acceptat să facă jocurile lui Motocicleanu şi ale Prostănacului, mai ales că toți s-au strâns ciopor în ograda Varanului-cu-Platoşă ca să-l termine pe Marinelu. Agenția Romanian Global News lansează un gând pe care l-ar fi avut Traian Băsescu după înlăturarea lui Emil Boc: să-l numească pe Dorin Chirtoacă pe funcția de premier al României fiindcă îndeplineşte toate criteriile. Şi chiar cred că ar fi avut dreptate.

- Fiindcă tot se poartă primarii la Palatul Cotroceni sau la Palatul Victoria, Dorin Chirtoacă este primarul celui mai mare oraş românesc, al doilea după Bucureşti (Chişinăul are un milion de locuitori, comparativ cu Sibiul care are 80.000);
- Este român, iar nu etnic străin de spațiul românesc;
- A studiat în România (a absolvit Liceul „Costache Negruzzi“ din Iaşi, Facultatea de Drept din Bucureşti şi a terminat masteratul la Sorbona);
- Este total independent de toate partidele politice din România;
- S-a dovedit un un bun gospodar la Chişinău, ceea ce i-a iritat pe comunişti;
- Provine dintr-o veche familie românească, cu vechi tradiții anticomuniste;
- Nici un partid politic de la Bucureşti nu ar putea respinge o asemenea propunere cu argumente rezonabile.

O asemenea nominalizare trăsnită i-ar fi luat prin surprindere pe mulți nu numai din România.

Republica Moldova: momentul adevărului

Mihail Albișteanu

În Republica Moldova, în cercurile unioniste şi proeuropene domneşte încă euforia. Ceea ce părea pierdut în aprilie 2009, după alegerile câştigate la scor de comunişti, prin fraudă şi după demonstraţiile violente provocate şi, evident, eşuate, de la Chişinău, pare acum recâştigat – este vorba în primul rând de speranța în viitorul european al Basarabiei. Ratând alegerea noului preşedinte (cu vot la vedere, nici un parlamentar al opoziției nu a îndrăznit să se alăture comuniştilor, care aveau nevoie de acel unic vot), Parlamentul ales în primăvară a fost dizolvat şi au fost convocate alegeri parlamentare anticipate, la 29 iulie 2009. Deşi acestea au fost câştigate de Partidul Comuniştilor, care primea 48 de locuri din cele 101 ale legislativului, partidele de opoziție au reuşit să se înțeleagă pentru formarea unei majorități, la care le dădea dreptul cele 53 locuri obținute de acestea. Astfel s-a format la 8 august 2009 Alianța pentru Integrare Europeană (în ordinea numărului de voturi obținute - Partidul Liberal Democrat din Moldova, Partidul Liberal, Partidul Democrat din Moldova şi Alianța „Moldova Noastră"). Ieşind din euforia acestui rezultat ce pare promițător, să încercăm acum să privim cât mai lucid lucrurile.

Voronin şi comuniştii au părăsit prea rapid puterea, pe care o dețin din 2001. Singura explicație este aceea că ştiu că vor reveni curând şi că şi-au dorit acest intermezzo de guvernare. Altfel, aşa cum au spus şi noii guvernanți, există şi posibilitatea ca Voronin să ajungă după gratii, dacă justiția îl va găsi vinovat (să ne gândim la reprimarea demonstrațiilor din aprilie şi la afacerile fiului preşedintelui...). În acest sens suspectă pare să fie şi decizia Curții Constituționale, cu judecători numiți probabil după 2000, de a nu da curs favorabil sesizărilor Partidului Comunist. Cred că tehnica de luptă pe care o adoptă comuniştii se numeşte „năruirea speranței". Nouă, în România, procedeul ne este familiar. S-a realizat în perioada 1996-2000, sub masca alternanței la guvernare. La sfârşitul anului 2000, după patru ani de guvernare dezastruoasă, forțele (măcar pretins) reformate erau la pământ şi țara era pregătită să accepte fără crâcnire regimul dur al lui Adrian Năstase. Dar România era totuşi pe drumul integrării euroatlantice, iar, pe de altă parte, o comparație Năstase-Voronin nu poate nicicum intra în discuție, decât în termeni extrem de vagi. Aplicarea acestui scenariu la Chişinău s-ar putea solda însă cu un dezastru.

Deocamdată, alianța de guvernare pare să țină. Lumea s-a descătuşat – se încearcă anchetarea a ceea ce s-a întâmplat în aprilie, presa şi-a slobozit glasul. Voronin este acuzat – inclusiv pentru comportamentul de bădăran; vezi înjurătura lui Voronin la adresa lui Vlad Filat. După ce, la 17 septembrie, Curtea Constituțională le-a validat candidaturile, în Parlament, la 25 septembrie, Mihai Ghimpu, liderul Partidului Liberal a fost ales speaker (preşedinte), iar Vlad Filat, liderul PLDM a devenit premier (52 de voturi sunt necesare pentru alegerea primului ministru şi a preşedintelui Parlamentului). Ca urmare, Mihai Ghimpu a devenit şi preşedinte interimar al Republicii Moldova.

Relațiile cu România încep să se normalizeze – vizele pentru cetățenii români, impuse abuziv în primăvară de regimul Voronin, au fost ridicate, schimburile economice revin la un ritm acceptabil (înainte de blocaj, România era principalul partener comercial al Republicii Moldova). Firmele româneşti reintră pe piață, mulți se apucă să (re)învețe „limba de stat" – româna. Acum, în funcțiile publice acced şi cei cu dublă cetățenie (a fost revocată decizia lui Voronin).

Pe de altă parte însă pot fi întrezăriți şi germenii dezastrului, model CDR. În primul rând, justiția, vama, Internele şi mai ales Serviciile de informații rămân încă în mîinile comuniştilor. Ar trebui schimbări substanțiale de personal. Apoi, situația economică este dezastruoasă. Exact ca PSD în 1996,

comuniştii au lăsat visteria statului goală. În ultima decadă a lunii septembrie cursul valutar a luat-o razna, ţara fiind aproape de situaţia de a intra în incapacitate de plăţi (asta în condiţiile în care expiră şi mandatul guvernatorului Băncii Centrale, acelaşi din 1991). Datoriile sunt foarte mari şi iarna se apropie, iar pentru iarnă ai nevoie de energie – care vine din ... Rusia. Nu în ultimul rând, situaţia politică pare să fie aceeaşi ca după alegerile din aprilie, dar în sens invers – preşedintele ţării nu poate fi ales de către Parlament. Este nevoie de 61 de voturi, deci proeuropenii au nevoie de opt voturi de la comunişti. Aceştia din urmă nu au putut să obţină un vot în primăvară, de la patru partide. Vor putea aceste patru partide să obţină opt voturi de la un singur partid?

Presa a comentat pe larg ultima vizită a lui Voronin la Medvedev, că acesta ar fi fost rău tratat, că preşedintele rus a declarat că Moscova va colabora cu orice guvern de la Chişinău. Mulţi s-au grăbit să vadă în asta sfârşitul politic al lui Voronin, sfârşitul comuniştilor în Republica Moldova şi chiar sfârşitul influenţei ruse la Chişinău. Ar fi o greşeală să judecăm după ceea ce liderii ruşi au aruncat în ochii presei, chiar dacă este adevărat că în Rusia comuniştii se află în opoziţie şi că Voronin i-a supărat pe ruşi prin modul în care a gestionat situaţia în ţară. Eu cred că, de fapt, Putin şi Medvedev l-au luat pe Voronin pe după umeri, departe de ochii presei şi i-au spus să stea liniştit, că se va reîntoarce curând la putere. Asta, pentru că situaţia de la Chişinău se va schimba în favoarea lui. Preşedintele nu va putea fi ales, iar pensiiile şi salariile vor începe să întârzie; vine iarna şi, pe motiv de datorii, furnizările de energie din Răsărit vor începe să aibă sincope; infractorii arestaţi de Voronin încep să iasă acum din puşcării. Curând, afectaţi de sărăcie, nesiguranţă şi criminalitate, oamenii vor ieşi în stradă şi, nostalgici după "siguranţa" regimului Voronin, îi vor chema din nou la putere pe comunişti. Presa noastră preferă să dea atenţie „profeţiilor" unui oarecare analist rus – Stanislav Belkovski, negirat de nimeni (care vorbeşte de unirea Republicii Moldova cu Români, dar fără Transnistria, care ar urma să îşi proclame independenţa), mai degrabă decât declaraţiilor Comisiei de Politică externă a Dumei de stat moscovite, care a spus fără echivoc că nu poate permite „românizarea totală" a Moldovei de peste Prut şi ieşirea acesteia din sfera de influenţă a Rusiei.

În aceste condiţii, ce şanse au prooccidentalii aflaţi acum la putere în Chişinău? Foarte mici. Doar o serie de reforme rapide, hotărâte, schimbarea legislaţiei (inclusiv legat de investiţiile străine) şi mai ales decapitarea Partidului Comunist, prin arestarea (motivată juridic) liderilor săi proeminenţi, controlul justiţiei, vămilor şi al serviciilor de informaţii (şeful SIS – Serviciul de Informaţii şi Securitate, Artur Reşetnikov, a fost deja schimbat din funcţie şi înlocuit cu Gheorghe Mihai) le pot asigura ceva şanse. De asemenea, menţinerea unităţii între cele patru partide este esenţială. Dar tot nu este suficient. Este nevoie şi de ajutor economic şi politic occidental, mai ales din partea României. Este drept, SUA oferă acum un credit nerambursabil de 262 milioane de dolari, iar investiţii străine sunt posibile, în condiţiile existenţei unei forţe de muncă ieftine (din păcate însă, forţa de muncă moldoveană se află, în majoritatea sa, peste hotare). Dar România, aflată în criză economică şi sub criză politică, este incapabilă să acorde substanţialul sprijin necesar. Noul guvern de la Chişinău îşi joacă şansele: la 3 octombrie, ambasadorul moldovean la ONU a cerut sprijin pentru eliminarea trupelor ruse din Transnistria. Însă, la 9 octombrie, în condiţiile desfăşurării la Chişinau a summitului CSI, probabil pentru a linişti Rusia, noul premier moldovean declara ca „intrarea în NATO nu este o prioritate" pentru ţara sa, iar Unirea (cu România) „este imposibilă". Totuşi, în faţa celor 6 preşedinţi de stat prezenţi (din cei 11 ai CSI) el anunţa că Republica Moldova va păstra legăturile cu CSI, dar că doreşte şi integrarea europeană.

Dar fără sprijin din afară, adică de la UE, SUA şi România, alianţa de guvernare din R. Moldova se va rupe, ceea ce va antrena dezamăgirea basarabenilor faţă de aceste structuri politice, dar şi faţă de partidele moldovene care le promovează şi va deschide calea întoarcerii comuniştilor la putere şi a reorientării ţării către spaţiul CSI, fapt programat probabil încă de astă vară de Moscova şi de Voronin. Într-un asemenea scenariu, ne vom putea lua adio de la Basarabia pentru o lungă perioadă de timp.

Dileme şi false dileme la Chişinău

Apar tot mai multe semne de întrebare legate de coerenţa şi unitatea Alianţei pentru Integrare Europeană în raport cu anumite teme majore. Unele sunt întemeiate, altele, nu. Însă îngrijorările sunt deseori exagerate sau ipocrite. Căci, cine şi-a imaginat că AIE ar fi coerentă şi unitară din toate punctele de vedere? AIE este un compromis, dar unul cu incontestabil mai mult potenţial pozitiv decât defunctul regim Voronin. Iar dileme (posibile), să le trecem în revistă...

Dan Dungaciu

Dilema Marian Lupu

Premierul Vlad Filat a spus, în „limba română", două lucruri test pentru Alianţă: revenirea la „Istoria Românilor" şi apropierea de NATO. Marian Lupu a reacţionat nefavorabil la aceste chestiuni, tot el şi partidul său asumându-şi rolul de garanţi împotriva oricărei periclitări a neutralităţii RM (!). De ce face Marian Lupu aceste gesturi? O parte dintre membrii AIE şi a comentatorilor de la Chişinău le consideră atitudini „tactice", respectiv o tentativă de a rămâne undeva între electoratul liberalilor din AIE, mai radicalizat pe aceste chestiuni, şi cel mai apropiat de PCRM.

Pentru cei care cred asta prestaţia fostului spicher este explicabilă şi scuzabilă, mai ales că doar aşa el poate beneficia de voturile „opoziţiei constructive" din interiorul PCRM. Alţii, adică unii membri ai PCRM, unii „comentatori internaţionali" sau experţi din jurul Kremlinului, consideră că atitudinea lui Lupu este „strategică" şi, de aceea, îl şi susţin! Liderul PD ajunge astfel candidatul unor tabere cu mize şi geografii diferite: unii îl văd ca pe un tactician, alţii - garant al menţinerii distanţei faţă de Bucureşti, alţii percep relaţia Voronin-Lupu în termenii Kucima-Ianukovici. Unde e adevărul vom vedea numai cu ocazia alegerii şefului statului şi a eventualei prestaţii a viitorului preşedinte. Deocamdată, consemnăm dilema: ce vor face adepţii săi de astăzi, indiferent din ce tabără vin, când vor vedea că Lupu, mâine, va proceda altminteri?

Dilema alegerilor anticipate

Miza alegerii preşedintelui este oricum umflată artificial, în condiţiile în care puterea reală a unui preşedinte, fără majoritate parlamentară, e incontestabil mai redusă decât cea a executivului. Mai mult, uneori e ridicată extrem de sus, la dimensiunile unui „a fi sau a nu fi" pentru proiectul politic al RM. Ceea ce este excesiv. În nici unul dintre cazuri situaţia nu va fi nici dramatică, nici ideală. Dacă, de pildă, Marian Lupu este ales, atunci AIE va lucra, în formaţiune completă, la implementarea a ceea ce şi-a propus în programul de guvernare. Dar dacă declaraţiile lui Marian Lupu referitoare la manualele de istorie sau la NATO sunt „strategice", nu „tactice", atunci nu avem nici o garanţie că divergenţele din AIE vor dispărea.

Aici se adaugă şi dificultatea evidentă de a guverna patru ani cu o opoziţie ameninţătoare de 40% în Parlament, postură deloc ideală. Dacă, totuşi, preşedintele nu va fi ales, lucrurile nu trebuie dramatizate. În ceea ce priveşte coerenţa AIE, aceasta va creşte, pentru că respingerea candidaturii lui Marian Lupu îl va împinge pe acesta mai aproape - şi nu mai departe! - de liberali. În plus, eventualele alegeri anticipate de la anul, după o ieşire bună din iarnă a AIE, va fi strict în beneficiul Alianţei şi în detrimentul PCRM. Una peste alta, dincolo de calculele hârtiei, în nici unul dintre cazuri - AIE cu preşedinte ales de către Parlament sau fără - nu e nevoie nici de lacrimi, nici de râsete, ci de calm.

Dilema relațiilor cu Rusia

Summitul CSI, a cărui valoare azi e mai degrabă subiectivă decât obiectivă - prilej de depăşire a disonanțelor cognitive deopotrivă ale Moscovei şi ale celorlalți ex-membri ai URSS - aduce în prim-plan relațiile cu Rusia. Ce vrea astăzi Moscova de la RM? În nici un caz mişcări bruşte, nici spre Est, nici spre Vest. Spre Est, adică Transnistria, în legătură cu care Moscova era îngrijorată de un eventual „scenariu georgian", adică ceea ce în interpretarea ei era intervenția armată a Tbilisiului împotriva celor două regiuni separatiste. Scenariu inacceptabil, deşi o asemenea evoluție nu a fost reală nici o clipă. Spre Vest înseamnă, înainte de toate, România şi NATO.

Moscova nu vrea intrarea NATO în RM, la fel cum nu vrea unificarea dintre România şi RM, care, în acest moment, ar crea probleme masive de stabilitate regională (ruptura de Transnistria etc.). De aici şi semnalele Moscovei, care nu a uitat să avertizeze că este gata să-şi protejeze „cetățenii din Transnistria" sau că e dispusă să recunoască regiunea separatisă în anumite condiții. Moscova vrea menținerea *status-quo*-ului, cu ea la timonă. Asta în condițiile în care nu exclude, pe termen lung, o apropiere consistentă a Bucureştiului de Chişinău, fiind din ce în ce mai conştientă de mentalitățile în schimbare din RM, după cum sugera în preajma summitului CSI ziarul rusesc „Izvestia".

În ceea ce priveşte sugestiile de înlocuire a trupelor ruseşti de menținere a păcii cu unele sub egida UE, această propunere a mai fost făcută cu

vreo patru-cinci ani în urmă, fără nici un rezultat concret. Aşa va fi şi acum, mai ales că europenilor nu le trece nici măcar prin gând să intre acolo înainte de o soluționare politică, iar secretarul general al OSCE a anunțat deja că nu e cazul. Una peste alta, rămâne limpede că jocurile geopolitice se suspendă, iar miza cea mai importantă a guvernării AIE, respectiv eforturile de europenizare ale RM, nu are un potențial exploziv în raport cu Moscova.

Dilema relațiilor cu România

Cât e prea mult şi cât e prea puțin în relația Chişinău-Bucureşti? Şi care e viitorul acesteia? Nu este deocamdată clar din două motive: pozițiile din cadrul AIE nu coincid la acest punct, iar blocajele politice de la Bucureşti reduc semnificativ viteza contactelor dintre cele două capitale. Totuşi, acestea sunt detalii. Relația dintre cele două state nu trebuie gândită nici în grabă, nici pe termen scurt. Deocamdată, suntem la „punctul zero", pentru că (doar) asta a însemnat ridicarea vizelor pentru cetățenii români. Şi de aici încolo există enorm de multe lucruri de făcut. Un singur exemplu: Acordul de Asociere a României la UE a fost semnat la 1 februarie 1993 şi a intrat în vigoare la 1 februarie 1995 (la 22 iunie România a depus cererea oficială de aderare la UE). Ce înseamnă asta?

Înseamnă că RM, în eventualitatea semnării unui Acord în 2010, va mai trebui să aştepte cel puțin 12 ani pentru aderarea la UE. Şi asta în condițiile „normale", când Europa era pregătită şi dispusă la integrare europeană. Acum, nu mai este. Astfel că, dincolo de orice gripaje de moment (neplăcute, e adevărat), noile echipe de la Chişinău şi Bucureşti vor trebui să genereze o viziune nouă, care să scoată RM din seria insuficientă a „Parteneriatului Estic", dar nu negându-l, ci completându-l. Soluția ce ar individualiza RM ar putea suna aşa: „Parteneriat Estic" plus „parteneriat special cu România". Doar aşa poate spera Chişinăul că va reuşi să compenseze „oboseala extinderii" care s-a instalat insidios la Bruxelles şi să încerce să nu mai țină încă o generație în afara spațiului european.

Războiul talentelor politice

Băsescu versus Iliescu sau modernizare contra trecut

Mihail Albișteanu

Zic unii că alegerile astea nu se deosebesc cu nimic de cele dinainte. Că iar va trebui să alegem răul cel mai mic, că de fapt nu avem pe cine vota, că iarăşi ne cuprinde lehamitea. Aceştia sunt nehotărâții sau dezamăgiții. Sunt însă şi dintre cei care consideră că aceste alegeri au miză. Aceştia sunt cei care vor vota şi care fac parte din aşa numitele "electorate captive" ale PSD, PDL, PNL, UDMR şi PRM. Pentru cei din PDL, miza o constituie promisiunile reînnoite ale preşedintelui în funcție de a moderniza (în sfârşit) România. Pentru ceilalți, toți, miza este alungarea "turbulentului" şi "dictatorului" Băsescu. Lucrurile nu sunt noi, originea lor se află în 2005, odată cu izbucnirea conflictului dintre Traian Băsescu şi gruparea Patriciu-Tăriceanu. Ele au evoluat în 2007, când suspendarea preşedintelui de către Parlament a clarificat situația definitiv: de o parte erau Traian Băsescu şi PD/PLD, iar de partea cealaltă toți ceilalți, o "monstruoasă coaliție", ai cărei membri nu erau uniți decât de ura față de Băsescu. Să alegi între grupări reprezintă o sarcină nu uşoară, pentru că, una din două: ori adevărul era la Băsescu, omul antisistem, care lupta să-i pună capăt, numindu-l "ticăloşit" şi toți ceilalți erau apărătorii sistemului, pentru că erau profitorii săi, ori Băsescu era un mag charismatic, dar nebun, care reuşea în mod perfid să amețească mințile susținătorilor săi fanatizați, aflat într-o luptă pe viață şi pe moarte cu o largă coaliție democratică. Cele două părți îşi disputau mesianismul. Dacă lucrurile au fost uşor de tranşat, pentru omul de rând, la referendumul din 2007 pentru demiterea preşedintelui, valurile de alegeri care au urmat au arătat că, dincolo de un act abuziv al Parlamentului (suspendarea), situația era mai echilibrată. După alegerile din 2008, o reeditare a coaliției din 2007 îi putea fi fatală preşedintelui. Din fericire pentru el, condițiile obiective îl ajutau să dezbine, pentru a stăpâni. PNL era destul de zguduit şi în prefaceri interne (la scurt timp Crin Antonescu l-a înlocuit pe Tăriceanu), iar PSD saliva cu jumătate de gură (mai ales partea sa «de sânge albastru») după administrația centrală şi locală. Şi cum Geoană dorea să îşi păstreze funcția obținută în 2005 cu prețul poreclei căpătată de la Iliescu, singura soluție a fost «guvernul de 70%», PDL-PSD. Ambii parteneri ştiau de la început că nu va rezista mai mult de un an, pentru că PSD nu-şi permitea să nu aibă un candidat la prezidențiale. Astfel, reeditarea coaliției din 2007 se prefigura cu certitudine şi anul 2009 a fost folosit pentru punerea ei pe picioare pe îndelete, miza fiind, fireşte, eliminarea lui Traian Băsescu din viața politică (mai ales că el a declarat că după ce nu va mai fi preşedinte al României va ieşi din politică) şi, eventual, desființarea PDL (de reținut, în acest sens, «sfaturile» lui Hrebenciuc pentru Boc – să se distanțeze de Băsescu, dacă mai vrea un viitor în politica românească).

Adică: în turul I ne batem, dar în turul al II-lea îl sprijinim cu toții pe cel care intră în competiție cu Băsescu. În aceste condiții, marja de acțiune a preşedintelui este extrem de limitată. Practic, în afară de PNȚcd – aripa Marian Miluț (care, de altfel, mai an, îl umplea de sânge pe preşedinte pe la toate emisiunile TV), PDL şi Traian Băsescu nu se pot baza decât pe dezertări de la adversari, de genul C. Simirad sau N. Onțanu (exemplele cele mai răsunătoare). Este drept, cu partidul condus cu mână de fier, Traian Băsescu poate folosi unitatea de acțiune şi rapiditatea, concretizată în decizii şi acțiuni surprinzătoare, executate fără crâcnire. Probabil că asta era mai greu de atins totuşi, dacă partidul nu prindea guvernarea în 2008 – răsplată a preşedintelui pentru susținerea necondiționată din 2007. Băsescu i-a făcut miniştri pe «greii» PDL – fiecare unde a vrut – Ber-

ceanu la Transporturi, Sulfina Barbu la Mediu, iar Blaga (abia după moțiune), la Interne – post vital pentru alegeri (inclusiv prin controlul DGIPI), ce nu putea fi lăsat pe mâna PSD.

De partea cealaltă, adversarii au avut de rezolvat dilema: cum să ne unim şi să scăpăm de Băsescu concurând totuşi la prezidențiale între noi (sau măcar dând senzația asta) şi având şi PSD în guvern? Şi cum să punem iarăşi PNL lângă PSD şi UDMR lângă PRM fără să obținem acelaşi rezultat dezastruos din 2007? Un liant există: interesele economice ale «mogulilor» fără patrie politică – Dan Voiculescu, Dinu Patriciu, Sorin Ovidiu Vântu, care se suprapuneau urii nutrite şi reprimate a celor învinşi la suspendare, ură întreținută abil de bătrânul Zâmbărilă-KGB-ilă. Trebuiau convinşi "nobilii" din PDL să lase guvernarea din mână ceea ce, probabil cu promisiunile necesare, s-a realizat. S-a mers pe variante, ținându-se cont de condițiile obiective: nu putea exista un candidat unic, căci ar fi nemulțumit electoratele PNL şi PSD, care nu se înghit deloc, şi Antonescu, şi Geoană ar fi riscat să-şi piardă pozițiile de conducere în fața opoziției interne. O variantă este cea a unui preşedinte PSD-ist, care are însă cumva aerul că a fost sau poate fi mai mult de atât – ca om ce a lucrat în diplomație – imagine indispensabilă pentru a-l bate pe Băsescu în turul al II-lea. Pentru aceasta însă, Geoană trebuia să asculte sfaturile consultanților săi americani şi să iasă de la guvernare, distanțându-se de putere, astfel încât criticile sale la adresa "regimului Băsescu" să fie credibile. Dar, ca să câştige imagine trebuia să aibă măcar aerul că PSD a fost dat afară, nu că a plecat singur, dând dovadă de maximă iresponsabilitate prin a lăsa țara în aer pe timp de criză economică. Traian Băsescu ştia bine asta şi nu a permis să se producă ruptura decât atunci când i-a convenit: în ultimele 6 luni ale mandatului său, astfel încât să nu fie nevoit să se complice cu o dizolvare a Parlamentului şi alegeri legislative anticipate (PDL poate astfel să se ocupe cu toată energia doar de campania prezidențială) şi după ce Boc a trecut vestitele 3 pachete de legi. De aceea PDL a înghițit mult timp cu stoicism declarațiile provocatoare ale liderilor PSD (inclusive pe cele ale lui Vanghelie, referitoare la DGIPI) sau încăpățânarea Ecaterinei Andronescu.

Cealaltă variantă este cea a „independentului", în cazul în care Geoană nu ține la tăvăleală, confirmând spusa lui Iliescu din 2005. Ideea a fost inițial servită de principele Radu, care, poate involuntar, a jucat rolul de iepuraş pentru această idee. El a "creat" conceptul, după care s-a retras. În spațiul lăsat liber a pătruns Crin Antonescu. Candidat al unui partid cu o pondere de maximum 20% (atât poate aduna doctrina liberală în România, o țară cu o clasă medie în suferință), Antonescu ştie că nu are altă şansă de a fi preşedinte-liberal decât pe aceea de a juca cumva rolul independentului. Altfel, deşi mai puțin acut, pentru el, ca şi pentru Geoană se pune problema de a pierde şefia partidului. Asta şi face Crin Antonescu: îşi întăreşte imaginea de independent, alăturându-şi-l, în sistem american, pe Klaus Johannis, om cunoscut, cu imagine de independent cinstit şi competent, pe care îl promite românilor ca premier de cursă lungă.

Ambele variante au însă «defecte». Este greu de crezut că votanții PSD (cu toată presiunea maşinăriei de partid) vor ieşi la vot în turul II, să-l voteze pe Crin Antonescu, acest electorat fiind mai apropiat de tipul de politician Iliescu/Băsescu. Şi mai greu de crezut este că Antonescu va îndrăzni să ceară electoratului PNL să-l voteze pe Geoană sau că votanții liberali ar face asta, chiar îndrumați în acest sens. Coaliția ştie însă că a lucrat din greu, prin trusturile şi «tonomatele» «mogulilor» la erodarea imaginii preşedintelui; şi mai ştie că se poate baza, în turul al II-lea, pe o parte din voturile de la Kelemen Hunor-UDMR (mai multe dacă Antonescu intră în turul II) şi Vadim-PRM (mai multe dacă Geoană intră în turul II). Deci, şansele sunt mari, ca Băsescu să piardă. Întrebarea este: cine câştigă? Desigur, Vântu, Patriciu, Voiculescu, Geoană, Hrebenciuc, Vanghelie, Antonescu. Există însă cineva mai ambițios decât ei, chiar dacă mult mai în vârstă şi care are ceva de demonstrat...

Cine este Ion Iliescu

În 2005, fostul şef al statului, Ion Iliescu, suferea o criză cardiacă, atunci când a pierdut parti-

dul în favoarea lui Geoană. Cum nu dorea să iasă din politică decât «cu picioarele înainte», fostul preşedinte, redus la rolul de butonieră (preşedinte de onoare al PSD) şi-a muşcat buzele şi şi-a jurat în gând să reocupe poziția pierdută, cea de şef al celui mai mare partid din România. În față îi stateau Geoană cu noua echipă, dar şi politica noului preşedinte. Folosindu-şi relațiile şi răbdarea educată în lungii ani când aştepta căderea lui Ceauşescu, Iliescu a învățat să tacă şi a privit strângând din dinți cum favoriții săi (dar şi ai lui Năstase) sunt traşi pe linie moartă sau dați afară de gruparea Geoană-Hrebenciuc-Vanghelie (plecarea lui Ion Solcanu, victoriile lui Vanghelie asupra lui Dan Ioan Popescu, Sorin Oprescu, Miron Mitrea, Mădălin Voicu). Cu răbdare, apelând la sforile trase altădată, Iliescu şi-a pregătit revenirea. Pe cei care nu cred că acest «bătrânel», cu aparență inofensivă («sărac şi cinstit») a fost în spatele «Coaliției 322», în 2007 şi al grupării de la «Grivco», în 2009, îi sfătuiesc să studieze fața descompusă pe care o afişa personajul când s-au anunțat rezultatele de la referendumul suspendării preşedintelui – credeam că va suferi un nou atac. Şi îi sfătuiesc să nu uite cine este «blajinul» Ion Iliescu: ateul declarat care a acceptat (dacă nu a ordonat) asasinarea în ziua de Crăciun (după un simulacru de proces) a Ceauşeştilor, cel care mulțumea minerilor în 14-15 iunie 1990 pentru că plantaseră cu săpăliga flori in creierele demonstranților din Piața Universității (pe care în prealabil, după propria exprimare - în discuția din iunie 2009 cu Marian Munteanu, TVR1 – îi lăsase «să fiarbă în suc propriu» şi încercase să îi evacueze în dimineața de 13), cel a cărui implicare în căderea guvernului Roman (septembrie 1991) este cel puțin suspectă, cel care spunea în 1996 că victoria lui Constantinescu va însemna, întoarcerea regelui şi a moşierilor, foamete şi acoperişuri de stuf.

Asul cu două fețe din mâneca lui Ion Iliescu

Căderea lui Băsescu, cel care a condamnat comunismul şi a dat CNSAS dosarele scoase de la SRI este dorită de Iliescu, dar victoria va fi întreagă doar dacă el îşi recapătă partidul. Acasta este miza lui Ion Iliescu – conducerea PSD şi prin partid, a țării. Astfel a început Ion Iliescu jocul asului cu două fețe – Sorin Oprescu. Pentru fostul preşedinte, defectul «independentului» (voit cu o astfel de imagine) Antonescu este acela că nu se află sub controlul iliescian şi că victoria sa nu l-ar îndreptăți pe Ion Iliescu să îşi atingă obiectivele de război. De aceea a apărut independentul Oprescu, medic personal al «domnului Consens», verificat în 2008 în lupta cu Blaga, pentru Primăria Capitalei. Prima față a independentului Oprescu, susținut de Solcanu, Cozmâncă şi alți foşti PSD-şti şi apropiați ai lui Ion Iliescu (care au strâns şi listele cu semnături pentru candidatură) este cea a omului care, venind din spate cu putere, ajunge in turul II cu Băsescu şi îl bate. Atunci Geoană zboară din fruntea PSD, pentru a-i face loc lui Iliescu, care va reface unitatea partidului, aducînd înapoi oile rătăcite sau alungate. Mai greu totuşi să bați maşinăria PSD. A doua față a asului Oprescu, mai reală, este cea de independent care are ca scop să-l oprească pe Antonescu să ajungă în turul II. Antonescu este omul PNL, obligat să îşi ia alură şi tovarăş («neamțul») independenți. Pe el, în opinia mea, îl concurează Oprescu, nu pe Băsescu. Oprescu poate avea rolul, fixat de Ion Iliescu, de a-l duce pe Geoană în turul II. Cu Geoană preşedinte, Iliescu poate pune din nou mâna pe partid. O înțelegere între Iliescu şi un Geoană, devenit conştient că de fapt nu el conduce PSD, ci că este prizonierul grupului Hrebenciuc-Vanghelie este probabilă. În aceste condiții, cu răsuflarea lui Oprescu în ceafa liberală, Iliescu poate accepta liniştit riscul Johannis. De altfel, cred că lucrurile s-au clarificat odată cu susținerea nedisimulată a lui Ion Iliescu pentru Geoană şi atacurile (necesare în situația dată) la Sorin Oprescu.

La rândul său, Băsescu vrea şi el să ajungă în turul II cu Geoană, pe care ştie că are şanse să îl bată, dacă reuşeşte să se prezinte ca un om al reformei, antisistem, victimă potențială a coaliției ticăloşite. Dincolo de problemele pe care dansul politic al celor doi le aduce țării, nu putem să nu remarcăm frumusețea mişcărilor singurilor doi oameni politici de real talent din România: Ion Iliescu şi Traian Băsescu.

Reperele unei vieți de jertfă

Părintele Arhimandrit Roman Braga este un monah ortodox român, deosebit de alți monahi prin faptul că sfinția sa a cunoscut şi schimnicia din temnițele comuniste şi mai ales călugăria din „cămara cea de sus a inimii" – pe care ți-o dă Rugăciunea lui IIsus!

Stelian Gomboș

Dacă monahismul înseamnă trăirea în Hristos, Părintele Roman l-a trăit incandescent, pe parcursul întregii sale vieți. Părintele este o efigie a smereniei, evlaviei şi iubirii de Dumnezeu – virtuți pe care le-a dobândit atât din familie cât mai ales de la călugării din Mănăstirea Condrița, din nordul Basarabiei, în vecinătatea căreia s-a născut, la 2 aprilie 1922, şi a crescut.

A intrat de mic viețuitor al Mănăstirii Căldăruşani, iar apoi elev seminarist la Mănăstirea Cernica de lângă Bucureşti, unde a fost în permanență aproape de Sfântul Ierarh Calinic.

După desființarea acestei şcoli, este transferat la Seminarul Central din Bucureşti iar ultimul an îl va urma la Seminarul Teologic din Chişinău. Întorcându-se în Bucureşti, între 1943 – 1947 urmează atât cursurile Facultății de Litere şi Filosofie cât şi cele ale Institutului Teologic.

În 1948 este arestat pe motivul că ar fi ajutat un legionar. Trimis la Piteşti trece prin toată teroarea „reeducării", dar în întunericul celulei află lumina vorbirii şi împăcării cu Dumnezeu. De la Piteşti este trimis în lagărele de la „Canal". Acolo îl întâlneşte pe călugărul Evghenie Hulea – o figură de pateric, conform mărturiei Părintelui Roman, care l-a determinat spre a intra, definitiv, în monahism. Este eliberat în anul 1954 dar i s-a impus domiciliu forțat în Bucureşti şi, totuşi, în aceste condiții, merge pe ascuns la Iaşi unde Mitropolitul Sebastian Rusan al Moldovei îl călugăreşte şi îl hirotoneşte diacon, aici – la Catedrala Mitropolitană – făcând bună misiune, mai ales cu tinerii.

În 1959 este arestat din nou, anchetat timp de un an de zile, căutându-i-se învinuiri închipuite, pentru ca până la urmă să fie încadrat în lotul grupului „Rugul aprins" de la Mănăstirea Antim – unde a fost coleg, în anii studenției, cu Părinții Sofian Boghiu, Petroniu Tănase şi cu Mitropolitul Antonie Plămădeală al Ardealului. Au urmat închisoarea Jilava, colonia de muncă Balta Brăilei, lagărele din Delta Dunării, cu seferințe grele, dar în acelaşi timp cu o companie de elită: Părinții Benedict Ghiuş, Grigorie Băbuş, Sofian Boghiu, Dosoftei Moraru, Tit Moldovan, Felix Dubneac, vestitul profesor Tudor Popescu, omul de cultură Petre Pandrea şi alții. Condamnat la 18 ani temniță grea, lucrează până în 1964, când este eliberat cu prilejul grațierii generale a deținuților politici.

De acum înainte începe lungul pelerinaj al ierodiaconului Roman Braga prin toată țara, cunoscut fiind de toți, dar şi izgonit fiind de către toți din cauza faptului că „avea tinicheaua de coadă!".

De aici nu urmează, totuşi, faptul că toți „inspectorii" de la Culte erau călăi. Aşa se face că, în 1964, Dumnezeu i-l scoate în cale pe unul din cei „buni" care-i dă Episcopului Oradiei Valerian Zaharia aprobarea pentru a-l hirotoni în treapta de preot.

La 1 Ianuarie 1985, este instalat ca preot la Negreşti – Oaş, unde a început o intensă activitate pastoral-misionară şi catehetică, duminica, la vecernie, cu copiii şi tineretul, aşa încât oşenii îl înconjurau cu dragoste, ba nici securiştii nu îndrăzneau să intervină pe față, de teama credincioşilor. Apoi l-au mutat silit, într-o noapte, în localitatea Sârbi – Bihor, iar ulterior a fost chemat la Patriarhie şi trimis ca misionar în Brazilia. În

Roman Braga - Al Tomescu - Maica Apolinaria

1972, episcopul românilor din S.U.A., Valerian Trifa, îl cheamă la Vatra. Aici, timp de şapte ani, se ocupă de educaţia religioasă a copiilor, traduce texte religioase din română în engleză şi transpune cântările bisericeşti pe texte englezeşti. Este numit preot la parohia „Sfânta Treime“ din Youngstown – Ohio (octombrie 1979) şi apoi la Catedrala „Sfântul Gheorghe” din Southfield – Michigan (ianuarie 1982). Slujeşte ca preot şi duhovnic (1983-1988) la Mănăstirea „Schimbarea la Faţă“ din Ellwood City, Pennsylvania, iar în 1988 se retrage la mănăstirea „Adormirea Maicii Domnului“, Rives Junction – Michigan, unde este stareţ şi duhovnic şi astăzi.

Cu toate acestea nu a fost scos în evidenţă decât primul strat al vieţii Părintelui Roman. Miezul ei duhovnicesc trebuie căutat în anii formării sale spirituale la mănăstirea copilăriei sale din Condriţa Basarabiei, apoi în anii formării sale intelectuale la seminariile şi la cele două prestigioase şcoli superioare bucureştene, în anii studenţiei sale petrecuţi, alături de elita intelectualităţii creştine româneşti care făcea parte din gruparea „Rugului aprins“, dar, mai cu seamă, în perioada modelării şi desăvârşirii sale duhovniceşti de către mentorul său spiritual, călugărul Evghenie de la „Canal“.

Părintele Roman a publicat cărţile *Pe drumul credinţei* (*On the Way of faith,* la HDM Press Inc., ediţia I - 1995 şi ediţia a II-a - 2006), *Trepte duhovniceşti - Interviu cu Părintele Roman Braga* (Editura Arhiepiscopiei Ordodoxe Române, 1998) şi *Exploring the Inner Universe* (HDM Press, 1996, 2001).

Orice cinste omenească i s-ar acorda părintelui pentru duhovnicia sfinţiei sale, sună ciudat deoarece viaţa sa jertfită, în întregime, lui Dumnezeu nu o poate cinsti decât binecuvântarea Celui Căruia i s-a jertfit.

Este vrednică de laudă această viaţă! Datorită unor oameni ca părintele Roman, spiritualitatea creştină a rezistat până azi.

Despre Arhimandritul Roman Braga

Zoe DUMITRESCU-BUŞULENGA: A fost uimitoare noaptea aceea...., cu părintele Roman Braga. O noapte de revelaţie, într-adevăr, ca o eurofonie. Adică acest preot, cu figura de icoană, cu părul alb, cu barba albă colilie şi un zîmbet neşters pe faţă, de o inteligenţă stralucită, la curent cu fiecare problemă politică europeană, americană, vorbea cu o iertare, cu o dragoste, nici nu se sinchisea de ce trecuse, de ce suferise. Pentru el totul era întru Christos, totul era admirabil, totul era nădejde, totul era credinţă si totul era posibil. Ei, o astfel de făptură, cu totul, cu totul specială, ar trebui multiplicată pentru vindecarea rănilor noastre.

Pr. Constantin ALECSE: Roman Braga şi-a dedicat întreaga sa viaţă în a sluji pe Dumnezeu. Prin armonia şi cumpătarea cugetării, prin ascendentul moral şi marele talent duhovnicesc, cât şi pentru exemplul său de totală dăruire în slujba Bisericii şi a oamenilor, acest Apostol al lui Hristos se impune ca o nobilă întrupare a unui om superior, care ştie instinctiv să armonizeze gândul cu gestul, să adapteze teoria la practic şi să transforme golgota suferinţelor în optimism şi seninătate.

Pr Gh. NAGHI: Bunătatea şi smerenia au făcut din el o pildă vie, o făclie călăuzitoare pentru toţi românii din America care privesc la el ca la un nestemat mult preţuit. Cu această ocazie noi ne alăturăm tuturor acelora care îi aduc Părintelui Arhim. Roman Braga un binemeritat omagiu la împlinirea vârstei de 85 de ani dorindu-i sănătate intru lungime de zile.

Dinu CRUGA: Orice cinste omenească s-ar acorda Părintelui Roman pentru duhovnicia sfinţiei sale, sună ciudat, deoarece viaţa sa jertfită lui Dumnezeu nu o poate cinsti decât binecuvântarea Celui Căruia i s-a jertfit. Totuşi, la iniţiativa IPS Arhiepiscop Nathaniel, Mitropolitul Teodosie al Bisericii Ortodoxe în America i-a acordat o Gramată sinodală şi o medalie a Sfântului Inocent,

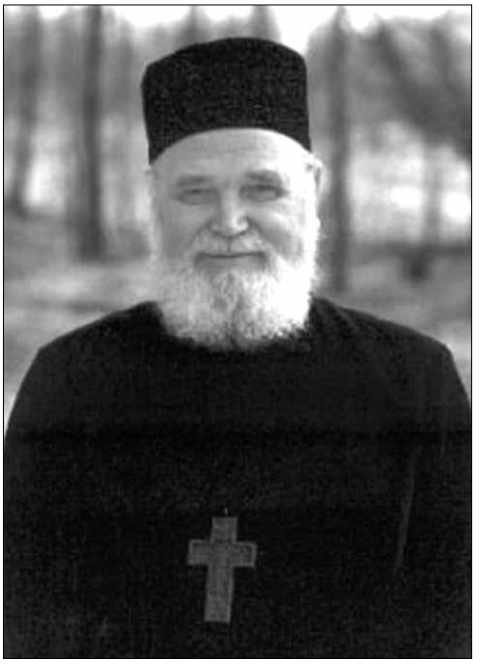

din bronz. Pe cea de aur a Duhului Sfânt, Dumnezeu i-a dăruit-o de mult.

Alexandru TOMESCU: Prea Cuviosul Părinte Roman Braga, indiferent unde îl întâlneşti, la Sfânta Liturghie, la spovedanie, când conferenţiază, când acordă un interviu, sau pe aleea mănăstirii, îţi apare ca un chip sfânt, trăitor în duhul filocalic al isihiei, radiind o lumină taborică. Cuvintele lui au o vibraţie blândă, sunt aureolate de o iubire nemărginită. Totul în jurul Sfinţiei Sale devine mirific, ponderabilitatea dispare şi o stare de plutire spre înălţare se instalează pe nesimţite, ca o taină duhovnicească. Dacă încerci să-l apelezi cu un subiect care te urmăreşte ca o obsesie, părintele se dăruieşte în explicaţii şi ideea devine aşa de simplă şi de clară încât rămâi privind dincolo de cele lumeşti. Este o desăvârşită împlinire a cuvântului, în fapt o sfântă transfigurare...

Bate-vor păstorii...*

Arhimandrit Roman Braga

În urma evenimentelor din decembrie 1989, revoluție, lovitură de stat sau orice va fi fost acolo, Biserica Ortodoxă Română s-a lansat, cu curaj, într-un program de reconstrucție materială şi spirituală de mari proporții. S-au redeschis episcopiile istorice şi vechile mănăstiri închise de comuniști, s-au redeschis mai multe şcoli teologice, societatea ASTRA, „Oastea Domnului", „Femeile Ortodoxe", organizații ortodoxe de tineret şi copii, iar acum se construieşte un mare centru medical în Bucuresti, numit Christiana.

Desigur, toate acestea trezesc gelozia Uniților şi a sectelor conlocuitoare, cărora nu le scapă nici un moment fără să atace în presă şi prin viu grai ortodoxia neamului nostru şi, mai ales, pe ierarhi. Sectarii cunosc bine dictonul biblic: „Bate-vor păstorii şi se vor risipi oile" (Zaharia 13,7). Numai că Profetul Zaharia nu a spus aceste cuvinte cu răutate, cu gelozie, cu ură politică; nu le-a spus spre distrugerea Bisericii, ci spre întărirea ei. Mai dureros este că şi unii preoți s-au pus în slujba duşmanilor Ortodoxiei. Ei nu înțeleg că, fără acest „compromis" al ierarhiei bisericeşti, hirotonisirea şi trimiterea lor în parohii nu ar fi posibilă. De ce nu au protestat atunci şi au acceptat să fie sfințiți preoți de nişte „arhierei nevrednici"? Cum se întâmplă că, atunci când le-au pus mâna pe cap, episcopii aveau har, dar nu mai au acum, după Revoluție?

Cum îşi închipuie cineva că dacă Biserica Românească ar fi fost liberă nu ar fi făcut mai mult sau cel puțin tot atât cât face astăzi? Fost-au partidele politice? Unde erau şefii lor, aceste voci eroice, care astăzi strigă din răsputeri, unde era presa de opoziție? De ce să fim nedrepți numai cu episcopii, care totuşi au fost acolo, lângă turma lor, pe tot timpul persecuției, nu au abandonat pe credincioşi, nu au fugit în Apus. Pe Patriarhul țării şi pe episcopi îi va judeca Dumnezeu, nu oamenii, pentru că, în cele mai critice momente din viața neamului românesc, ei au salvat Biserica, asigurând viața sacramentală a credincioşilor, care este însăşi esența mântuirii oamenilor. În România nu există, ca în Rusia, milioane de adulți nebotezați.

Ziarele ruseşti au publicat, anul trecut, botezul unui milion şi jumătate de oameni maturi. Românii s-au creştinat la timp, s-au cununat, s-au spovedit şi s-au împărtăşit chiar şi în timpul dictaturii comuniste, pentru că au avut şi preoti, şi episcopi, şi biserici deschise, datorită abilității Bisericii conducătoare, care a ştiut să sacrifice elementele de decor, ca să păstreze esența. Desigur, pentru politicienii necredincioşi, viața sacramentală a Bisericii nu înseamnă nimic, ci numai manifestul politic. Pentru masele de creştini ortodocşi, însă, viața sacramentală a Bisericii a fost şi este esențială. Să lăsăm deci poporul să judece pe ierarhii lui; în ultimă instanță, îi va judeca Dumnezeu.

Când Hrusciov a închis şi demolat 11.000 de parohii şi biserici în Rusia - în plus față de ce distrusese Stalin - în România se reparau şi pictau biserici şi se construiau altele noi; Biserica tipărea Filocalia şi pe Sfinții Părinți, zece reviste teologice, cursuri, calendare şi cărți de rugăciuni pentru popor, în tipografiile proprii; funcționau, totodată, şase seminarii şi două institute de teologie. Faptul că Biserica a ieşit din luptă intactă, întreagă, în toată funcțiunea ei normală, nu constituie această activitate tacită a Bisericii Româneşti cea mai mare lovitură dată comunismului?

Atitudinea negativă a unor scriitori față de Biserică este rezultatul educației ateiste primită în cursul celor 45 de ani de comunism. Comunismul şi-a lăsat, oricum, amprenta. Am citit cu durere in „România Liberă" că anul trecut, în perioada Paştilor, un preot, deputat în Parlamentul român, şi-a deschis pledoria cu salutul creştinesc „Hristos a Înviat", la care nimeni nu a răspuns. Şi nu erau acolo numai deputati FSN, ci şi membri ai opoziției. Înseamnă că ceva s-a năruit în sufletul poporului român. Istoria a fost falsificată, cultura - deformată. Intelectualul român a uitat că Ştefan cel

* Text apărut inițial în suplimentul ziarului Monitorul, *„Monitorul religios"* - Iaşi, 20 decembrie 1997.

Roman Braga împreună cu Aneta Tomescu

Roman Braga împreună cu publicistul Al Tomescu

Mare nu a fost baptist şi nici Mihai Viteazul - greco-catolic; a uitat că Ortodoxia se confundă cu însăşi esența neamului, că ea a avut un rol esențial în procesul de formare a poporului român, a limbii şi a sufletului românesc, că de acolo ne vin primele tipografii, scrierile, cultura. Într-o țară înțesată de mănăstiri şi monumente ortodoxe, cum poți să fii împotriva Ortodoxiei, fără a te sinucide spiritual şi intelectual, adică fără a-ți pierde identitatea?

Când atacurile vin din partea eterodocşilor, este de la sine înțeles că se pledează „pro causa sua". Însă, puțină logică nu strică. Un autor ortodox al unui articol catolic, publicat la Londra, afirmă că „Biserica Ortodoxă este cauza înapoierii poporului român". Ca unul care am trait în Brazilia, mă întreb şi eu care este cauza înapoierii țărilor din America Latină, care sunt catolice de 500 de ani, rămânând primitive, într-o mizerie morală şi materială de nedescris? Este, oare, catolicismul de vină?

Sau cum poate să pledeze cineva pentru unirea noastră cu Roma, prin faptul că suntem numai latini. Şi apoi, să-mi fie iertat, ce interes are un papa polonez, de sânge slav, să apere puritatea poporului român; sau ce latinitate apăra uniatismul în Ucraina, Polonia, Cehia, Slovacia, Abisinia şi Iran? Nu cumva şi etiopienii sunt urmaşii lui Traian? Când oamenii politici se amestecă în problemele bisericeşti, devin ridicoli. Ca şi cum aş vorbi eu la un congres medical, despre un subiect de pura specialitate.

Când judecăm ierarhia Bisericii noastre, nu trebuie să uităm că, în anii de teroare, noi eram aici şi ei erau acolo. Noi răspundeam numai pentru persoana noastră, pe care ne-am pus-o bine la adăpost, pe când în mâinile lor era, şi este încă, soarta Ortodoxiei româneşti. Ce am fi făcut noi în locul lor? Ne-am fi lăsat arestați, iar poporul ar fi rămas fără biserici şi fără o viață sacramentală? Un eroism ieftin şi distrugător.

Urmaresc de 20 de ani, în „Orthodox Church", editorialele Pr. Prof. John Meyendorf împotriva comunismului sovietic, dar nu am văzut încă un cuvânt împotriva Patriarhului Moscovei; nici un evreu nu a criticat pe Rabinul Moses Rosen pentru colaborarea lui cu comunismul; nici un baptist din America nu vorbeşte împotriva Pastorului Lucaci, din Detroit, care invita pe ambasadorul Bogdan la toate botezurile; şi, desigur, nici un catolic nu îl învinuieşte pe Papă pentru înlocuirea cardinalilor Mindzenti şi Slipici cu oameni agreați de guvernele comuniste, ungar şi sovietic. Aşa au cerut interesele Bisericii atunci. Oamenii ştiu că, lovind in ierarhie, loveşti în însăşi Biserica.

Cum de nu ne dă de gând să ne rugăm, în loc să criticăm. Dar cred că, în fond, este vorba de un ateism camuflat şi de o ură împotriva lui Dumnezeu Însuşi, nu împotriva ierarhiei. „Să stăm bine, să stăm cu frică, să luăm aminte!" Duşmanii ştiu că sufletul românesc se adapă din Ortodoxie. De aceea lovesc în ierarhia Bisericii cu atâta înverşunare: „Bate-vor păstorii şi se vor risipi oile".

Eminescu te învață să gândeşti româneşte

Miruna Lepuş. Născută în 1986, în Bucureşti. A absolvit Facultatea de Relații Economice Internaționale (2008) din cadrul Academiei de Studii Economice. Masterandă în Teoria şi Practica Editării, la Facultatea de Litere, Universitatea din Bucureşti. A debutat cu volumul *Despre Eminescu şi ce am învățat descoperindu-l* (Ed. Vremea 2009), fiind cea mai tânără cercetătoare a operei lui Mihai Eminescu. Din 2008, lucrează la Editura Vremea.

- Miruna Lepuş, cât de mare este diferența dintre Eminescu, aşa cum îl vezi tu acum, şi Eminescu, aşa cum îl vedeai când ți se preda la şcoală?

- În şcoală, îl ştiam din cărțile romanțate de Eugen Lovinescu şi Cezar Petrescu, cu *Mite, Bălăuca, Carmen Saeculare...* Deci îl vedeam ca pe un poet îndrăgostit, neştiind nimic despre el în alt sens. Adică ştiam că a scris la *Timpul*, dar nu aveam idee ce, de ce, cine era în jurul lui... Apoi, după ce am terminat liceul, am început să aflu şi alte lucruri. Diferența constă în caracterul pe care bănuiesc că l-a avut Eminescu, în forța lui intelectuală, în munca sa şi în dorința de a face ceva, în afară de poezie, care nu era neapărat cea mai importantă parte a vieții sale. Mie, acum, mi se pare că Eminescu – jurnalistul trebuie să fie la fel de important, dacă nu chiar mai important decât Eminescu – poetul. Partea cu Eminescu egal poetul a eclipsat restul personalității lui...

- Ai scris cartea special pentru tineri. Ce ar trebui să aflăm despre Eminescu, dincolo de imaginea aceasta oferită de programa din liceu – poeziile "ultimului mare poet romantic" însoțite de clasica poză cu papionul şi părul dat pe spate?

- În primul rând, să aflăm ce a mai făcut pe lângă poezie... Şi după ce aflăm despre lucrurile acestea, să avem dorința de a face măcar a mia parte din ce a făcut el, adică de a ne implica.

- Ce înseamnă „a te implica"?

- Uite, mie, de exemplu, după ce am citit articolele lui, am simțit nevoia de *a face ceva*. Nu ştiam ce, dar era o dorință de a face ceva care să schimbe măcar puțin în jurul meu. Prin articolele lui, Eminescu a schimbat probabil opiniile multora din vremea lui... Şi trebuie ca din generația noastră să fie câțiva care să aibă dorința asta de a se schimba cu adevărat. Şi care să aibă puterea de a munci pentru ceva mai presus de mâncare şi televizor. Dacă omul ăsta, branşat la calculator şi televizor, nici măcar nu crede că ar putea face altceva, nici nu-i trece prin cap că poate să schimbe câte ceva în viața lui personală, să facă o schimbare minimă, e pierdut cu totul. Sunt mulți care nu fac nimic pentru salvarea lor ca oameni, rămân în rutina serviciu-casă-serviciu... Dacă vezi cât a putut să sufere şi să lupte omul ăsta, Eminescu, poți avea sentimentul de vinovăție că nu faci nimic, că nu ai nici o idee care să te mişte din loc, că nu faci decât să vegetezi toată viața. Dacă ar fi stimulați în acest sens de la o vârstă fragedă, tinerii ar mai avea o şansă, dar un tip de 20 ani care îşi duce

deja viaţa prin cluburi nu prea se mai poate schimba.

- Nu le ceri oare prea mult dacă le ceri să vadă mai mult decât interesul lor?

- Păi, dacă nu ai măcar dorinţa asta, trăieşti doar ca un animal care mănâncă şi doarme.

- S-au făcut în ultimii ani tot soiul de aşa- zise „tentative de recuperare" a lui Eminescu. Am văzut Emineşti punkeri, emo sau în grafitti...

- Asta nu mi se pare recuperare, mi se par nişte glume de prost gust, ca să nu zic batjocură.

- De ce batjocură, de vreme ce ei cred că în felul acesta „dau praful jos" de pe „statuia" lui Eminescu?

- Nu cred că prin nişte afişe sau imagini poţi să-i provoci pe tineri să mai citească ceva din opera lui. Mi se pare exclus ca prin grafitti sau cine ştie ce alte forme din acestea noi să faci pe cineva să se apuce de citit. E la fel ca la concursurile din şcoli – hai să facem un colaj din poeziile lui Eminescu, le recităm şi le punem la panoul de onoare, dar rămânem la acest nivel, jos.

- Şi între varianta muzeală, cu recitări plictisitoare în sala de clasă la 15 ianuarie, şi varianta modernă, parodică şi provocatoare, există o alternativă „viabilă"? Cum trebuie căutat Eminescu, înainte de a fi descoperit?

- Există o categorie de elevi, care descoperă singuri şi ceilalţi, care nu caută nici dacă li se spune. Eminescu, cel complet, nu poate să intre în conştiinţa unui popor decât dacă se predă la şcoală. Un adevăr nu intră în mintea oamenilor decât dacă îl văd la un moment dat într-un manual, pe care-l pot lua de bun. Dacă se predă în continuare aşa, e foarte greu să mai schimbi părerea (fără a-i impune) cuiva care până la 18 ani a învăţat din obligaţie numai anumite lucruri.

- Bun, şi cum ne putem da seama dacă ceea ce e impus prin programa de limbă şi literatură română este bun?

- Mai întâi, pentru a putea decide tu singur, trebuie să ai toate datele. Iar în liceu nu avem datele acestea. Eu însămi în liceu am crezut aşa cum am fost învăţată să cred.

- Şi ce te-a provocat de fapt să mergi mai departe? Te întreb fiindcă de la poetul romantic, cu ***Floare albastră*** *şi* ***Sara pe deal****, până la incisivul publicist Eminescu, e aparent o cale foarte lungă.*

- Întâmplător, am primit o carte cu articolele lui Mihai Eminescu. Punctul de pornire al cărţii mele a fost uimirea că nu ştiam nimic din toate acele lucruri până la acel moment. Mi s-a părut inadmisibil să nu fi citit nici un articol al lui Eminescu, în condiţiile în care am luat 10 la Bac la română. Şi m-am întrebat – dacă eu eram astfel, cum erau restul colegilor mei?

- Cum ţi se pare că-l văd cei de-o vârstă cu noi?

- Sunt interesaţi în măsura în care se dă la

Bac. Dacă nu se dă la Bac, nu mai sunt interesați. Asta deși în liceu, una dintre profesoare ne-a spus mai multe lucruri "oculte" despre Eminescu.

- Cum ar fi...?

- Câte ceva despre moartea lui, despre așazisa prietenie pe care i-o purta Titu Maiorescu, despre articole, toate cu mențiunea: „copii, să nu spuneți la Bac lucrurile acestea, că nu mai treceți examenul".

- Deci, înțeleg că vorbim despre niște lucruri care, înainte de a fi dezbătute, sunt direct cenzurate...

- Da, în manuale avem un Eminescu cenzurat. Din acest motiv, tinerii rămân toată viața cu imaginea aceasta, pe care le va fi extrem de greu să o schimbe, fiind ferm convinși că ceea ce scrie în manual este de necontrazis.

- Crezi că volumul pe care l-ai scris poate marca începutul unui nou fel, dezinhibat, de a-l privi pe Eminescu?

- Mă rog, nu e un început, pentru că au mai scris și alții înainte. Cărțile lor au fost sursele mele de informare. Altfel, nu știu dacă se poate impune, de vreme ce nu am credibilitatea pe care o are un critic literar...

- Ce anume îți dă autoritatea de critic?

- Păi, în primul rând, am impresia că trebuie să fii bărbat, să ai peste 40-50 de ani si sa fii afiliat unei instituții, altfel nu te crede nimeni (*râde*). Până nu se ajunge la această credibilitate, nu se poate schimba „în masă" opinia oamenilor. E clar că nu o să mă citeze nimeni în teza de la română. Așa că va trebui să mai scriu mult de aici înainte...

- Chiar, ce-ți propui pentru mai departe?

- Pe același model pe care am conceput cartea aceasta, aș vrea să mai scriu una despre Nae Ionescu.

- Te întreb ce te-ar întreba 90% din tineri – cine e Nae Ionescu?

- Da, și eu mi-am întrebat prietenii și majoritatea răspunsurilor au fost: cineva din perioada interbelică. Unii aveau o vagă idee despre legătura dintre el și generația '27. Așadar, pe scurt, a fost directorul ziarului *Cuvântul*, unul dintre cele mai importante ziare din perioada interbelică, a fost profesor de filozofie și cel care a strâns la un loc o generație din care fac parte Noica, Eliade, Cioran, Vulcănescu, Mihail Sebastian etc.

- Și de ce crezi că merită să-i acorzi atâta importanță?

- La început, m-a atras la el viziunea sa de dreapta, care are multe puncte asemănătoare cu a lui Eminescu. Apoi, atrage și limbajul său limpede, puterea lui de a convinge prin informațiile concrete și argumentele pe care le oferă. În plan secund, m-a atras viața lui personală, de la prietenia cu Carol al II-lea la apropierea de legionari, viață privată – care nu era chiar cea pe care o recomanda în articolele sale... Oricum, cartea despre el nu are un public potențial la fel de larg ca cea despre Eminescu. Nimeni nu prea știe cine a fost Nae Ionescu și nu pot să schimb asta peste noapte. În fine, eu însămi mai am mult de citit...

- Mi se pare că sari de pe un butoi de pulbere pe altul... Vorbești despre niște personalități asupra cărora nu avem încă un consens.

- Adică dacă scriu despre Nae Ionescu, e ca și cum mi-aș pune pe frunte o etichetă cu „legionar". Probabil că de la prima carte mi s-au pus diverse etichete.

- Și nu ți-e teamă de o, să nu zic ostracizare, de o răceală în receptarea ideilor tale?

- Nu. Nu am ce pierde. Puțini vor ca Eminescu să fie receptat așa cum a fost de fapt.

- Foarte concret, de ce?

- Dacă 5% din români ar face ce a făcut Eminescu, am avea o revoluție totală, ar sări în aer democrația noastră de acum. Cine are puterea de decizie acum, firește că nu vrea în nici un caz acest lucru.

- Eminescu a fost naționalist?

- Acum, cuvântul este depreciat. Dacă ești naționalist, e ceva de rău, ești "extremist". Eminescu, în sensul de bază al cuvântului, era naționalist.

- Sensul de bază fiind...?

- A pune binele țării înainte de binele personal.

- Care crezi că sunt marile idei preconcepute pe care le avem despre Eminescu?

- **1.** Că era veșnic îndrăgostit și nu-și găsea niciodată o iubită care să-l accepte, că umbla de unul singur „pe lângă plopii fără soț".

2. Că nu avea niciodată bani, că era extrem de sărac și, din cauza asta, și însingurat. El totuși

avea un salariu de redactor-şef la unul dintre cele mai bune ziare din Bucureşti (muncea mult, e drept, erau dăți când făcea de unul singur tot ziarul) - nu puteai să mori de foame din salariul ăsta. Nu era sărac lipit, avea şi el extravaganțe, când venea Veronica, îşi lua costumul şi jobenul...

3. Nu era inadaptat social. Nouă ni se pare că plutea prin lumea în care trăia, dar nu e adevărat e fals. Era o personalitate în epocă, era totuşi redactor-şef al unui ziar de primă mână.

- Era temut din această cauză?

- Da, eu aşa cred. Şi de asta a şi pățit ce a pățit.

- Ce a pățit?

- Aşa cum scrie şi Dan Puric în **Omul frumos**, *„a fost îmbolnăvit"*. Nu era nebun, dar ceilalți au avut grijă să-l înnebunească. Gândeşte-te că te ia poliția de pe stradă şi te pune în cămaşa de forță, te ține două zile la spitalul de nebuni şi-ți mai dă şi nişte medicamente, cum ieşi de acolo? Poți să fii sănătos tun la început, degeaba...

- Sunt dovezi în acest sens?

- Da. Sunt, de exemplu, rapoartele medicale, scrisori şi jurnale ale contemporanilor săi, rapoartele pe care le făcea ambasadorul Austriei la Bucureşti – asta nu înseamnă că ei l-au omorât, ci că era o persoană importantă pentru ei.

- Ce scria în rapoartele acelea?

- Cam tot ce făcea Eminescu. Despre ce scria, activitatea lui în Societatea "Carpații", gândurile lui despre o Dacie Mare, un Imperiu Dacic, care, bineînțeles, ar fi luat Transilvania de la austro-ungari... Mai sunt şi alte probe.

- Deci nu era sărac, nu era înnebunit tot timpul de amor, nu era inadaptat social...

- ... şi nu era antisemit. Nu a scris din antisemitism. Ceea ce a făcut, a făcut pentru români, nu din ură pentru ceilalți. Şi dacă la momentul respectiv, se întâmpla ca evreii să aibă o mare parte din economia țării, era normal să lupte împotriva lor ca putere economică. Pentru Eminescu nu conta că erau greci sau evrei. De altfel, nu doar despre evrei este vorba. Greco-bulgărimea apare şi în poezii, şi în articole, în multe rânduri. Oricum, nu avea nici o problemă cu religia lor sau cu seminția lor.

- În afară de aspectul politic, cu acest vis al lui cu Imperiul Dacic care putea să mobilizeze oameni în această direcție, de ce crezi că mai era temut la vremea lui?

- Pentru că era corect în tot ce făcea. Îi critica pe liberali, asta era clar de la început. Apoi, când junimiştii s-au distanțat de conservatorii de la început, i-a criticat şi pe ei, spunând ferm că asta este o prostituție politică, fiindcă s-au aliat cu liberalii ca să primească nişte ministere.

- Ce înseamna atunci să fii conservator – orientarea politică a lui Eminescu?

- Conservatorii susțineau un progres măsurat, organic, cu respectarea tradiției şi evitarea adoptării instituțiilor apusene ce nu se potriveau la noi. Eminescu îşi dorea ca România să fie o Românie Mare, pe plan economic românii să dețină supremația şi bogățiile țării – agricultura, comerțul şi industria, câtă era... Pe plan cultural, în privința învățământului, dă nişte statistici înfricoşătoare – câți studenți de diferite alte naționalități față de câți români erau în universități. Problema era că din generațiile acelea rezulta o elită care urma să fie doar pe jumătate românească, ceea ce pentru țară era un dezastru.

- Ceea ce ar fi învățat ei în Occident ar fi aplicat aici spre dezastrul țării?

- Nu, vorbesc de elevii şi studenții din țară, dintre care nu erau mulți români, pentru că nu aveau posibilități financiare. Un student costa mult la vremea aceea şi familiile de români în general nu prea aveau mijloacele necesare întreținerii unui student. Iar Eminescu dorea ca şi românii să-şi permită acest lucru, firește, nu prin eliminarea celorlalți. Nu voia să-i excludă pe ei, ci dorea ca românii să fie mai buni ca ei. De fapt, o logică a competiției... Voia o cultură românească, aşa cum voia o economie românească şi granițe care să cuprindă toate teritoriile locuite de români.

- Crezi că asta înseamnă o închidere, o izolare, încercarea de a opri influențele străine? Pentru că el însuşi a mers la izvoarele culturii universale...

- Eminescu a studiat la Viena, şi s-a întors cu aceleaşi idei despre România. Deci nu contează unde înveți, contează să înveți să gândeşti româneşte...

Interviu realizat de Silviu Man

Despre anatomia inimii triste la român

Dan Puric

În anul 1621, Robert Burton, un student ataşat al colegiului numit Biserica lui Cristos din Oxford, scria o lucrare intitulată „Anatomia melancoliei“. Acest tratat curios avea o ilustraţie făcută de Albrecht Dürer, în care un om stătea îngândurat, cu capul sprijinit pe-o mână, iar lângă el toate instrumentele de măsurat: rigla, compasul, cântarul, clepsidra stăteau aruncate, vădindu-şi inutilitatea.

Era pentru prima oară când omul Renaşterii cunoştea parcă o *sincopă* în demersul noii cunoaşteri, cea ştiinţifică, care tocmai îşi începuse marşul triumfal. Vinovate pentru *melancolia* omului ca boală, erau *religia* şi *dragostea*. Terapia era căutată printre multe altele şi în distracţiile poporului englez.

Inspirat fiind de acest titlu atât de paradoxal, m-am gândit să scriu despre o „anatomie a inimii triste la român“ cu un subtitlu – „infarctul sufletesc“.

În chirurgia inimii de astăzi, care încearcă să rezolve o paletă cât mai largă de boli cardiace, un loc important îl are acea afecţiune care îmbolnăveşte arterele inimii – arterele coronare, şi anume boala coronariană.

Nimeni nu ştie deocamdată cu siguranţă cine este vinovatul principal al mecanismului de formare a aterosclerozei, această îmbâcsire progresivă a arterelor, care ajung în timp să stânjenească circulaţia sângelui prin constituirea uneia sau mai multor „îngustări” numite în termeni medicali „stenoze”.

În patogenia infarctului au intrat, rând pe rând, la concurenţă, diferite teorii. Cea lipidică explică formarea plăcii de aterom printr-o supraîncărcare a pereţilor arteriali cu grăsimi. Apoi *teoria trombotică* care acordă un rol important fenomenului de tromboză, adică a unui cheag format pe peretele aortei. Alţi medici se gândesc la rolul inflamării sau la o eventuală origine microbiană sau virală a bolii aterosclerotice.

În cazul „infarctului sufletesc la român“ cauza este demult ştiută. Depuneri nesfârşite de *tristeţi* au creat pe peretele aortei ce transportă *sânge sufletesc* la inimă o îngustare inoperabilă numită „necazul fiinţial“.

Datorită acestui necaz ce creşte în depuneri latente, pacientul simte o nelinişte permanentă, o frică, chiar şi un junghi în piept ce-l face să stea tot timpul aplecat cu capul în jos. Astfel, nemaivăzând stelele, sufletul nu se mai oxigenează şi, cu timpul, cunoaşte un proces de înnegrire.

Această blocare permanentă a *sângelui sufletesc* de a ajunge la inimă creează în timp ceea ce numim „infarctul sufletesc“ în care, paradoxal, *cordul* funcţionează perfect, dar *inima* încetează să mai pompeze suflet. Oamenii cu *infarct sufletesc* sunt perfecţi din punct de vedere organic, merg pe stradă, sunt chiar de o vitalitate

superioară şi, mai ales, n-au conştiinţa decesului lor sufletesc. Îi puteţi recunoaşte prin uşurinţa cu care fac răul fără să le pese. Fură firesc, mint firesc şi, la o adică, îşi ucid semenii cu ceea ce numim „sânge rece".

Da, am uitat să vă spun că sângele lor îşi pierde total căldura în urma infarctului sufletesc. „Sângele sufletesc" este cald, deoarece, la rândul lui, este format din milioane de inimi care se iubesc între ele. Această iubire produce căldura sufletului. Numai la această „căldură" sufletul există cu adevărat. De aceea „teroarea istoriei" a fost tot timpul preocupată să înghețe inima adevărată şi apoi s-o dubleze cu una mecanică – „inima-ideologică". Această „inimă-ideologică" este o pompă artificială asemănătoare celei pe care o face chirurgul în intervenția de pontaj-coronarian, atunci când procedura chirurgicală presupune o „scurtcircuitare" a inimii în întregime, o oprire a ei şi o înlocuire a pompei cardiace cu o pompă cu galeți, procedură care, alături de existența unui plămân artificial ce asigură oxigenarea sângelui, creează un adevărat „sistem circulator extracorporal".

Pentru a opri inima, chirurgul blochează aorta mare ascendentă cu o pensă şi, ca inima să nu fie privată de oxigen, adică, în termeni medicali, să devină „ischemică", este răcită la 4°C. Astfel inima prin răcire este protejată.

Dar imediat după efectuarea intervenției de pontaj, pensa care bloca circulația coronară este înlăturată, iar muşchiul cardiac fiind irigat din nou face ca inima să reînceapă să bată şi să-şi reia funcția normală.

Dacă toate acestea chirurgia cardiacă le-a inventat pentru a salva viața omului, nu la fel procedează *chirurgia-ideologică*. Căci, în timp ce medicul repune în funcțiune inima adevărată aşezând-o în drepturile sale fiziologice şi divine, chirurgul-ideologic, cu mână criminală, opreşte definitiv inima naturală a omului, declarând inima-pompă ca „inimă-izbăvitoare".

Ce bucurie a fost apoi pe filosofii-ideologici care ne spuneau nouă, celor din ghetoul experimental, nouă, celor cu inima bună smulsă din piept, ce fericire mondială va aduce inima-pompă. S-au creat chiar manifestații de bucurie în care milioane de operați cu inimă-pompă în piept îşi dădeau mâna în imense hore de bucurie. Dar ce ciudat, deşi se țineau de mână unii pe alții, nu se simțeau şi astfel, pentru prima oară, cel de lângă tine devenea străin: tatăl de fiu, soțul de soție, iubitul de iubită... toți se uitau cu ochi ideologic unul la altul. O altă privire îi stăpânea, priveau unul la altul, dar nu-şi mai vedeau sufletul. Mai mult chiar, au fost cazuri când copii cu inimă-pompă se duceau la chirurgii-ideologici să-şi pârască părinții în al căror piept se mai auzeau vag şi bătăile inimii vechi, adică a inimii bune. Atunci chirurgii-ideologici felicitau pe cei mici pentru atitudinea „sanitară" şi de urgență interveneau să le smulgă din piept celor pârâți şi ultimele bătăi de inimă adevărată.

Şi astfel, lucruri care înainte se făceau cu „strângere de inimă" sau *împotriva* inimii s-au putut face acum firesc. *Ne-iubirea firească* între oameni, însoțită de o briză de ură, au creat valurile marelui *ocean de suspiciune* reciprocă ce avea să vină.

Omenirea stătea pentru prima dată în bătaia unui vânt necunoscut. Oamenii nu mai erau stânci, ci valuri care se orientau instantaneu după bătaia vântului cel nou. Apoi valurile mici erau înecate de valurile mari şi om ucidea pe om într-o mare necunoscută. Dar iată că, pe neaşteptate, chirurgii-ideologici au intrat în panică. *Inima-pompă* instalată în pieptul pacienților, nemaifiind oxigenată de *sânge-suflet* şi de aer-adevăr, a dat semne de înnegrire. Atunci, de urgență s-a luat o măsură disperată: ... să se vopsească cu roşu-aprins toate inimile-pompă în aşa fel încât măcar la suprafață să arate ca *inimile-adevăr* smulse şi să nu existe cumva un pericol de revoltă.

Furie mare pe chirurgii-ideologici când au aflat că undeva în lume, într-un loc frumos, mai există o țară în care oamenii țineau la inima lor cinstită şi, mai mult chiar, prin murmure-rugăciuni aceştia o dăruiau zilnic unei inimi mai mari, Atotiubitoare, pe care o numeau Dumnezeu. În țara asta aşa crescuseră inimile, să se privească una pe alta şi apoi toate să privească la inima Lui, inima cea mare care-i învățase să se iubească între ei aşa cum i-a iubit El.

Mare deci fu furia, aşa că operaţia se făcu de urgenţă. Mii, zeci de mii, sute de mii, milioane de inimi cinstite au fost smulse din pieptul acelor bieţi oameni. Şi de atâtea inimi smulse plângea pământul şi ca să nu mai plângă, el însuşi, pământul, a fost operat în inima lui făcută peste noapte groapă comună pentru milioanele de inimi curate.

Astfel închis în strigătul lui de durere, pământul s-a apucat să plângă. Numai că *Inima din Cer*, Inima-Atotiubitoare, Inima cea care vedea tot, pe neaşteptate a botezat fiecare lacrimă ca să nu se piardă cumva în oceanul necunoscut de suferinţă. Şi astfel a apărut pe obrazul chinuit al lumii o lacrimă numită Aiud, alta Piteşti, alta Gherla, alta Sighet, alta Tg.-Ocna sau Râmnicu-Sărat. Şi toate lacrimile astea adunate au creat o mare a suferinţei numită România.

- „Lasă-l să plângă!“, ziceau chirurgii-ideologici despre pământ, „că şi aşa nu-l aude nimeni!“ Şi totuşi s-a-ntâmplat o minune: lacrimile au început să vorbească cu glas tainic către noi.

- „Am fost inimi-vii, adevărate“, strigau ele, „am iubit, am avut copii, părinţi!“

- „Şi atunci de ce v-au smuls din piepturi?“, am întrebat eu.

- „Pentru că n-am vrut să ne despărţim de *inima Lui*, de inima cea Adevărată, cea care mereu sângerează.“

- „Unde-i inima cea Adevărată, cea care mereu sângerează?“

Pământul a tăcut...peste mormintele inimilor cinstite s-a lăsat o linişte de veac ucis. De undeva din blocuri se auzea o muzică stridentă, lumea cu *inima-pompă* se distra.

- „O amăgire!“, mi-am spus... „ce bine că trăiesc... Cât pe-aici să cred!...“

- „Mergi după mine!“, am auzit dintr-o dată o voce. Am tresărit. De data aceasta nu mai vorbea pământul, ci ceva din pieptul meu.

- „TU cine eşti?“ – am întrebat speriat.

- „Sunt inima ta, cea adevărată“, îmi şopti vocea, „dar vorbeşte încet, să nu te audă *inimile-pompă*“ – continuă ea.

Şi-atunci fiecare pas al meu deveni o inimă. Nu ştiam unde merg. Cu faţa-n jos, atent să nu strivesc *paşii-inimi*, am ajuns pe nesimţite într-o încăpere întunecată.

Undeva, în colţ, pâlpâia o lumânare, iar la lumina ei se vedea parcă o cruce cu un om răstignit pe ea. Nu-l cunoşteam, nu ştiam cine e şi de ce a ajuns acolo.

Brusc parcă cineva mi-a suflat în lumânare şi am rămas într-un întuneric cumplit. Nemişcat am fost. Când, deodată, ceva tainic mă făcea să văd în plin întuneric. Ceva ce venea din mine... parcă o altă vedere.

- „Sunt aici!“ – am auzit din nou vocea. „Acum ai ochi-inimi, cu ei poţi să vezi în întunericul lumii.”

- „TU, cine eşti?“ – am întrebat.

- „Eu sunt *Inima-Adevăr*, ce pururi sângerează! Stropii mei de sânge sunt lumânările pe care vi le-am lăsat ca să nu vă pierdeţi în bezna lumii ce a venit!“

- „Aş vrea să te ajut!“, i-am spus.

- „M-ai ajutat“, mi-a răspuns vocea, cu un suspin.

- „Prin ce?“, am întrebat surprins.

- „Prin credinţa ta!“

Ortodoxie şi naţionalism (2)

Iluminismul grec şi identitatea naţională modernă a ortodocşilor

Alexandru Racu

Curent intelectual pan-european, iluminismul şi-a avut reprezentanţii săi (deseori infiltraţi în rândurile clerului ortodox sau cel puţin giraţi de unii ierarhi, chiar dacă nu în mod sistematic) şi în rândurile grecilor de sub stăpânirea otomană. La fel ca şi în celelalte locuri în care s-a dezvoltat, iluminismul a operat şi în Balcanii de secol XVIII o critică a instituţiilor politice şi religioase existente, iar, date fiind condiţiile politice în care se afla naţiunea grecească la vremea respectivă, proiectul de emancipare socială al iluminsimului era strâns legat de un proiect de emancipare naţională. La fel ca mai toţi europenii din acea vreme, reprezentanţii iluminismului grec, emuli ai Occidentului, simţeau un profund dispreţ faţă de Bizanţ, „obscurul şi obscurantistul imperiu", şi faţă de moştenirea sa. Datorită acestui fapt, atunci când au trebuit să aleagă, în procesul de construire a unei identităţii naţionale moderne,"exemplul unei epoci glorioase în experinţa colectivă, care ar fi putut să aline sentimentul decăderii care caracteriza prezentul şi să sugereze forma viitorului"[1], iluminiştii greci au optat fără drept de apel pentru Grecia antică. La urma urmei, s-a găsit un Byron, la vremea respectivă, dispus să moară în luptă la Missolonghi, pentru renaşterea Greciei antice. Nu s-ar fi găsit însă nici un occidental care să facă acelaşi sacrificiu de dragul renaşterii Imperiului Bizantin. Cert este că opţiunea iluminiştilor greci înlocuieşte ideea unui destin colectiv al turmei ortodoxe de sub stăpânire otomană, cu ideea unui destin naţional grec deopotrivă distinct şi superior în raport cu cel al celorlalte etnii creştine.

Însă potrivit lui Paschalis Kitromilides, dincolo de reacţia antagonistă a Ortodoxiei faţă de secularismul iluminist, în mod particular, conceptul de distincţie istorică, culturală şi etnică care a apărut în istoriografia iluminismului s-a lovit de la bun început de valorile ecumenice ale Bisericii Ortodoxe. Autorul grec recunoaşte ca perfect valid argumentul conform căruia Ortodoxia a fost păstrătoarea identităţii naţionale în timpul asupririi otomane, însă tot el subliniază faptul că avem de a face cu o chestiune care este departe de a fi nonproblematică, atât din punct de vedere istoric cât şi conceptual. „Biserica Ortodoxă", scrie Kitromilides, „şi în mod special instituţiile ei monastice, au păstrat limbile şi amintirile imperiale medievale ale popoarelor din Balcani, o moştenire care avea să fie politizată de către naţionalism şi transformată în bază a anacronismelor istoriografice", însă dincolo de acest aspect, ea rămânea, „ca o instituţie a statului Otoman şi în conformitate cu principiile ei doctrinare, o organizaţie supranaţională, nu una naţională"[2]. Prin vechile ei tradiţii Biserica a cultivat sentimentul unei identităţi creştine şi al unei istorii sacre comune,

[1] Paschalis M. Kitromilides, *Enlightenment, Nationalism, Orthodoxy*, Variorum, 1994, XI, p.178

[2] Ibidem, p. 178; Kitromilides uită însă să menţioneze că statutul de "organizaţie supranaţională" (termen altminteri cam neinspirat) al Bisericii Ortodoxe a fost întărit tocmai de faptul că ea a devenit instituţie a Imperiului Otoman, ceea ce nu era în firea ei să fie. Asta întrucât cucerirea otomană a comasat sub suveranitatea transnaţională a Patriarhiei din Constantinopol diferitele biserici non-greceşti din Balcani care până atunci beneficiau de un grad ridicat de autonomie ecleziastică circumscrisă în linii mari naţionalităţii, dacă nu chiar de autocefalie, ca în cazul sârbilor şi bulgarilor. Autorul pare de asemenea să considere că în Ortodoxie, raportul dintre naţional şi supranaţional se defineşte mai degrabă în termenii unui antagonism ireductibil decât în termenii unei îmbinări armonioase.

care unea toate naționalitățile ortodoxe. Noua istoriografie însă opera, potrivit aceluiaşi autor, „tranziția decisivă către o concepție secularizată a trecutului şi către o înțelegere a istoriei ca desfăşurare a destinului colectiv al unui grup etnic specific, care se deosebea nu doar prin credința sa, ci în special prin limbă şi prin formele de expresie culturală“[3]. Povestea este mult mai complicată şi nu se termină aici. Iluminismul balcanic va sfârşi în cele din urmă prin a fi subordonat imperativelor naționale, fiind anihilat „de către principala forță căreia i-a dat naştere şi pe care a ajutat-o să capete expresie politică: naționalismul“. Iar acest lucru se va întâmpla datorită condițiilor istorice specifice din Balcani, mai exact datorită faptului că, pe de o parte, națiunea greacă se afla sub stăpânirea unei puteri străine, iar pe de altă parte, pentru că Ortodoxia (care nu fusese afectată de experiențele premergătoare iluminsimului precum Renaşterea şi Reforma Protestantă) reuşea, din punct de vedere cultural, să opună o rezistență mult mai puternică ambițiilor iluministe decât o putea face la vremea respectivă creştinătatea occidentală. După cum subliniază acelaşi Kitromilides, „preocuparea pentru obținerea independenței naționale, ea însăşi un produs al schimbărilor ideologice inițiate de iluminism, a solicitat în cele din urmă compromisuri şi formarea de alianțe domestice şi externe care au subminat aspirațiile liberale ale noii culturi iluministe“[4]. Ca atare, în cele din urmă, istoriografa iluministă va fi nevoită să cedeze locul unei istoriografii romantice ale cărei trăsături dominante vor fi istoricismul şi folclorismul, iar proiectul liberal iluminist va fi nevoit să abandoneze în favoarea unei „concepții organiciste a comunității naționale“, ce va îngădui „un eventual compromis cu corporatismul culturii tradiționale.“[5]

Altfel spus, în urma conflictului dintre Ortodoxie şi iluminism, câştig de cauză nu a avut nici una dintre părți, ci romantismul, ideologie mult mai periculoasă decât iluminismul, întrucât spre deosebire de iluminism, romantismul nu atacă în mod fățiş Ortodoxia, ci o parazitează, perver-

tind-o. Romantismul a reprezentat aşadar o formulă de compromis. Anihilat în ambițiile sale maximaliste de rezistența culturală a Ortodoxiei, secularismul nu a fost însă zdrobit, reuşind în schimb să se strecoare în Biserică şi secretând ulterior din interiorul acesteia erezia filetistă. În fine, elitele vremii nu au „inventat“ națiunea, aşa cum caută să ne convingă diverşi istorici contemporani ci au „deviat-o“. Au deviat-o de la Ortodoxie, iar, cel puțin în cazul românesc, aceasta nu au făcut-o doar paşoptiştii francțuziți, ci, de o manieră mult mai atrăgătorare şi prin aceasta cu atât mai periculoasă, a făcut-o şi contra-elita romantică şi reacționară, fapt reflectat de atacurile unui Eminescu la adresa „bulgăroilor“, „grecoteilor“ şi „muscalilor“, lansate de pe poziția autarhismului etnic şi a misticismului istoricist cu conotații rasiste.

Bovarismul de tip fanariot

Însă, istoria care sfârşeşte cu capturarea Ortodoxiei de către romantism, nu începe în secolul XVIII, ci coboară până în vremurile de apus ale Imperiului Bizantin, vremuri în care aproape întreaga elită culturală şi politică a Imperiului aderase la ecumenismul vremii respective, fapt reflectat de marea trădare de la Ferrara-Florența,

[3] Ibidem, pp. 58-59
[4] Ibidem, pp. 55-56
[5] Ibidem, p. 59

căreia i s-a opus un singur episcop ortodox, Sfântul Marcu al Efesului. „Cât de grăitor este faptul", subliniază un autor rus, „că la momentul cuceririi Constantinopolului, nimeni din întreaga elită culturală şi politică a Bizanţului nu se refugiază în Rusia, ci toţi se refugiază în Occident"[6].

Experimentele didactice şi culturale iluministe de secol XVIII, promovate de diverşi ierarhi ai Bisericii Greceşti – precum cel al Academiei Athonite, condusă de Evghenie Vulgaris, care, propunându-şi să-i lumineze pe monahii athoniţi cu învăţăturile lui Descartes şi John Locke, nu a făcut decât să stârnească o adevărată rebeliune a călugărilor ce a sfârşit cu închiderea instituţiei în cauză –, se înscriu într-o tradiţie mult mai veche. Contactele grecilor de sub stăpânirea turcească cu gândirea occidentală încep încă din perioada Renaşterii şi se fac prin intermediul studenţilor greci care studiau în Italia, în special la Universitatea din Padova şi, în general, prin intermediul fanarioţilor care se ocupau cu comerţul naval, pentru ca ulterior să monopolizeze practic diplomaţia Imperiului Otoman. Astfel, pătrund în Răsărit modelele şi ideile occidentale faţă de care elita greacă se simţea atrasă în mod deosebit.

Principalii promotori ai culturii în Răsărit, fanarioţii, sunt cei care vor înfiinţa în secolul XVIII, în întreg spaţiul grecesc şi în Principatele Române, un număr mare de instituţii de învăţământ superior pentru cler, al căror *curriculum* era profund străin de duhul pedagogiei ortodoxe. Accentul nu mai cădea pe învăţătura Sfinţilor Părinţi, ci pe filologia greacă clasică şi pe filozofia clasică şi modernă. Marele istoric al Răsăritului creştin Steven Runciman subliniază faptul că modelul academic fanariot de secol XVIII nu se inspira aproape deloc din vechea tradiţie bizantină, copiind în schimb modelul Universităţii din Padova. „Afectaţi de moda occidentală a vremii respective, de tendinţa către raţionalism şi oroarea faţă de orice ar fi putut fi considerat superstiţie", fanarioţii se strofocau, în bovarismul lor, să demonstreze că „ei şi elevii lor erau la fel de luminaţi ca oricine din Vest". Înainte vreme, "Ortodoxia s-a concentrat asupra celor veşnice şi, dând dovadă de modestie, a refuzat să îmbrace credinţa în ornamentele filozofiei care era la modă". Însă, dată fiind „dorinţa fanarioţilor de a impresiona Occidentul", aceştia nu puteau decât să se debaraseze de atari atitudini demodate. În schimb, luând seama de „marele prestigiu al culturii antice greceşti", fanarioţii „doreau să demonstreze că erau, atât prin cultură cât şi prin stirpe, descendenţii Greciei antice."[7]

Însă nu doar studenţii greci din diaspora şi elita comercială şi diplomatică a *milletului* grecesc vor fi căzut pradă unor astfel de mimetisme, ci chiar şi diverşi patriarhi ai Constantinopolului, în special Dionisie al II-lea şi Chiril Lucaris, cel din urmă fiind chiar autorul unei mărturisiri de credinţă „ortodoxă" care era calvină din punct de vedere doctrinar. Definit de către Runciman ca un „înfocat ocrotitor al gândirii la modă", Lucaris l-a numit pe Teofil Korydaleus (1570-1646), discipolul profesorului Cesare Cremonini de la Padova, să predea la Academia Patriarhală o specie bizară de neo-Aristotelism, care se dezvoltase la universităţile din Padova şi Bologna, altminteri condamnat de către Biserica Catolică. Aparent o formă radicală de averroism, noua filozofie reprezenta de fapt şi de drept un materialism strigător la cer care nega atât imaterialitatea şi nemurirea sufletului cât şi posibilitatea unei intervenţii divine în ordinea naturală a lucrurilor[8]. Introducerea doctrinei cu pricina în curriculumul Academiei Patriarhale va stârni revoltă în mediile bisericeşti tradiţionaliste, dând naştere unui clivaj între intelectuali şi tradiţionalişti care în timp se va agrava. Ca urmare, biserica oficială a ierarhilor şi a elitelor educate din Fanar va pierde din ce în ce

[6] V.V. Zenkonvsky, *A History of Russian Philosophy*, Routledge & Kegan Paul Ltd., 1953, p. 22

[7] Steven Runciman, *The Great Church in Captivity*, pp. 377-378

[8] Un profesor de istorie grec pe care l-am cunoscut cu ceva vreme în urmă afirma în mod sarcastic că primii promotori ai materialismului marxist-leninist în Balcani au fost chiar episcopii Bisericii Ortodoxe, cu mult înainte ca Marx şi Lenin să se fi născut. Lucaris pare să nu fi fost deranjat prea mult de ateismul implicit al doctrinei pe care a transformat-o în doctrină oficială a Bisericii Ortodoxe. Ceea ce conta era faptul că venea din Occident, era la modă şi în plus era şi condamnată de către Papalitate, care altminteri l-a urît pe patriarhul calvin şi a fost urîtă la rândul ei de către Lucaris, pe tot parcursul vieţii sale.

mai mult contactul cu credința simplă a poporului şi a conducătorilor săi spirituali, călugării şi clerul de jos.

În contextul intelectual menționat mai sus, la cererea aceluiaşi Lucaris, Korydaleus a introdus în educația ecleziastică a vremii şi disciplina numită „umanism religios“, disciplină care încerca să sintetizeze şi să unifice învățăturile părinților şi filozofia Greciei antice, cu scopul fabricării unei identități naționale capabile de a reuni sub acelaşi stindard Ortodoxia şi antichitatea greacă şi de a reprezenta în plus un angrenaj cultural şi intelectual capabil, în opinia lui Lucaris, să se opună ofensivei iezuiților, altminteri mult mai şcoliți decât ortodocşii din acea vreme. Sub dubla presiune a iezuiților şi a imperativelor politice ale vremii, metodologia părinților de a asimila în mod critic şi creativ gândirea filozofilor antichității a fost înlocuită cu o atitudine deopotrivă servilă şi incultă în raport cu aceasta din urmă.

Dacă în zilele glorioase ale Bizanțului, a fi numit „elen“ reprezenta o ofensă, termenul căzând în dizgrație după triumful crucii şi fiind folosit pentru a defini un grec păgân, în secolul XIV, termenul începe să capete conotații pozitive în diverse scrieri ale intelectualității bizantine, pentru ca un secol mai târziu, aceasta din urmă să se definească în marea ei majoritate ca elenă. Fenomenul se datorează în bună măsură şi faptului că, la momentul respectiv, imperiul bizantin îşi pierduse mare parte din teritoriu şi ajunsese să se reducă la teritorii care erau în mod tradițional greceşti. În consecință, date fiind noile circumstanțe, era totalmente lipsit de realism să afirmi că împăratul bizantin era împăratul tuturor creştinilor, deşi, din punct de vedere strict teoretic, aceasta a rămas doctrina imperială până la moartea ultimului Paleolog. Din punct de vedere practic însă, era clar că împăratul era acum doar un rege al grecilor. Însă dincolo de aceste circumstanțe geopolitice concrete, cert este faptul că, dată fiind creşterea prestigiului culturii antice în perioada Renaşterii, elita greacă spera să fie privită cu mult mai mult respect de către Occident, „dacă şi-ar fi scos în evidență descendența din venerații greci de demult, a căror limbă o vorbeau şi ale căror scrieri le studiaseră în mod neîntrerupt.“[9]

Marea Idee şi descompunerea *Commonwealth*-ului Bizantin

La fel ca şi în cazul reformării curriculumului academic, noua “ideologie” elenistă s-a lovit de opoziția tradiționaliştilor care au văzut în ea un abandon al ideii ecumenice şi un compromis inoportun cu cultura păgână. Nu e de mirare că Ghiorghios Ghemistos Pleton (1360-1450), considerat cel mai mare filozof al Bizanțului, ale cărui concepții însă erau întru totul păgâne, era de asemenea cel mai mare avocat al elenismului. Fidel întru totul platonismului, Pleton era de acord cu sclavia, îl numea pe Dumnezeu, Zeus, şi făcea referință la „zei“, folosind pluralul. Având ca scop declarat renaşterea Greciei, Pleton poate fi considerat părintele naționalismului grec, fiind primul care afirmă fățiş: „suntem greci, atât prin cultură cât şi prin rasă“.[10]

Această ideologie națională seculară şi anti-eclezială, elaborată de către elita bizantină pe fundalul prăbuşirii Imperiului Roman de Răsărit, va pune stăpânire încetul cu încetul (în mare parte datorită maşinațiunilor fanariote) pe Patri-

9 Steven Runciman, *Op. cit.*, pp. 119-120

10 Steven Runciman, *Op. cit.*, pp. 120-125

arhia din Constantinopol. Ulterior, reacționând la agresiunea naționalistă grecească, celelalte națiuni ortodoxe vor dezvolta în replică ideologii naționaliste de același gen, angajându-se la rândul lor atât în lupta pentru identitate națională, cât pentru teritoriu național, luptându-se deopotrivă cu turcii şi cu grecii, cât şi între ele, şi transformând în cele din urmă peninsula balcanică în „butoiul cu pulbere al Europei". Acest proces istoric a devenit posibil datorită schimbărilor structurale care au afectat viața Bisericii Ortodoxe după cucerirea otomană. Dat fiind sistemul *millet*, Patriarhul din Constantinopol a devenit singurul lider al creştinilor de sub stăpânirea otomană, indiferent de naționalitate, şi, mai mult decât atât, a devenit inclusiv un lider secular (etnarh) al comunității sale, întrucât musulmanii acordau „națiunilor religioase" un grad ridicat de autonomie administrativă şi judiciară. Astfel, puterile administrative şi judiciare ale Patirarhiei au fost mărite considerabil, aceasta devenind dependentă de funcționari civili, care vor fi recrutați din rândurile aristocrației financiare fanariote. Însă dependența Patriarhiei nu se oprea aici. Fanarioții reprezentau de asemenea una din principalele surse de venit ale Patriarhiei, într-o vreme în care datoriile băneşti ale Bisericii, dată fiind extorcarea fiscală la care era supusă de otomani, atingeau cifre uriaşe. Iar din nefericire, fanarioții vor transforma tot mai des Patriarhia într-un instrument al propriilor lor ambiții şi interese.

În opinia arhiepiscopului Kallistos Ware, marele avantaj al sistemului *millet* a fost faptul că a făcut posibilă supraviețuirea națiunii greceşti în timpul secolelor de dominație otomană. Cu toate acestea, Kallistos Ware subliniază faptul că sistemul a avut şi două dezavantaje majore. Întâi de toate a încurajat simonia şi corupția (adevărate maladii bisericeşti şi chiar *repere culturale* ale sud-estului European, care au supraviețuit imperiului otoman până azi) prin faptul că Biserica a fost nevoită să se angajeze în afacerile seculare. În al doilea rând, a dus la o „regretabilă confuzie între Ortodoxie şi naționalism. În condițiile în care viața civilă şi politică erau organizate pe de-a-ntregul în cadrul Bisericii, grecilor le-a fost imposibil să facă distincția dintre Biserică şi națiune"[11].

Pe de altă parte însă, dat fiind visul fanariot numit *Marea Idee*, anume visul renaşterii unui imperiu mai degrabă grec decât bizantin, din propria cenuşă, fanarioții, după cum scrie Steven Runciman, „au încercat să combine într-o alianță deopotrivă pasională şi ilogică, forța naționalistă a elenismului şi tradițiile ecumenice ale Bizanțului şi ale Bisericii Ortodoxe". *Marea Idee*, care va sta la baza Revoluției greceşti de la 1821, este definită de către Runciman drept „un amestec de neo-bizantinism cu un sentiment acut al rasei"[12], ecuație în care, dată fiind evoluția lumii moderne, cel de-al doilea element va triumfa în cele din urmă asupra celui dintâi.

Dacă tradiția bizantină încuraja folosirea limbii vernaculare în liturghie şi evitarea pe cât posibil a impunerii de episcopi de etnie greacă asupra altor grupuri entice, iar primii patriarhi constantinopolitani de după cucerirea otomană s-au conformat acestei tradiții, conştienți fiind de statutul şi de îndatoririle lor ecumenice, ulterior, Biserica Greacă şi-a schimbat politica, încercând în mod sistematic să le impună celorlalți creştini din Balcani atât episcopi greci, cât şi utilizarea limbii greceşti în slujbele şi educația religioase. Ca rezultat al presiunii fanariote, mitropoliile autonome de Pec şi Ohrid au fost suprimate de către Patriarhia din Constantinopol în 1766 şi respectiv 1767, stârnind mânia şi resentimentul sârbilor şi bulgarilor, care vor fi puşi sub autoritatea unor exarhi numiți de către Patriarh, exarhi care se vor lansa într-o adevărată campanie de „evanghelism cultural şi lingvistic". Noua preocupare a elitei eclezastice greceşti este ilustrată de o scrisoare trimisă în 1815 de arhimandritul grec Neofit Duca, Patriarhului Chiril al IV-lea al Constantinopolului, căruia Duca îi solicita să detaşeze de îndată o sută de călugări de la Muntele Athos cu scopul predării limbii greceşti în zonele în care aceasta nu era vorbită. În opinia lui Neofit Duca, evanghelismul cultural şi lingvistic era datoria de

[11] Timothy Ware, *The Orthodox Church*, Penguin Books, Baltimore, Maryland, 1963, 1964, pp. 98-99

[12] Steven Runciman, *Op. cit.,* pp. 378-379

căpătâi a păstorilor bisericeşti din acea vreme. „Nu mi se pare întreg la minte“, scria arhimandritul, „cel care crede că există altceva care să slujească mai bine interesului şi prestigiului nostru, decât răspândirea limbii noastre“[13].

Încercarea fanarioților de a eleniza celelalte biserici din Balcani a reprezentat, în opinia lui Runciman, „o politică care şi-a înfrânt propriile scopuri“. Rezultatul ei a fost că nici una dintre naționalitățile creştine din Balcani nu a mai fost dispusă să coopereze cu grecii într-o mişcare de independență condusă de aceştia din urmă. După ce au trecut prin experiența dominației religioase greceşti, sârbii, bulgarii şi românii[14] nu erau de fel atraşi de ideea - marea idee (sic!) - de a înlocui conducerea politică turcească cu conducerea politică grecească[15]. Potrivit lui Runciman, „*Marea Idee* i-a încurajat pe greci să se considere un popor ales“. Însă „popoarele alese sunt rareori populare şi, în plus, nu-şi prea găsesc locul în Biserica lui Hristos“.[16]

Dincolo însă de problematica naționalismului anti-eclezial al fanarioților, Patriarhia din Constantinopol era pusă în fața unei dileme extrem de complicate, întrucât reprezentanții *Marii Idei* încercau să coopteze Patriarhia în proiectele lor revoluționare, altminteri puternic contaminate de ambițiile laiciste şi masonice care se răspândiseră pe întreg continetul european după Revoluția Franceză. Însă dincolo de temerea justificată, stârnită de secularismul ideologiei revoluționare, destui reprezentanți ai Bisericii considerau că oricum identitatea creştină trebuia să fie mai presus de identitatea națională şi că Biserica era obligată, la urma urmei, “să dea Cezarului ce-i al Cezarului şi lui Dumnezeu ce-i al lui Dumnezeu”, şi să nu se ocupe de politică, cu atât mai puțin de politica revoluționară. Ca atare, în *Învățătura Părintească*, un document publicat în 1798 la Constantinopol[17], propaganda revoluționară era numită „ademenire a Diavolului şi otravă ucigaşă menită să arunce popoarele în dezordine şi distrugere“[18]. Oscilând între acuzația de laşitate şi servilism în raport cu puterea Sultanului, pe de o parte, şi acuzația de subordonare a credinței unor interese politice lumeşti, care în plus erau strâns legate de ideologia anti-creştină aflată la originea incendiului revoluționar care cuprindea încetul cu încetul întreg continetul European, Patriarhia era pusă în fața unei alegeri extrem de dificile, între fidelitatea față de tradiția creştină şi fidelitatea față de destinul națiunii elene. Balanța

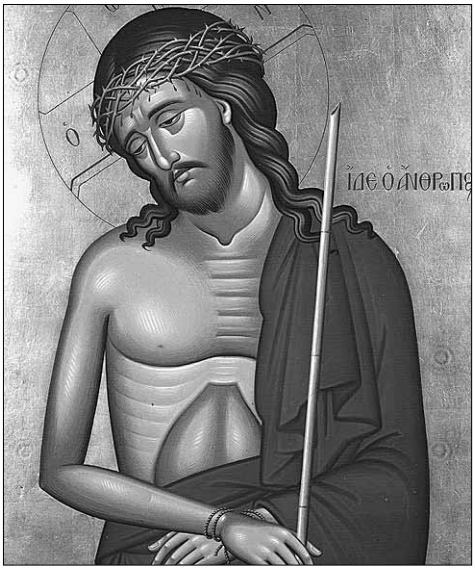

[13]Paschalis Kitromilides, *Op. cit.*, pp. 156-157

[14]Situația românilor este totuşi un pic diferită. Dat fiind faptul că Principatele Române se aflau atât din punct de vedere politic cât şi din punct de vedere ecleziastic sub controlul grecilor, aceştia din urmă au abordat o strategie diferită în ceea ce priveşte chestiunea lingvistică, căutând ca prin aceasta să-i câştige întucâtva pe români. Spre deosebire de sârbi şi bulgari, românii chiar erau încurajați de către ierarhia greacă să folosească limba română în slujbele bisericeşti.

[15]Mai mult chiar, în cazul Revoluției lui Tudor Vladimirescu, obiectivul vizat era îndepărtarea conducerii politice fanariote din Țara Românească.

[16] Steven Runciman, *Op. cit.*, pp. 380, 394

[17]Documentul i-a fost atribuit inițial lui Antim, Patriarhul Ierusalimului, însă ulterior s-a dovedit că nu el este autorul, iar istoricii suspectează că adevăratul autor este Grigore al V-lea, Patriarhul Constantinopolului, cel care va fi spânzurat în primăvara lui 1821 de către turci, la aflarea veştii că grecii din Pelopones s-au răsculat, fiind învinuit, aproape sigur pe nedrept, de complot revoluționar.

[18] Steven Runciman, *Op. cit.*, pp. 394-395

va înclina în cele din urmă în favoarea primei opțiuni. După cum scrie Steven Runciman:

Nu era treaba Bisericii să se angajeze în activități naționaliste subversive. Hristos însuşi a făcut deosebirea între cele ale Cezarului şi cele ale lui Dumnezeu. Pavel le-a poruncit creştinilor să se supună împăratului roman, chiar dacă împăratul era păgân. Biserica primară a sfidat autoritatea politică doar atunci când i s-a încălcat libertatea religioasă sau când membrilor ei li s-a cerut să facă lucruri care erau împotriva conştiinței creştine. Însă turcii nu făcuseră astfel de lucruri[19]*. În mod cert, un bun creştin trebuie să fie şi un bun cetățean, nu un conspirator revoluționar (...) Era oare legitim pentru un Patriarh să se dezică de acordul stabilit între Sultan şi marele său predecesor (al Patriahului), Ghenadie? Putea să abjure de la jurământul depus în fața Sultanului atunci când alegerea sa fusese confirmată? Iar din punct de vedere strict practic, avea oare el dreptul să se angajeze în acțiuni conspirative care dacă ar fi eşuat ar fi dus cu siguranță la nişte represalii groaznice la adresa turmei sale? Este clar că nişte ierarhi prevăzători nu puteau să sprijine cu uşurință naționalismul revoluționar. Cu toate acestea, dacă nu s-ar fi alăturat mişcării dintr-un sentiment de onoare, din prudență sau din pricina unei atitudini de detaşare spirituală, ar fi fost etichetați drept trădători ai elenismului iar legătura dintre Biserică şi elementele mai active şi mai progresive ale turmei ei s-ar fi rupt*[20]*.*

Atavismele „elitei“

Dacă pe de o parte este adevărat că relația dintre Ortodoxie şi naționalism a fost favorizată de tradiția sinodală a Ortodoxiei, de pluralismul lingvistic şi cultural care o caracterizează, precum şi de condițiile istorice obiective în care se găseau popoarele ortodoxe la momentul eliberării, asuprite fiind de o putere cu o identitate religioasă diferită de a lor, de cealaltă parte, este clar că ideologia naționalistă care a pus stăpânire în cele din urmă pe bisericile ortodoxe a fost din multe puncte de vedere străină de duhul Ortodoxiei, întrucât a reprezentat produsul (chiar dacă forma finală a fost mai degrabă accidentală decât premeditată) unei gândiri şi a unor ambiții seculare, dispuse să instrumenteze credința ortodoxă în scopuri lumeşti, pervertind-o, dispuse chiar să se debaraseze cu totul de ea, dacă lucrul acesta ar fi fost posibil.

Relația de multe ori denaturată dintre Biserica Ortodoxă şi națiunea modernă trebuie înțeleasă nu doar din perspectiva contactului cu o ideologie seculară apărută la finele secolului al XVIII-lea, ci şi în lumina unei întregi serii de importuri premergătoare, a unui proces de secularizare mult mai vechi şi mult mai profund, la rădăcina căruia se găseşte ca întotdeauna abandonarea tradiției bizantine în favoarea unor modele de gândire occidentale. Responsabilă de fenomenul cu pricina este, ca de obicei, „elita“. Motivația ei a fost şi este în continuare „civilizația“. Pentru credincioşii ortodocşi, prăbuşirea civilizației bizantine şi neajunsurile civilizației post-bizantine au reprezentat şi reprezintă prețul plătit pentru păstrarea adevărului de credință. Însă în mod paradoxal, prin politicile ei modernizatoare, elita nu numai că nu a ameliorat aceste neajunsuri „civilizaționale“, ci deseori chiar le-a agravat. Credința maselor va degenera deseori în superstiție, nu atât datorită prostiei inerente „boborului“, pe care o reclamă dezabuzate elitele bovarice de ieri şi azi, cât datorită faptului că, dincolo de limitele obiective (în primul rând financiare) pe care le avea sistemul educațional al unei Biserici asuprite de către turci, vedem cum însăşi elita sinodală şi intelectuală a vremii şi-a trădat vocația pedagogică şi îndrumătoare, înlocuind învățătura teologică sănătoasă cu nişte ifose intelectuale care dădeau bine în „cancelariile“ vremii. Constrâns să aleagă între ignoranță şi apostazie, în mod instinctiv, poporul a ales pe bună dreptate prima variantă, fiind încredințat în adâncul sufletului de faptul că Dumnezeu este mult mai îngăduitor cu prostul decât cu trădătorul. Or, din nefericire, trăim într-o cultură în care, cu rare excepții, „tră-

[19] Aici se poate totuşi obiecta, dacă e să ne gândim spre exemplu la sistemul de recrutare a ienicerilor, care însă, ce-i drept, nu mai era în funcțiune la vremea respectivă.

[20] Steven Runciman, *Op. cit.*, pp. 383-384, 395

darea intelectualilor“ a fost regula. Iar oricât ar fi de incult, poporul nu este însă şi într-atât de prost încât să nu-şi dea seama, măcar şi instinctiv, de faptul cu pricina. Motiv pentru care, pe bună dreptate, poporul nu-i iubeşte pe intelectuali şi îi iubeşte în schimb pe călugări.

Cert este că „elitei“ nu-i place să fie privată de binecuvântările civilizației de dragul adevărului şi nu caută să primească slavă de la Dumnezeu ci de la oameni, de la oamenii „civilizați“, bineînțeles, care acum ca şi atunci se găsesc în Occident, Occident cu care „elita“ se află într-un raport de prostituare, gătindu-se şi fardându-se totdeauna în funcție de cerințele vremii. Contrar celor propovăduite de Sfântul Pavel, „elita“ caută să se potrivească chipului veacului acestuia. Pentru că „elita“, care este de fapt o falsă elită, nu iubeşte adevărul, ci se iubeşte pe sine şi confortul iluziriu pe care i-l procură contemplarea narcisistă în oglinda occidentală. În fine, ar trebui precizat în cele din urmă că actualele atacuri ale „elitei“ la adresa naționalismului nu trebuie să ne inducă în eroare. Ele nu se opun logicii celor care mai înainte au pervertit tradiția Bisericii în numele naționalismului, ci i se integrează perfect aceasteia din urmă (nefasta logică) perfecționând-o la un alt nivel. Asta datorită faptului că „elita“ nu critică naționalismul în numele Ortodoxiei (o face eventual doar sub masca Ortodoxiei) ci, ca de obicei, o face în numele ideologiilor la modă, care, pe măsură ce ne apropiem de Apocalipsă, devin din ce în ce mai nocive. Biserica a suferit de pe urma compromisului cu naționalismul, dar de bine de rău a rămas în picioare. Însă în eventualitatea unui nou compromis cu oferta ideologică de ultimă oră a „elitei“, se va alege praful. *(va urma)*

Turnurile bisericii de marmură de la Alunu - Hunedoara

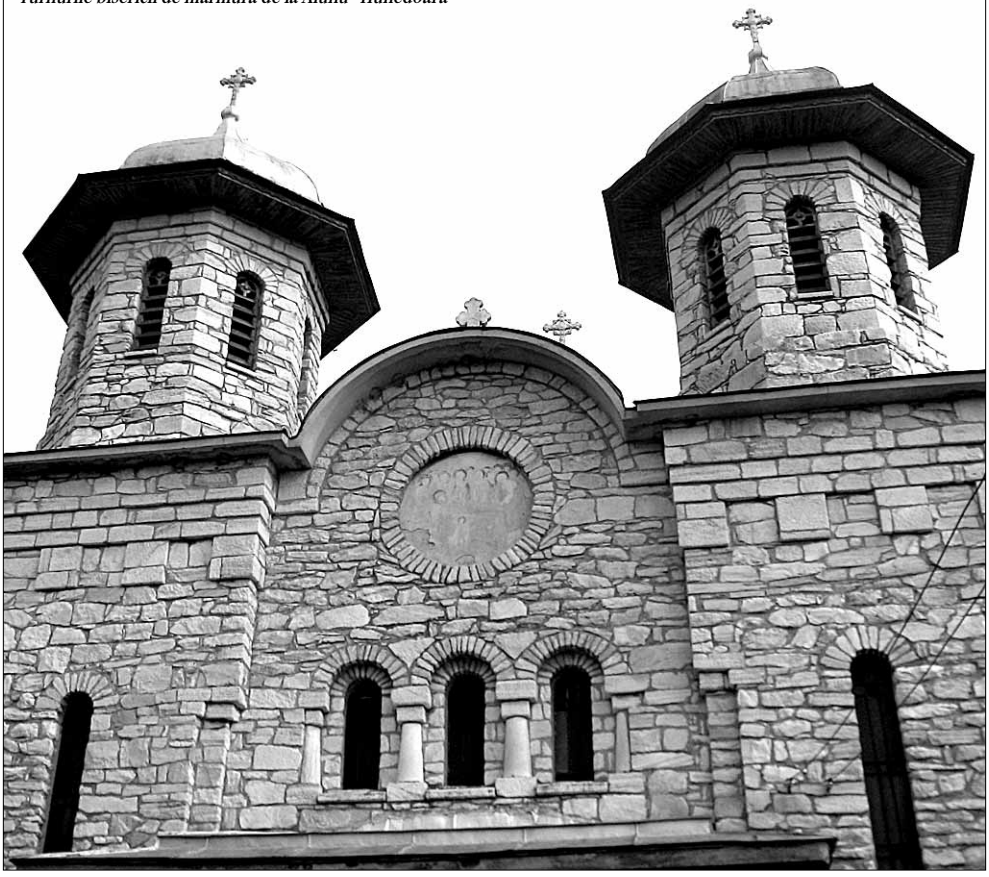

Actualitatea Predaniei

Constantin Mihai

Implicarea profundă a intelectualității *criterioniste* în problemele ecleziologice ține de practica mărturisitoare a acestei elite care a înțeles, de la bun început, că nu se poate vorbi de un reviriment cultural autentic fără a se raporta la sursele Tradiției creative, organice. Alături de Mircea Vulcănescu, unul dintre liderii generației'27, un spirit fin şi avizat al problematicii religioase, poate sta şi George Racoveanu, discipolul cel mai fidel al lui Nae Ionescu în materie de competență teologică, inițiatorul unei remarcabile reviste de critică teologică, *Predania*[1]. Necesitatea unei asemenea publicații era cu atât mai urgentă cu cât aşezarea religioasă românească era periclitată de duhul înnoirilor, în defavoarea îndreptarelor de credință. Un lucru mult mai grav viza faptul că o parte a teologiei oficiale româneşti acceptase o atmosferă de convivialitate, prin participarea la rugăciuni sau la diverse agape cu tăgăduitorii celor **şapte taine**, prin urmare, cu ereticii.

Astfel, în Biserica lipsită de lucrarea duhovnicească a episcopatului luau naştere grupări cu tendințe de evadare din comunitatea de iubire, uneori cu încurajarea fățişă a unor episcopi. Dorința de revizuire a deciziilor Sinoadelor Ecumenice devenise ardentă în cadrul unora dintre ierarhii Bisericii Române, autorității sinodale substituindu-se autoritatea lui Harnack.

În aceste condiții excepționale, replica elitei intelectuale creştine nu a întârziat să se producă, prin promovarea acestei reviste teologice, izvorâte din „râvna pentru păstrarea dogmei şi a rânduielii dată nouă de Părinți". De aceea, calitatea fundamentală a acestei elite, manifestată la nivelul practicii sale, era aceea de a fi *mărturisitoare* a adevărului Ecclesiei. Reprezentările acestui tip specific de intelectualitate se subsumau unor principii ecleziologice fundamentale: *Pravile; Predania; Învățăturile lor*, în prelungirea tradiției patristice – această elită devenea păstrătoarea şi continuatoarea tradiției inaugurate de Sfântul Vasile cel Mare care, tâlcuind pe Sfântul Apostol Pavel, sfătuia comunitatea creştină că: *tot ce este de demult, de la Sfinții Părinți predanisit, cinstei este vrednic. Iară adăosăturile cele nouă sunt foarte fără de cale şi neputincioase*.

În situația în care dogmele *se interpretau*, liturghiile *se revizuiau*, iar canoanele *se cereau revăzute, adăugate, formulate*, şi chiar *anulate*, profesiunea de credință a elitei intelectuale creştine era una foarte clară: mărturisirea credinței că Sfântul Duh a grăit prin Sinoadele Ecumenice; că oamenii – fie ei episcopi şi patriarhi – sunt supuşi greşelii, că adunări de episcopi pot greşi; că numai Biserica este infailibilă; că teoria teologilor ruşi moderni asupra autorității şi asupra criteriului de adevăr în Ecclesia constituie o eroare primejdioasă; că, cel puțin, pe temeiul deciziilor Bisericii din timpul celor şapte Sinoade Ecumenice se poate dialoga cu oamenii de bună credință şi cu pregătire teologică.

Prezența teologului George Racoveanu şi a revistei sale în peisajul interbelic erau salutare în măsura în care Biserica Ortodoxă era supusă unor provocări dintre cele mai diverse: de la duhul modernității care încerca să se infiltreze, prin vocea unor chiriarhi, în structura eclezială, până la dialogul ecleziologic care căpăta un contur din ce în ce mai pregnant, Ortodoxia fiind chemată să dea un răspuns convingător. Ca parte importantă

[1] George Racoveanu, *Cuvânt de lămurire*, în „Predania". Revistă de critică teologică, anul I, nr.1, 15 februarie 1937, p.1, text reprodus în *Predania şi un Îndreptar ortodox cu, de şi despre Nae Ionescu,* antologie prefațată şi realizată de diac. Ioan Ică jr., Sibiu, Deisis, 2001, p.17. Iată ce spune George Racoveanu despre contextul teologic interbelic în care işi făcea apariția aceasta revistă: „Săgeata duhului pentru a cărui îndepărtare se roagă Sfântul Efrem Sirul răneşte, parcă tot mai adânc, pe întâi-stătătorii Bisericii româneşti. Puşi să vegheze la păstrarea Învățăturii, ei caută, cu întorsuri de gând şi de cuvânt, să strămute Scripturile, să mute ființa adevărului. Paznici ai dogmei şi ai rânduielii, ei schimbă minciuna în adevăr; încearcă predaniile cu boldul înnoirilor fără de cale. În numele Bisericii, dar peste dogmele şi rânduielile Ei, teologia oficială încearcă să înjghebeze o pseudo-ecumenicitate creştină *pe tărâmul practic*".

a acestui dialog se profila posibilitatea convocării unui Sinod Ecumenic (al optulea pentru Biserica Ortodoxă), mai ales în contextul tentativelor de intensificare a relațiilor dintre biserici.

La începutul lui decembrie 1936 are loc, la Atena, Congresul profesorilor Facultăților de Teologie ortodoxă din toată lumea, unde s-a pus şi problema convocării unui sinod ecumenic. Nu s-a ajuns atunci la nici o înțelegere, majoritatea profesorilor opinând că este imposibilă o aemenea convocare pentru simplul motiv că Ortodoxia fiind o parte a creştinismului, nu poate realiza *cantitativ* ecumenicitatea.

George Racoveanu demontează această concepție aritmetică a ecumenicității, străină şi periculoasă duhului Ortodoxiei, ea vădind o lipsă de contact cu realitatea vie a credinței şi conducând, inevitabil, la pierderea semnificației majore a dimensiunii spirituale (duhovniceşti). Astfel, teologul român repune în discuție o problemă esențială care vizează raportul dintre *sobor; sobor ecumenic* şi *ecumenicitate*. Pentru o mai bună comprehensiune a *ecumenicității*, George Racoveanu îşi fundamentează întregul său demers hermeneutic pe o analiză riguroasă a unor *fapte* esențiale pentru a reliefa trăsăturile prin care se caracterizează ecumenicitatea unui sinod: prin *numărul* episcopilor participanți; prin *reprezentarea* lor la sinod; prin *proporția justă* a acestei reprezentări; prin participarea tuturor bisericilor la sinod sau prin cu totul altceva.

În privința *numărului*, Ecclesia cunoaşte şapte Sinoade Ecumenice: Sinodul I Ecumenic de la Niceea (325), unde au fost prezenți între 250-318 Sfinți Părinți; Sinodul II Ecumenic de la Constantinopol (381), unde au asistat 150 de episcopi; Sinodul III Ecumenic de la Efes (431), unde au fost aproape 200 de episcopi; Sinodul IV Ecumenic de la Calcedon (451), unde au fost peste 600 de episcopi; Sinodul V Ecumenic de la Constantinopol (553), cu o prezență de 164 de episcopi; Sinodul VI Ecumenic de la Constantinopol (681), unde au fost 174 de episcopi şi Sinodul VII Ecumenic de la Niceea (787), unde au participat între 330-367 de episcopi. Numărul Sfinților Părinți prezenți la aceste Sinoade Ecumenice nu depăşeşte 600, ceea ce înseamnă că *nu au luat parte toți episcopii Bisericii*, numărul lor fiind mult mai mare[2]. Prin urmare, numărul este un element neconcludent care nu susține principiul ecumenicității.

Obiecția care s-ar putea aduce lipsei tuturor episcopilor la aceste sinoade, ar fi aceea a *reprezentării* lor prin arhiepiscopi, ceea ce nu corespundea adevărului istoric. De exemplu, *episcopul Romei nu şi-a trimis nici măcar delegați* la Sinodul II Ecumenic sau la Sinodul V Ecumenic. În plus, Episcopul Romei nu a participat la primele cinci sinoade – Papa Vigilius, în pofida diligențelor făcute pe lângă Sfinția Sa, nu a luat parte, aderând mai târziu, prin semnătură, după îndelungate stăruințe.

Referitor la criteriul *proporției juste*, situația variază: de pildă, la Sinodul III Ecumenic, Biserica

[2] George Racoveanu, *Sobor a toată lumea, sobor ecumenic, ecumenicitate*, în „Predania", anul I, nr.3, 15 martie 1937, p.9, text reprodus în *Predania şi un Îndreptar ortodox cu, de şi despre Nae Ionescu*, pp.49-50: „Noi ştim că atunci când Vasilisc anulează hotărârea soborului de la Calcedon şi proclamă monofizitismul drept dreaptă credință, enciclica lui monofizită are *consimțământul a vreo 500 de episcopi*. Iar când Leon I pune să întrebe, în anul 458, pe toți episcopii despre ortodoxia soborului de la Calcedon, *peste 1600 de episcopi se pronunță pentru*".

din Răsărit deținea majoritatea categorică din numărul episcopilor prezenți, sau la Sinodul IV Ecumenic, din 630 de Sfinți Părinți, Biserica din Occident era reprezentată numai prin cinci delegați speciali. Cu privire la participarea *tuturor bisericilor*, la Sinodul II Ecumenic, de exemplu, au fost numai episcopi din Imperiul Roman de Răsărit, ceea ce accentuează supoziția că Teodosie nu intenționase să convoace un *sobor a toată lumea*, ci numai unul al episcopilor răsăriteni.

În condițiile în care *ecumenicitatea unui sinod* nu se poate defini prin aceste criterii (numărul Sfinților Părinți participanți; *reprezentarea* lor la sinod, *proporția justă* a acestei reprezentări; *participarea tuturor bisericilor*), George Racoveanu se întreabă pe bună dreptate prin ce anume se caracterizează aceasta, mai ales că au existat sinoade care s-au înșelat – Sinodul tâlhăresc de la Efes (449); Sinodul de la Stejar, lângă Calcedon (403), condus de Teofil, arhiepiscopul Alexandriei, precum şi numeroasele concilii care vizau ereziile ariene, semiariene, nestoriene etc. Se ştie că la aceste soboare care au greşit – care au schimbat minciuna în adevăr – au participat foarte mulți episcopi. În plus, se mai ştie că deciziile unor sinoade formate din puțini episcopi – *Ancira* (18 episcopi); *Neocezareea* (24 episcopi); *Gangra* (13 episcopi) – au fost acceptate de Sinoadele Ecumenice. O altă situație semnificativă viza faptul că deciziile unor Sfinți Părinți, singurii participanți la concilii, au fost admise şi adoptate de Sinoadele Ecumenice – a se vedea epistola Sfântului Dionisie al Alexandriei (264), împărțită în *canoane*; enciclica Sfântului Grigorie Taumaturgul (270), divizată în *canoane*; discursul de căință al Sfântului Petru al Alexandriei (311), împărțit în *canoane*; 3 epistole ale Sfântului Atanasie cel Mare (373); 8 enciclice şi scrierea despre Sfântul Duh ale Sfântului Vasile cel Mare (379), divizate în 92 de *canoane*; epistola Sfântului Grigore de Nyssa (395); 2 epistole ale Sfântului Chiril al Alexandriei (444) şi ale altor Părinții ai Bisericii.

Contrapunând aceste argumente valide concepției aritmetice a ecumenicității, George Racoveanu decelează câteva stări de fapt esențiale: în Biserica lui Hristos, nici Patriarhii, nici Papii, nici Sinoadele Ecumenice nu au putut **schimba** ceva, dar s-au rupt de trupul Ecclesiei. Prin urmare, adepții concepției aritmetice a ecumenicității pot fi considerați în prelungirea ereziilor lui Arie, Macedonie, Nestorie, a celor care neagă Sfânta Treime, cele Şapte Taine ale Bisericii şi nesocotesc rolul Maicii Domnului. Biserica a acceptat sau a respins mărturisirile sinodale în funcție de gradul lor de adecvare cu Adevărul Ei; *soboarele a toată lumea* care au mărturisit drept, Ecclesia le-a considerat Sinoade Ecumenice.

Condiția fundamentală a validării unui Sinod Ecumenic implică calitatea de mărturisire totală a Adevărului Bisericii. Participarea tuturor episcopilor Ecclesiei la un sinod nu conferă automat acestuia atributul ecumenicității. Ecumenicitatea presupune *invariabilitatea învățăturii Bisericii*, măsura creşterii firești şi organice a Evangheliei.

Dialogul ecleziologic interbelic nu pornea de multe ori de la o bază comună: Predania ca singura unitate de măsură. Se ridicau şi atunci voci care cereau o obnubilare a pozițiilor şi atitudinilor principiale, o stingere a oricăror *opoziții neconstructive* în favoarea unei concordii, a unei conciliarități fecunde. Dimpotrivă, elita intelectuală creştină, mărturisitoare, împreună cu Părinții şi marii Dascăli ai Bisericii, a Adevărului Revelat, considera că timpul acestor poziții sau atitudini nu a trecut pentru simplul motiv că toți cei care s-au rupt de trupul Bisericii nu s-au întors din rătăcirea lor şi nu au recunoscut cu pocăință, asemenea fiului risipitor, greşeala lor pentru a se îndrepta şi a reintra în firescul lucrurilor.

Prin urmare, acest firesc al lucrurilor ținea de o bună rânduială care nu se putea regăsi decât în Biserică, acolo unde comunitatea creştină mărturiseşte adevărul de credință şi de unde se aşteaptă mântuirea. Această idee fundamentală pe care se instituia practica generației intelectuale creştine interbelice venea în prelungirea tradiției patristice. Mărturiile Părinților Bisericii în acest sens sunt elocvente. De pildă, Sfântul Ciprian afirmă că nu există mântuire în afara Bisericii[3]; că

[3] Sfântul Ciprian, *Epistola ad Jubinianum*, cap. XXI, in Migne, P.L., III, col.1169, apud George Racoveanu, *Frățietate pe „terenul pracic"*, în „Predania", anul I, nr.4., 1 aprilie 1937, p.11, text reprodus în Predania şi un *Îndreptar ortodox cu, de şi despre Nae Ionescu*, p.67: „salus extra Ecclesiam non est".

Biserica de lemn de la Alunu - Hunedoara

cel care nu are Ecclesia mamă, nu poate avea tată pe Dumnezeu[4]. Dacă Sfântul Ciprian aseamănă Biserica cu corabia lui Noe, în afara căreia fiind, nimeni n-a putut să scape[5], Fericitul Ieronim mărturiseşte că cel care se mântuieşte, se mântuieşte în Biserică[6]. În schimb, Fericitul Augustin spune răspicat că nimeni nu ajunge la mântuire şi la viaţa veşnică fără suportul christic – Hristos, cap al Ecclesiei –; numai cine se află în trupul Său – Biserica - îl are pe Hristos cap[7].

În timp ce pentru Sfântul Irineu al Lyonului, credinţa adevărată este cea a Bisericii, transmisă de la Apostoli[8], pentru Sfântul Chiril al Ierusalimului, drumul spre Împărăţia Cerurilor şi spre viaţa veşnică este asigurat de Biserică[9]. Prin urmare, se poate accede la cunoaşterea adevărului numai datorită Bisericii[10]. Acestea nu sunt decât o mică parte a mărturiilor patristice referitoare la rolul Ecclesiei în iconomia divină.

Tocmai prin părăsirea *poziţiilor* şi prin încetarea *opoziţiilor*, elita intelectuală interbelică considera pe bună dreptate că se depunea mărturie despre nedreptatea pe care Biserica o făcea fraţilor de alte confesiuni. De aceea, *frăţietatea* cu cei care credeau şi mărturiseau că Sfântul Duh n-a lucrat în Biserica lui Hristos, adormind undeva pe *catargul corăbiei Sfinţilor Apostoli*, presupunea, înainte de toate, promovarea unei profesiuni de credinţă extrem de grave: a crede în nimic sau a crede în toate, ceea ce reprezenta acelaşi lucru. De exemplu, referitor la fapta lui Iuda, creştinul nu are dreptul să creadă altceva decât crede

[4] Sfântul Ciprian, *De unitate Ecclesiae*, cap. VI, in Migne, P.L., IV, col.519, apud George Racoveanu, *op. cit.* : „Habere jam non potest Deum patrem, qui Ecclesiam non habet matrem".

[5] *Ibidem*, p.11: „Si potuit evadere quisquam qui extra arcam Noe fuit, et qui extra Ecclesiam foris fuerit evadit".

[6] Fericitul Ieronim, *Comment. in Joelem liber*, cap. IV, 1 sq., in Migne, P.L., XXV, col.980, apud George Racoveanu, *op.cit.*, p.11: „dicimus omnem qui salvatur, salvari in Ecclesia, sive in coelesti Jerusalem".

[7] Fericitul Augustin, *Contra Donatistas,* liber unus, cap. XIX-49, in Migne, P.L., XLIII, col.429, apud George Racoveanu, *op.cit.*, p.11: „Ad ipsam vero salutem ac vitam aeternam nemo parvenit, nisi qui habet caput Christum. Habere autem caput Christum nemo poterit, nisi in ejus corpore fuerit, quod est Ecclesia".

[8] Sfântul Irineu, *Contra haereses*, liber tertius, praefatio, in Migne, P.G., VII, col.843, apud George Racoveanu, *op.cit.*, p.11: „resistes eis pro sola vera ac vivifica fide, quam ab apostolis Ecclesia percepit, et distribuit filiis suis".

[9] Sfântul Chiril al Ierusalimului, *Catech.*, XVIII, cap. XXVIII, in Migne, P.G., XXXIII, col.1049, apud George Racoveanu, *op.cit.*, p.11.

[10] Sfântul Eusebiu din Pamfilia, *De vita beatissimi imperatoris Constantini, liber tertius*, cap. LXV, in Migne, P.G., col.1141, apud George Racoveanu, *op.cit.*, p.11.

Biserica, întrucât aceasta nu poate greşi. Creştinul nu are voie să judece sub *specie aeternitatis*; lui nu îi este îngăduit să-şi aproprieze punctul de vedere al Providenței, căci omul nu poate sta, cu impertinență, lângă Dumnezeire, pe tronul Ei; în asemenea condiții, ființa umană este capabilă să-şi imagineze orice.

Biserica lui Hristos, călăuzită în permanență de Sfântul Duh, are o opinie clară despre Iuda pe care o mărturiseşte fără schimbare[11]. Mărturiile Ecclesiei despre Iuda sunt exprimate răspicat în practica liturgică a *Deniilor*: Iuda nu este „fiul Tatălui", ci fiul viperelor nerecunoscătoare; Iuda nu este ucenic, ci diavol; pentru bani, el s-a privat de ambele vieți (terestră şi dumnezeiască); pentru Biserica lui Hristos, soarta lui Iuda este pecetluită: el este pierdut – *a adormit întru moarte*.

Iată de ce nu se poate înfăţişa fapta lui Iuda din perspectiva umană a *bunătății sufleteşti*, a *toleranței* şi a *filantropiei*, omul tinzând să greşească fie din „amorțire sufletească, din viețuire în afară de hotarele harice ale Bisericii". Are perfectă dreptate George Racoveanu când se întreabă: *Dar care iubire de oameni poate ajunge iubirea de oameni a lui Hristos Dumnezeu?; Şi care dreptate poate privi, cu fruntea sus, dreptatea cea desăvârşită a lui Dumnezeu?*

Prin vocea Ecclesiei, Dumnezeu Sfântul Duh ne spune că Iuda este diavol şi că acesta şi toți îngerii lui sunt pierduți. Dacă aceasta este învățătura Bisericii, atunci aceasta trebuie să fie şi mărturisirea şi lucrarea creştinilor. Prin urmare, racordarea elitei interbelice creştine la Predanie este mai mult decât justificată, fiind singura posibilitate prin care se evita riscul oricărei rătăciri.

Toată această analiză asupra păcatului lui Iuda a mobilizat o parte a elitei intelectuale interbelice. În 1936, cu un an înaintea textului lui George Racoveanu, Nae Ionescu încearcă să clarifice toată această chestiune teologică extrem de sensibilă. Filosoful stabileşte, de principiu, eroarea problemei de fond potrivit căreia fără păcatul lui Iuda, omenirea nu ar fi obținut mântuirea, cu alte cuvinte, păcatul său fiind însuşi instrumentul mântuirii. Similitudinea pe care o face cu Origen este una evidentă: de ce oare şarpele s-a îndreptat spre Eva şi nu spre Adam?

Precum am arătat din scurta analiza a lui George Racoveanu, un fapt este indubitabil: Iuda, vânzătorul, a păcătuit. Se pune atunci întrebarea firească: putea Iuda să nu păcătuiască? *Putea*. Dacă da, atunci cum? Rămânea jertfa lui Hristos neîmplinită? Nu. Căci se găsea o altă cale a jertfei. Va putea cineva spune că totuşi Dumnezeu *ştia* că Iuda va greşi? Aceasta nu presupune că Iuda era predestinat păcatului, ci numai că Dumnezeu, care le ştia pe toate, ştia că Iuda va păcătui. Ştia, dar nu *decisese* El. Prin urmare, Iuda a păcătuit din *libera lui hotărâre*, şi nu ca urmare a deciziei divine.

„Iar Dumnezeu a ştiut-o mai dinainte – e vorba despre faptul că Iuda va păcătui *(n.n. C.M.)*

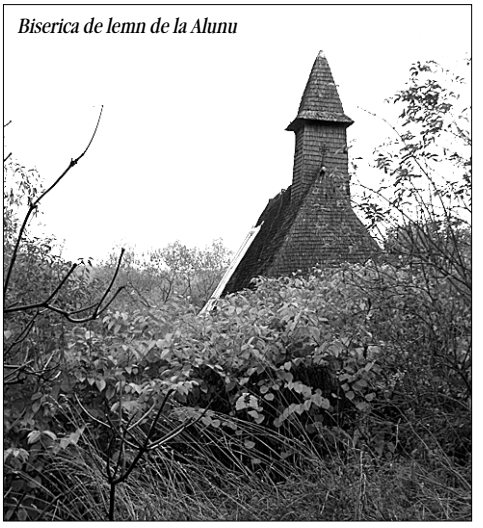

Biserica de lemn de la Alunu

[11] George Racoveanu, *Beata culpa...*, în „Predania", anul I, nr.5, 15 aprilie 1937, p.10, text reprodus în *Predania şi un Îndreptar ortodox cu, de şi despre Nae Ionescu*, pp.82-83: „Mai bine ar fi fost, Iudo, de nu te-ai fi zămislit în pântecele maicii tale. Şi bine ar fi fost de tine, vânzătorule, de nu te-ai fi născut" (În Sfânta şi marea Joi, slava Canonului spălării picioarelor); „Iuda, cu adevărat, este fiul viperelor celor ce au mâncat mana în pustie şi au cârtit asupra Hrănitorului; că încă fiind în gura lui bucatele, cârteau asupra lui Dumnezeu, nemulțumitorii" (În Sfânta şi marea Joi, seara, la Vecernie); „Iuda sluga şi vicleanul, ucenicul şi pizmărețul, prieten şi diavol" (În sfânta şi marea Joi, dimineața, la Laude); „Astăzi şi-a pus aspră Iuda sugrumare pentru bani şi s-a lipsit de amândouă viețile: de această trecătoare şi de cea dumnezeiască" (În Sfânta şi marea Joi, la Laude); „Cu dormire diavolească fiind cuprins Iuda, a adormit întru moarte" (În Sfânta şi marea Joi, seara, la Canonul spălării picioarelor).

– pentru că Dumnezeu, la care nu există *mai dinainte şi mai pe urmă*, ştia chiar liberele hotărâri ale oamenilor, înainte ca aceştia să hotărască. A, desigur, nimic nu se întâmplă în lumea aceasta fără voia lui Dumnezeu. Dar *e voia lui Dumnezeu ca anumite lucruri să se întâmple după voia oamenilor*, după voia lor slobodă; după judecata şi hotărârea lor... Omul nu-şi poate tulbura decât ordinea lui; pe a lui Dumnezeu nu; dar pe a lui, da; pe a lui şi-o poate tulbura, şi îşi poate pierde sufletul, adică mântuirea. Şi aşa, *prin voia lui*, a păcătuit Iuda când a vândut pe Hristos; şi şi-a pierdut sufletul; şi e blestemat; şi se va chinui; în veac şi în veac, şi dincolo de veac. Aşa cum a hotărât Dumnezeu nu după voia Lui, ci după greul păcat al lui Iuda din Kerioth"[12].

Astfel, împotriva acestei hotărâri, orice exerciţiu de gândire nu mai reprezintă un simplu joc, ci un păcat. Ceea ce se poate adăuga este numai un smerit *amin*, adică aşa să fie. De fapt, aceasta este singura posibilitate de depăşire *a sofismei cărturăreşti*.

Dezbaterea teologică interbelică s-a axat, la un moment dat, asupra rolului şi rostului Mărturisirii lui Petru Movilă în Ortodoxie, dezbatere stârnită de Radu Dragnea[13] care considera documentul lui Petru Movilă un moment fundamental de la care trebuie plecat în conceperea credinţei pentru a încheia etapa ortodoxă a „literaturizării ieftine" sau a „neoromantismului". În plus, pentru Radu Dragnea, Petru Movilă „a codificat dreapta credinţă ameninţată şi din partea confesiunilor apusene şi de ignoranţa rusească din vremea lui de bâjbâială pe întuneric".

Replica la această poziţie nu a întârziat, elita intelectuală interbelică intervenind pentru a clarifica această chestiune, aparent esenţială, pentru dezbaterea publică. Pentru George Racoveanu, a porni de la Mărturisirea lui Petru Movilă e mult prea puţin şi cam nefiresc pentru o discuţie care se dorea elocventă pentru peisajul teologic interbelic. Istoric vorbind, această Mărturisire apăruse la jumătatea secolului al XVII-lea, ceea ce însemna că se eluda o întreagă Tradiţie: Sinoadele Ecumenice, teologia patristică, imnografia ecleziastică, dimensiunea monahală etc. Dar înainte de codificarea realizată de Petru Movilă, Biserica din Răsărit se sprijinea pe alte codificări ale dreptei credinţe: *Descoperirea cu deamănuntul a pravoslavnicei credinţe* a Sfântului Ioan Damaschin, *Mărturisirea lui Ghenadie Scolariul* – cea mai veche mărturisire a Bisericii Ortodoxe –, *Mărturisirea lui Mitrofan Critopulos*, *Mărturisirea Patriarhului Dositeiu al Ierusalimului*. Toate aceste mărturisiri, adevărate cărţi simbolice, reprezintă, împreună cu catehismele, o sursă pentru cunoaşterea credinţei ortodoxe, dar nu un *izvor principal*.

Se cunoştea tentativa catolică de a proba, invocând în susţinerea propriei argumentaţii şi opinia unor teologi răsăriteni, Andrutsos şi Balanos, că Mărturisirea lui Petru Movilă era calchiată, ca metodă şi fond, după catehismul latin al lui Canisius, cel mai răspândit în secolul al XVII-lea. Dacă teza catolică[14] se dovedeşte, aparent, validă, aceasta se datorează îndeosebi conţinutului Mărturisirii lui Petru Movilă.

Mărturisirea lui Petru Movilă, alcătuită de mitropolit şi modificată apoi de episcopii săi, tradusă din rusă în latină, ulterior transpusă de Meletie Sirigul, în greacă şi remodificată de Sinodul din Iaşi, se compune din trei unităţi secvenţionale: prima parte (*credinţa*) tratează despre articolele Crezului niceo-constantinopolitan, despre cele Şapte Taine şi despre învierea morţilor; a doua parte (*nădejdea*) abordează problema rugăciunii (*Rugăciunea* Domnească), a *Fericirilor*; ultima parte (*dragostea*) ocupându-se de aspectul virtuţilor, al Decalogului. Pornind de la structura acestei Mărturisiri, se poate remarca cu uşurinţă că paternitatea unei asemenea cărţi poate fi revendicată de oricine. De fapt, aceasta presupunea că Ortodoxia nu se identifica numai cu Mărturisirea lui Petru Movilă; cu alte cuvinte,

[12] Nae Ionescu, *Sofisma cea mare*, în „Vestitorii", an I, nr.3, 12 aprilie 1936, text reprodus în Nae Ionescu, *Teologia. Integrala publicisticii religioase*, ediţie, introducere şi note de Dora Mezdrea, Sibiu, Deisis, 2003, pp.68-69.

[13] Radu Dragnea, *Ortodoxie şi naţionalism*, în „Buna Vestire", nr.77, 28 mai 1937.

[14] Cf. *La Confession orthodoxe de Pierre Moghila*, texte latin inédit, publié avec introduction et notes critiques par Antoine Malvy et Marcel Viller, in *Orientalia Christiana*, vol. X, 1927.

Ortodoxia este altceva, nu numai un simplu catehism.

Autoritatea supremă în Biserica Răsăriteană este reprezentată de Sinodul Ecumenic. Puşi în faţa unor chestiuni importante care reclamau o rezolvare rapidă, Părinţii Bisericii, adunaţi în aceste sinoade, sub ocrotirea şi inspiraţia Sfântului Duh, au luat decizii semnificative, valabile de-a lungul anilor. Aceste decizii sinodale constituie tezaurul sfânt al dreptei credinţe. La acestea se pot adăuga comorile de înţelepciune ale Sfinţilor Părinţi din pustiu, adunate în *Filocalii, Paterice, Limonarii, Lavsaicoane, imnografia patristică* şi *Sfintele Liturghii* pentru a avea o imagine completă a Ortodoxiei. Prin urmare, Ortodoxia nu echivalează cu simpla Mărturisire a lui Petru Movilă; ea este mai mult decât atât, ea semnifică *învăţătura lui Hristos rodită în noi, Evanghelia trăită şi crescută normal în comunitatea de iubire a Bisericii*, în formularea exemplară a lui Nae Ionescu.

Activitatea teologică interbelică a lui George Racoveanu constituie o secvenţă importantă a elitei intelectuale creştine a cărei practică mărturisitoare pentru Tradiţia Bisericii este esenţială în procesul de revigorare a spaţiului românesc, redevabil fie unui tradiţionalism gregar, sămănătorist, fie unui modernism facil. Recursul critic, lucid, dar perfect dogmatic şi canonic la îndreptarul Ecclesiei asigură prospeţimea şi fecunditatea Ortodoxiei, ferindu-o de orice abatere. O adevărată de lecţie (smerită, umilă) de creştinism dogmatic, liturgic, canonic pe care elita creştină interbelică o oferea mediului românesc.

Lungul drum spre credință al lui Klaus Kenneth

Klaus Kenneth, Două milioane de kilometri în căutarea adevărului – lungul meu drum spre credință. Traducere din limba germană de Raluca Toderel. Ediție îngrijită de Laurențiu Dumitru şi Radu Hagiu.

Octavian Dărmănescu

Confesiv până la masochism, Klaus Kenneth sfidează regulile literare şi îşi punctează textul cu îndemnuri, reproşuri, halte morale. Pentru el, un globe-trotter existențialist, importantă nu este povestea, ci sfârşitul ei, cel în

care, după consumarea tuturor poțiunilor de chin şi spaimă, Îl descoperă pe Iisus Hristos. Marea lui surpriză, pe care o proiectează pedagogic la fiecare pagină, este că Dumnezeu, pe toate palierele dureroase ale existenței lui tragice, îi este aproape mereu. Klaus Kenneth este un exponent perfect al unui Occident pe moarte, un exemplu memorabil despre cât de perfid poate lucra autodistrugerea. Ne întrebăm, o dată cu Dumnezeu, cât de mult întuneric poate încape într-un om, până unde poate birui păcatul.

Cartea lui Klaus Kenneth tocmai asta rezolvă: Dumnezeu este ubicuu, fugi de El, dar tot spre El alergi, dai o palmă, dar tot pe tine te doare, căci tu şi aproapele sunteți una, bucată din Dumnezeu. Autorul nu-şi transfigurează cartea de dragul unui happy-end tocit, rutinat literar-regizoral, ci aduce o mărturie personală, deci vie, despre viața lui. O viață răstignită pe bancul de probe al egoismului său numit deghizat „căutare". Revendicat de toți dezmoşteniții, acest rebel va avea tot timpul din lume, cadou de la Dumnezeu, pentru a-L găsi. Klaus Kenneth este un erou post-modern, un Prometeu urban care încearcă să scape de zidurile care-l strâng. Textul nu este plictisitor şi, la un moment dat, tinde să se desprindă de real. În Hamburg, posedat, vrea să se omoare, dar Dumnezeu îl trage de chică. Lângă Bogota scapă ca prin minune de hoții care-i amenințau viața. Trăieşte aventuros, îşi turează trupul la maxim pentru a-şi dibui, cât de puțin, sufletul.

În 1983 îl întâlneşte pe părintele Sofronie de la Essex, un adevărat apostol al Ortodoxiei într-o epocă decadentă şi risipitoare. În 1986 se botează creştin-ortodox, o dovadă a maturizării sale, o stabilizare continuă, până astăzi, a ceea ce ar fi putut fi de la început, fără atâta căutare. Însă căile lui Dumnezeu sunt lungi şi grele, unele chiar de două milioane de kilometri. Prezentul volum are darul de a te pune în criză pe tine, cel cu Tainele „la botul calului", care te-ai născut creştin, dar ai uitat asta, având toate şansele să mori păgân, deci singur.

60 de ani de la al doilea val de deportări în Siberia*

Viorica Olaru-Cemârtan

Începând cu luna iunie, se rezolvau problemele ce țin de primirea,transportarea, stabilirea cu traiul şi în câmpul muncii a deportaților din Republica Sovietică Socialistă Moldovenească (RSSM). Astfel, la 11 iunie 1949 a fost emis ordinul strict secret şi de o importanță deosebită al MVD al URSS, care făcea un rezumat al tuturor celorlalte decizii luate în prealabil şi se referea la: categoriile sociale supuse deportării pe veci în teritoriile stabilite, asupra cărora se extindea decizia Sovietului Suprem al URSS din 26 noiembrie 1948 cu privire la răspunderea penală pentru fuga din locul de trai obligatoriu. Se ordona:

1. Deportații din RSSM să fie trimişi pe veci în regiunea Kurgan - 5.000 de familii (18.200 persoane), în regiunea Tiumen - 3.280 de familii (11.800 persoane), în regiunea Irkutsk - 2.000 familii (7.200 persoane), în ținutul Altai - 1.000 familii (4.000 oameni).

2. Ministrului de Interne al RSSM, general-locotenentului Tutuşkin, i se ordonă organizarea şi controlul operației de deportare. Celelalte prevederi ale hotărârilor anterioare au fost rezumate în această decizie. Noutatea care se impune acum este cuprinsă în punctul 11, unde se stabileşte că conducerea Ministerului de Interne, împreună cu conducerea locală de partid din aşezările pentru deportare, să se ocupe de elaborarea unui plan concret de primire şi stabilire a deportaților. Acest plan să prevadă: asigurarea deportaților cu locuri de trai, angajarea în câmpul muncii, asigurarea transportului de la stațiile de tren până la locurile de trai. S-a preconizat crearea comenduirilor speciale în grija cărora să fie deportații. Ultimii urmau să fie luați la evidența organelor de resort şi trebuiau să fie informați despre restricțiile şi regimul strict la care aveau să fie supuşi. Dosarele şi documentele de identitate ale deportaților trebuiau să fie păstrate de organele MVD din localitățile respective.

Punctul 31 al acestei instrucții specifica faptul că însoțitorilor de convoi li se interzicea folosirea armei împotriva deportaților, cu excepția apărării legitime şi în caz de tentativă de evadare, iar în cazul femeilor însărcinate şi al copiilor - se interzicea categoric folosirea armei, în orice împrejurare (realitatea a fost însă de altă natură).

La 21 iunie 1949 se anunța că, din cele 9.853 familii de culaci (țărani înstăriți) asupra cărora au fost perfectate dosare pentru deportare, 562 familii fac parte din colhozuri, iar din 6.760 familii

* Articol apărut inițial în ziarul Timpul din R. Moldova, pe 20 oct. 2009.

ale celorlalte categorii, din colhozuri fac parte 1.216 familii. Din toate cele 16.613 dosare vizate ale familiilor din contingentul special, din colhozuri fac parte 1.778 familii, adică 10,7%.

Organizarea staffului care urma să se ocupe de deportare s-a făcut în perioada 23-24 iunie. Din conducere făceau parte: general-maiorul Mordoveț Iosif Lavrentiev - ministrul Securității RSSM, general-maiorul Ermolin Ivan Ilici - împuternicitul MGB al URSS, colonelul Kolotuşkin Aleksandr Alexeevici - adjunctul ministrului Securității RSSM pe cadre. Tot aici era specificat stafful grupelor informativă, operativă, de evidență, de transmisiune, conducerea grupurilor operative de serviciu, stafful maşiniştilor. Per total erau 30 de persoane, absolut toate din structurile MGB al RSSM. Din Moscova în RSSM au venit 32 de medici şi 64 asistente medicale, care au fost cazați, asigurându-li-se hrana şi toate condițiile necesare în aşa fel încât să se țină în secret scopul venirii lor. Stafful de conducere a operației „Iug" şi-a început activitatea la 24 iunie 1949.

Fiecare eşalon avea următoarele cadre: un şef de eşalon (ofițer MVD al URSS), doi adjuncți - unul pe sectorul gospodăresc şi altul în domeniul operativ -, un medic şi două asistente medicale. Pe lângă aceştia, fiecare eşalon avea un convoi de 30 de soldați.

Au mai fost organizate 26 de grupuri operative ale MVD al RSSM, care aveau misiunea să primească şi să păzească deportații aduşi la stațiile de îmbarcare în trenuri, să facă listele celor deportați, să mențină ordinea şi informarea centrului despre desfăşurarea operației. La stațiile de ieşire din RSSM - Razdelnaia, Slobodka, Moghiliov-Podolsk au fost create grupuri operative care aveau scopul să verifice şi să țină sub control situația din eşaloane, să verifice situația din vagoane, să asigure ajutorul necesar, înlăturând deficiențele şi problemele apărute, să acționeze operativ pentru a evita tentativele de fugă.

Pe ultima sută de metri a pregătirii operației „Iug", se acționa hotărât şi fără tergiversări. La 30 iunie 1949, preşedintele Consiliului de Miniştri al RSSM, G. Rudi, elaborase documentul privind confiscarea şi realizarea averii persoanelor deportate de pe teritoriul RSSM şi responsabilitatea pentru delapidarea şi irosirea ei. Documentul era strict secret şi stipula: în legătură cu deportarea chiaburilor, marilor comercianți şi a foştilor moşieri de pe teritoriul RSSM, colaboratorilor şi ocupanților româno-fascişti etc., Consiliul de Miniştri al RSSM ordonă:

1. Să se permită deportaților să-şi ia lucrurile personale de valoare, banii, hainele, încălțămintea, vesela şi alte lucruri de uz casnic, inventarul agricol şi meşteşugăresc şi rezervă alimentară, per total până la 1.500 kg de fiecare familie.

2. Cealaltă avere, viile, livezile, animalele, inventarul, construcțiile de locuit şi dependințele, întreprinderile industriale SĂ FIE CONFISCATE.

3. Averea confiscată a celor deportați să fie folosită în scopul acoperirii restanțelor de stat. Averea rămasă după acoperirea restanțelor statului să se transmită definitiv colhozului, fiind considerată fond indivizibil. Cealaltă avere să fie transmisă organelor financiare pentru realizare.

4. Grâul, furajul şi culturile tehnice să fie transmise statului.

5. Averea imobilă confiscată să fie folosită în primul rând pentru spitale, şcoli, case de copii, biblioteci.

6. Întreprinderile industriale (morile, abatoarele etc.) să fie transmise colhozurilor.

7. Maşinile de treierat, motoarele să fie transmise stațiilor de maşini şi tractoare la un preț redus.

8. Responsabilitatea pentru păstrarea şi realizarea averii o poartă preşedinții sovietelor raionale de deputați ai muncii şi conducătorii secțiilor financiare raionale.

9. Consiliul de Miniştri previne neadmiterea/interdicția delapidărilor averii confiscate. În procesul realizării averii, nu se admite nicio deviere de la prezentul ordin.

Nu încape îndoială că statul sovietic câştiga foarte mult de pe urma sechestrării acestor averi. Era una dintre cele mai josnice modalități de procedare cu adevărații gospodari, care, din tată în fiu, lucraseră pământul şi aveau pe lângă casă toate bunurile necesare. Iar în schimbul acestor bogății şi bunuri, țăranilor li se pregătea stabilirea cu traiul şi în câmpul muncii a contingentului special din RSSM - documentul strict secret din 30

iunie 1949, adresat ministrului MVD al URSS, tovarăşul Kruglov S. N.

Astfel, se preconiza angajarea deportaților în agricultură şi în domeniul industrial.

După ce au decurs toate pregătirile, la 3 iulie 1949, conducerea de la Chişinău (Selivanovskii, Mordoveț, Ermolin) a trimis tuturor organelor KGB locale telefonograma cu următorul text: „Raportați până la ora 14.30 dacă sunteți pregătiți pentru realizarea operației „Iug". Între orele 11.30-13.10, toate sectoarele din republică au primit această telefonogramă şi urmau să răspundă. Deoarece răspunsul a fost pozitiv, în aceeaşi seară la stațiile de îmbarcare au fost aduse trupele operative şi militare necesare,ele fiind dosite şi ținute în secret.

Către 4 iulie, tot efectivul era mobilizat pentru începutul operației. Ministrului MVD al URSS i s-a raportat finisarea pregătirilor pentru desfăşurarea operației „Iug". La 4 iulie 1949, tuturor sectoarelor loc ale MGB din republică le-a fost trimisă directiva strict secretă a MGB al URSS şi MGB al RSSM cu privire la începutul operației „Iug". Se ordona începutul deportării şi raportarea peste fiecare două ore a evoluției operației, a tuturor incidentelor, problemelor şi dificultăților care apar pe parcurs. Peste 24 de ore de la finisarea operației, trebuia să se raporteze despre totalizarea deportării, indicându-se numărul celor deportați - al femeilor, bărbaților şi copiilor -, al celor care s-au sustras de la deportare (de la locul de trai, pe parcursul transportării spre stațiile de îmbarcare sau de la stațiile de îmbarcare).

Baza legală a deportării din 1949 s-a pretins a fi decretul Prezidiului Sovietului Suprem al URSS din 8 martie 1941 „Cu privire la obținerea cetățeniei sovietice de către locuitorii din Bucovina şi redobândirea cetățeniei sovietice de către locuitorii din Basarabia", conform căruia românii basarabeni, fiind declarați cetățeni sovietici, colaboraseră în anii războiului cu administrația românească şi trădaseră, astfel, „patria sovietică". Dar românii din Bucovina n-au solicitat niciodată cetățenia sovietică, iar basarabenii n-au avut-o, ca să o „redobândească".

Cimitirul de la Țiganca - Basarabia, după eliberarea de către armata română, în 1941

La centenarul lui C. Arnal, „tatăl“ lui Pif

Puțini artiști se pot mândri că au dat viață unor personaje de bandă desenată, cu un destin atât de interesant și totodată sinuos, ca cele create de José Cabrero Arnal (7 sept. 1909 – 7 sept. 1982), de la a cărui naștere tocmai s-a împlinit un secol. Pentru că traiectoria celebrului câine Pif – cea mai cunoscută creație a sa – se intersectează cu peisajul presei românești pentru copii din anii 50 – 80, socotesc că nu este lipsită de interes evocarea vieții și destinului său.

Daniel Focșa

În momentul în care a început să colaboreze cu săptămânalul francez pentru copii Vaillant, în 1946, C. Arnal avea deja o istorie personală plină și densă. Născut la Barcelona, ia parte la războiul civil din Spania de partea armatei republicane și, o dată cu victoria generalului Franco (care, să nu uităm, a salvat Spania și poate Europa de comunism la data aceea), se refugiază în Franța (1939). În acel moment, Cabrero Arnal era cunoscut în Spania ca un foarte bun grafician, colaborase cu mai multe reviste de benzi desenate spaniole, își definise un stil grafic clar și foarte agreat de micuții lui cititori.

După ce trece prin lagărul de la Argeles, în calitatea sa de refugiat spaniol „roșu” se înrolează ca voluntar în armata franceză, iar capitularea Franței din 1940 îl găsește pe front, unde este luat prizonier de germani. Petrece anii războiului în lagărul de la Mauthausen, în condiții foarte grele, care i-au afectat sănătatea pentru tot restul vieții, dar l-au și marcat interior pe acest om sensibil. Însă, mereu discret și extrem de modest, a preferat, după 1945, să lase în urmă această epocă profund neplăcută pentru el, să uite sau să dea impresia că a uitat.

Eliberat de armata americană din lagăr, se întoarce la Paris... Într-o țară care nu era a lui. Traversează o perioadă de sărăcie lucie și de tristețe crâncenă: doarme în stradă, trăiește din ajutoare, îndură, după umilințele lagărului, umilințele libertății. În această situație se află când o cunoaște pe Denise, cu care ulterior se va căsători.

Prima revistă care îi dă de lucru este Vaillant, publicație pentru copii a Partidului Comunist Francez. Aici dă naștere în 1946 personajelor Placid și Muzo, iar în 1948, în cotidianul L'Humanité publică primele benzi desenate cu Pif, cățelul care va deveni vedetă ulterior în Vaillant, până într-acolo încât revista va deveni, în 1969, Pif Gadget. Sub acest nume au cunoscut-o și cititorii români, care, la începutul domniei lui Ceaușescu, o puteau cumpăra de la chioșcuri sau puteau face abonamente. Nu trebuie uitat că un hebdomadar de calitatea lui Vaillant sau Pif Gadget a reprezentat în epocă o adevărată gură de oxigen și totodată o oportunitate de a învăța limba franceză pentru copiii de atunci, în buna tradiție a francofiliei noastre interbelice.

Revenind la Arnal, este de admirat capacitatea acestui artist de a cultiva umorul și de aduce bucurie prin lucrările sale, după toate încercările prin care trecuse. A aduce bucurie, iată o sintagmă la care cred că trebuie meditat.

Din cauza unor nesfârșite probleme de sănătate, activitatea sa la Vaillant după 1953 a devenit sporadică, personajul Pif fiind preluat de Roger Mas, iar Placid și Muzo, de Nicolaou. Însă Arnal a rămas în continuare un apropiat al acestei publicații, un adevărat mentor, iar în 1970, în această calitate de creator al lui Pif, vizitează România.

Pentru români, a fost o ocazie unică de a-l cunoaște. Revista „Cutezătorii” organizase un concurs de benzi desenate avându-i ca protagoniști pe Pif și roboțelul Minitehnicus, personaj desenat tot de Arnal, ca un cadou pentru copiii români. La decernarea premiilor, artistul francez vine la București, în calitate de președinte de onoare al concursului. Cele câteva fotografii făcute cu această ocazie arată un om zâmbitor, amabil și modest, o modestie care se ghicește din ținută, din expresia feței, din mișcări.

Românii nu l-au uitat. Cu ocazia centenarului nașterii sale, un gând și un zâmbet pentru José Cabrero Arnal.

Cornel Marandiuc, un posibil model

Daniel Focșa

Știm cu toții că nu există frumusețe în afara adevărului şi, implicit, tot ce este adevărat este şi frumos.

Ar fi aproape un loc comun, dacă nu am trăi într-o societate în care rostirea, repetarea, reamintirea adevărurilor simple au devenit o datorie. Ca şi cinstirea şi punerea la locul meritat a celor, atât de puțini, care ies din orbita egoismului, urcând la un nivel superior.

Am să vorbesc despre un om modest dar cu atât mai frumos, un om care şi-a pus, de câteva decenii, cultura, talentul şi sensibilitatea în slujba istoriei neamului românesc.

Opera sa nu este nici teologică, nici exclusiv literară, ci literar-istorică. Mai mult, abordează un domeniu particular al istoriei române, cel al aviației.

Ce poate fi frumos în asta? se vor întreba unii. Răspund: totul.

Totul, atunci când nu tehnica, nu maşinăriile zburătoare sunt personajele principale, ci omul, şi împeună cu el, tot ce este omenesc.

Născut în 1936, Cornel Marandiuc face parte dintr-o generație formată într-o epocă stalinistă şi post-stalinistă, dar în care România „vechiului regim" era încă prezentă: fizic chiar, „profesorii (de la Facultatea de Mecanică din Timişoara – *nota mea*) erau încă cei din garda veche, reputați, domnoşi şi extrem de severi", valorile în şcoală şi în familie erau încă cele autentic româneşti, iar visele erau... tinereşti. Legate, bineînțeles, de aviație. Avea să şi le împlinească mai târziu, scriind mai multe cărți interesante, dintre care voi aminti două, legate direct de istoria aviației: *Inimi cât să cuprindă cerul patriei* (Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1985) şi *Cavalerii bimotoarelor de asalt* (Editura Modelism, București, 2000). Cele două lucrări urmau să facă parte dintr-o trilogie, nenetermi-nată, intitulată *Cu tunurile de bord prin trei anotimpuri*.

Prima vorbeşte despre aviația de vânătoare românească în anii celui de-al Doilea Război Mondial, iar a doua (scrisă tot înainte de Revoluție, dar publicată, cum se vede, mult mai târziu) se referă la aviația românească de asalt, în aceeaşi perioadă. Ambele cărți se bazează pe sute de mărturii directe ale veteranilor de război, cu care autorul a fost în corespondență susținută ani în şir, vizitându-i (cei mai mulți locuiau în Bucureşti – Cornel Marandiuc, la Arad...), sub nasul Securității, care a reacționat abia după ce curajosul editor din Cluj a adus la lumina tiparului respectiva lucrare. Avea şi de ce, onorabila instituție (criminală): subiecte tabu, cum erau luptele aviației române cu cea sovietică sau cu cea americană, *înainte de 23 august*, erau prezente în carte. Totul expus într-un stil literar şi foarte personal, care face ca, deşi înțesate de date, nume şi documente, aceste cărți să fie citite cu sufletul la gură, ca nişte romane.

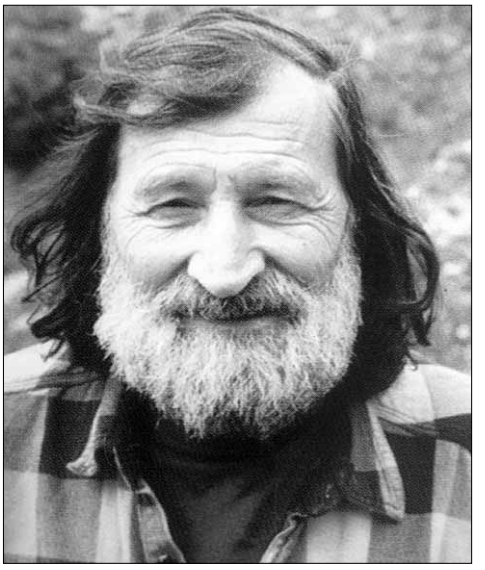

În 2008, Cornel Marandiuc a avut cuvinte frumoase faţă de cartea mea, *Escadrila Albă. O istorie subiectivă*. Deşi lucrarea s-a bucurat de opt recenzii favorabile, îndrăznesc să afirm că scriitorul arădean a înţeles cel mai bine demersul meu, a reuşit să pătrundă în intimitatea subiectului cărţii şi a gândirii autorului ei. Am fost pe aceeaşi lungime de undă, cum se spune.... Spre deosebire de un oarecare A.P., politruc deghizat în istoric, care se făcuse roşu-vânăt la vederea dedicaţiei – închinasem cartea „memoriei bunicului meu, avocat Gheorghe Vrânceanu, veteran de război şi fost deţinut politic". Dar Cornel Marandiuc înţelesese: „Dedicaţia explică şi impune".

„Cartea este atent scrisă (notează el în *Avioanele albe au murit demult*, măgulitoarea recenzie). Cântărit. Filtrat. Cu sobrietatea ce... acoperă pudic o, totuşi, mare emoţionalitate a autorului (şi cum altfel faţă de ceea ce are în faţă ?!). Elementele sunt alese, selectate. «Bat» unde trebuie. Se potrivesc planului, locului, intenţiei, scopului – ceea ce este greu de făcut într-un cuprins dat, scurt. Aici selecţia trebuie să fie riguroasă şi inspirată iar argumentele tari. Şi culoarea trebuie bine aleasă, culoarea şi forma cuvintelor (cuvintele au aşa ceva !)".

În afară de o operă interesantă şi valoroasă, Cornel Marandiuc a dat viaţă şi unei reviste mensuale editate la Arad, „Orizont aviatic". O revistă care a apărut de-a lungul a opt ani, până de curând, ajungând la aproape 80 de numere, o revistă distribuită gratuit (aţi mai auzit de aşa ceva în România sălbatic-capitalistă?). Revista trăia din câteva sponsorizări şi din banii domnului Marandiuc şi, mai mult decât atât, din pasiunea domnului Marandiuc. Fiindcă nu totul se poate cântări în bani, iar autorii şi editorii adevăraţi ştiu că o carte ori o revistă seamănă mai degrabă cu un copil decât cu o marfă... Raportarea este una afectivă şi nu contabilicesc-negustorească.

Nu aş vrea să trec sub tăcere un detaliu interesant: aşa cum, adesea, dragostea pentru frumos trece de la o generaţie la alta (îmi vine în gând un vers al lui Radu Gyr: „Cum trec fântânile-n fântâni"), şi fiica scriitorului arădean, Vanda Marandiuc, este îndrăgostită de aviaţie. Spre deosebire de tatăl ei, ea chiar zboară, este pilot, şi nu doar atât: este considerată cea mai valoroasă aviatoare română în acrobaţie aeriană.

Iată deci cum un domeniu care necunoscătorilor li s-ar putea părea anodin sau rezervat strict specialiştilor, poate deveni poezie pură, vis, frumuseţe şi slujire a adevărului.

Pentru că nu puţin lucru este să cinsteşti, prin scrieri vrednice, istoria neamului românesc.

Şi nici să aduci bucurie celor ce te citesc.

Instinctul omului recent

„Cunosc un instinct mai puternic decât cel de conservare chiar: instinctul lui «a avea dreptate». Oamenii se luptă, se cheltuiesc şi cad pentru: «vezi, ți-am spus eu?». [...] Ceea ce e încântător, în definitiv, este că toți avem dreptate. Nimeni nu va putea fi dezmințit vreodată. Iar cel care-şi va pune ca epitaf: «Aci zace unul care n-a avut dreptate», se va umili din prea mult orgoliu, dar nu va spune un adevăr". (C. Noica, Jurnal filosofic)

Paul-Gabriel Sandu

„Nu-i aşa ca am dreptate!", „Ți-am spus eu!" Ne surprindem frecvent repetând aceste cuvinte, cu o intimă satisfacție că celălalt a fost învins. Cuvintele nu sunt însă adresate celui care ne ascultă, deşi ar părea paradoxal poate, ci mai curând nouă înşine. Celălalt este acolo numai pentru a „reflecta" cuvintele, pentru a ne folosi nouă drept oglindă. Instinctul acesta al lui „a avea dreptate" are aşadar nevoie de celălalt, de prezența lui mijlocitoare. Folosindu-l în acest mod însă, dorința noastră de a avea dreptate confiscă definitiv accesul la celălalt, transformându-l pe acesta într-un „ustensil". Violența lui „vezi că am dreptate!" e un abuz asupra celuilalt.

Psihologic vorbind, instinctul lui „a avea dreptate" poate fi înțeles, până la urmă, ca o prelungire şi o rafinare a instinctului de conservare. Tocmai de aceea „toți avem dreptate", pentru că numai având dreptate existența noastră devine suportabilă. Daca n-am avea dreptate în mod constant şi repetat, probabil ca ne-am îmbolnavi, am ajunge sa nu mai credem în capacitatea noastra de a înțelege lumea, de a locui în ea. Mândria şi egocentrismul nu sunt, de fapt, decât paznicii deloc inofensivi ai nevoii noastre de dreptate, care se asigură mereu de faptul că acele coordonate care ne oferă posibilitatea de orientare în lume nu vor fi niciodată dinamitate.

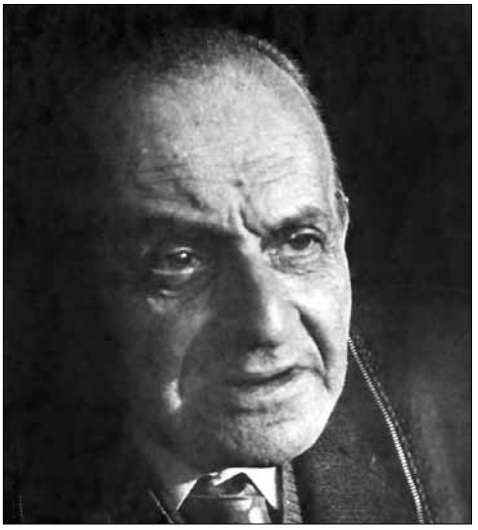

E aproape de neimaginat o persona care sa accepte, zâmbind, ca nu are dreptate. Şi, în genere, orice discuție se curmă odată ce dreptatea este „conferită" celui ce o cere cel mai răspicat. Ne-(mai)având dreptate am trăi într-o lume în care nu ne-am mai putea orienta, pe care nu am mai putea-o recunoaşte. Cu alte cuvinte, lumea în care trăim este lumea în care avem dreptate, şi chiar atunci când simțim că nu putem avea dreptate, că nu mai avem nici un argument pe care l-am putea arunca în luptă, nu cedăm totuşi nicio clipă. Nevoia de a avea dreptate precede orice fel de argumentare sau justificare logică şi se foloseşte de ele după bunul plac. Tocmai de aceea nu poți convinge pe cineva, prin argumente, că nu are dreptate. Acesta este încă un sens al acelui „toți avem dreptate", enunțat de Noica.

Nevoia noastră de dreptate, merge foarte departe şi poate duce la ruperea prieteniilor sau la distrugerea unor relații de intimitate cu persoanele apropiate. De multe ori ne observam pe noi înşine mergând cu nevoia de dreptate mai departe decât simțim că e firesc. Există oare o forță capabilă să anestezieze acest instinct de supraviețuire al omului recent, o cale autentică de a ajunge la celălalt, care să nu-l folosească pe acesta în vederea reafirmării de sine? Sau nu putem spera decât, cel mult, la un epitaf întristător şi, în fond, neadevărat?

Amintiri din cetatea nevăzută (2)

Cu părintele Calciu, la trei ani de la despărțire

Teodora Roșca

23 octombrie 2009, 2.10

Pictez o icoană cu Răstignirea Domnului. Este foarte târziu şi caut în calculator un Acatist pe care doresc să îl ascult. Documente mai recente sau mai vechi, texte, muzică, icoane şi fotografii şi, printre ele, îmi atrage atenția în mod special un fişier: Parintele Gheorghe Calciu Cuvinte de folos. Deschid această carte virtuală cu nerăbdare, amintindu-mi cu drag de Părintele Gheorghe Calciu şi mă opresc la ultimul email pe care părintele mi l-a trimis.[1] Cred că, într-un anume sens, aceste rânduri au o valoare testamentară. Şi cum de ceva vreme mă gândeam să scriu câteva rânduri despre părintele, mi se pare că următoarele cuvinte definesc foarte bine pe omul care a fost şi care Este.

RE Sfânta Maria 15 aug 2006:

"Doamne, ajuta.

Mă bucur când imi trimiți câte un e-mail. Ma bucur iarăşi că taberele voastre de iconari sunt călăuzite de părinții duhovniceşti şi că încercați să pictați într'o atmosferă duhovnicească şi de rugăciune. Este adevărat: aşa ies icoanele mai frumoase. Aşa şi icoana interioară se face mai frumoasă.

Cu binecuvantări,
Părintele"

Cred că părintele este un om al rugăciunii. Acesta a fost, de altfel, şi mesajul său la ultima conferință pe care a ținut-o la Cluj, într-o seară de toamnă a anului 2006, şi după care, a doua zi, a şi fost dus la spital – devenit imediat loc de pelerinaj. Tot de atunci îmi amintesc şi verticalitatea părintelui, care a şocat reporterul venit să îi ia un interviu. Căci la întrebarea dacă mai este legionar, el a spus că da; iar apoi s-a întors acolo unde rămăsese: adică la valoarea rugăciunii.

Chiar el afirmase în prima conferință publică pe care a ținut-o la Bucureşti – după ce mai mulți ani, şi după '90, fusese primit cu multă rezervă în România – că foarte ziditoare pentru suflet este citirea Sfintei Scripturi şi, bineînțeles, rugăciunea. Şi că nu poate spune nimeni că nu are timp de acestea, întrucât „Tatăl Nostru" ține 30 de secunde, iar citirea unui capitol din Biblie două minute. Părintele chiar a subliniat în acea conferință faptul că a iertat şi doreşte să fie iertat pentru tot ceea ce s-a întâmplat şi din acel dialog doreşte să se desprindă doar „ceea ce este bun pentru sufletul nostru, ceea ce este bun pentru societatea noastră, ceea ce ne pune în legătură cu Dumnezeu şi cu fratele nostru de lângă noi". Această viziune caracterizează atitudinea părintelui, aşa cum l-am cunoscut eu în septembrie 1998. Atunci, în dedicația la *Rugăciune şi lumină mistică*, o carte de „eseuri şi meditații religioase", părintele scria că „toate încercările „intelectuale" de a pune față în față ştiința şi religia sunt simple exerciții. Soluția este în ultimul capitol", cel care a dat, dealtfel, şi titlul cărții.

Atunci m-am dus la Bucureşti să-l întâlnesc pe părintele Gheorghe Calciu, deoarece cu ceva vreme în urmă îi solicitasem, printr-un prieten al său, un nou cuvânt către tineri. Era în Postul Paştelui al anului 1997. Şi a fost „Cuvânt despre Înviere", publicat în foaia *Filocalia*, supliment editat de ASCOR al revistei arhidiecezane *Renaşterea*, precum şi în alte reviste culturale.

Pot spune că părintele era extrem de deschis şi răspundea într-un timp foarte scurt celor care îi

[1] Acesta este un e-mail personal, deoarece, atâta timp cât sănătatea i-a permis, părintele trimitea e-mail-uri informative sau tematice unei lungi liste de prieteni, colaboratori, credincioşi sau oameni întâlniți poate o dată în viață.

cereau un cuvânt de folos. Dar când am primit acasă o scrisoare semnată chiar de părintele, nu îmi venea să cred. Era un „Cuvânt" despre Înviere şi necesitatea mărturisirii adevărate în zilele noastre – „aceste zile mai blânde dar mai perfide" –, al optulea cuvânt către tineri. Apoi, cu generozitatea care îl caracteriza, trimitea în mod constant e-mail-uri axate pe diverse teme actuale sau de folos duhovnicesc.

Aşadar, prima dată faţă către faţă ne-am văzut doar când l-am întâlnit în vizită la Liga Studenţilor din Bucureşti, unde i-am luat şi interviul. Dialogul[2] a fost despre Romfest[3], diaspora română, tineri şi studenţi teologi, precum şi asociaţii studenţeşti, Biserica Ortodoxă Română şi necesitatea paracliselor universitare. Subliniez acest lucru, deoarece atunci când studenţii din Bucureşti intenţionau să ridice o biserică de lemn în curte la Facultatea de Drept, au întâmpinat o puternică opoziţie[4], extinsă şi asupra unei interdicţii naţionale de a mai ţine conferinţe cu caracter religios în universităţi. În acest context, părintele Gheorghe Calciu, din America, a trimis o scrisoare documentată şi apologetică, arătând că în SUA toate universităţile au capele şi biserici unde studenţii pot participa la slujbe.

Revenind la interviul pe care i l-am luat părintelui, vreau să întregesc acum discursul său, cu un paragraf pe care atunci nu l-am publicat. Referindu-se la ASCOR (Asociaţia Studenţilor Creştini Ortodocşi Români), părintele a mai spus şi următoarele:

„Ceea ce constat este că de fapt Biserica nu-şi asumă total ASCOR-ul. Adică ASCOR-ul a sărit totdeauna pentru Biserică şi a apărat-o când a fost atacată. Dar când ASCOR-ul este atacat, acuzat de fundamentalism ş.a.m.d., n-am prea văzut răspunsuri ale Bisericii. Deci nu este o asumare totală. Eu dacă aş fi – ipotetic – ierarh aici, mi-aş asuma ASCOR-ul total. Adică aş fi cu ei şi cum mă apără ei pe mine aşa i-aş apăra şi eu pe ei. Când greşesc, eu l-aş spune unde au greşit – să se întoarcă, dar în faţa atacurilor aş fi alături de ei, orice lovitură ar veni peste mine."

Închei acest *remember* deschizând prima filă a unei cărţi pe care o păstrez cu drag în bibliotecă, *Şapte cuvinte către tineri*:

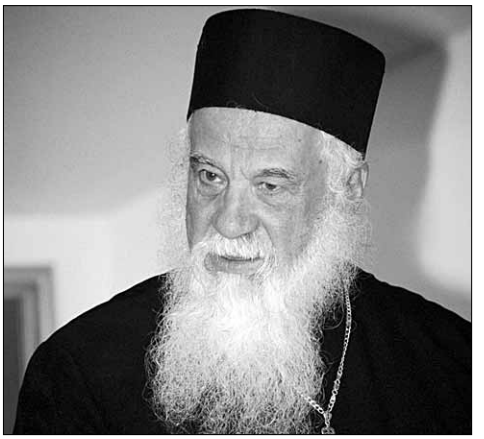

„O carte a încercărilor în spirit şi a reuşitelor în inima unei generaţii care abia atunci a înţeles că pot lăsa o urmă în spiritualitatea neamului.

Pr. Gh Calciu

Sept. 1998".

A doua oară când l-am întâlnit pe părintele Gheorghe Calciu a fost după conferinţa de la Cluj, din 2006. Atunci i-am cerut o binecuvântare. Era blând şi puţin grăbit. Aşa m-am despărţit de el.

Apoi, trecând pe la mănăstirea Petru Vodă, la înmormântarea sa, am avut sentimentul unei Învieri. Pentru că toţi oamenii aceia care stăteau cu lumânările aprinse, în locurile de dincolo de apă, îmi evocau o amintire iconografică a unor suflete aşteptând Învierea. Aşa că, poate acum cel mai firesc mod de raportare la părintele ar putea urma exemplul său la mormântul părintelui Dometie de la mănăstirea Râmeţ: Ce mai faceţi, părinte Gheorghe? Îmi era dor de sfinţia voastră...[5]

[2] Cea mai mare partea a acestu interviu a fost publicată în "Filocalia", în septembrie 1998.

[3] Deoarece în toamna anului 1998 s-a putut desfăşura pentru prima dată în România o ediţie a Romfest, întâlnirea românilor de pretutindeni, pe care părintele împreună cu un comitet de coordonare o organizau o dată la doi ani.

[4] În fruntea acestei opoziţii sau ca vârf de lance al său, s-a aflat atunci o mică şi obscură organizaţie studenţească, născută tocmai ca element de opoziţie şi contestare a Asociaţiei Studenţilor Creştini Ortodocşi Români şi Ligii Studenţilor, coordonată de Luis Lazarus, actualmente la OTV.

[5] Părintele Gheorghe Calciu a trecut la Domnul pe 21 noiembrie 2006, la Washington. Este îngropat, după cum a cerut, la mănăstirea Petru Vodă – Neamţ.

Un om cât o civilizație: Părintele Sofian

Paul S. Grigoriu

„În ochii noştri de occidentali Părintele Sofian reprezintă o întreagă civilizație duhovnicească şi religioasă, cea a sfintei României". Sunt cuvintele unui preot ortodox francez, Marc-Antoine Costa de Beauregard şi, vai, ce dulce şi ce aspru sună ele în urechile noastre, cei de aici, care zi de zi vedem cum țara se degradează prin noi şi împrejurul nostru, atât de departe de orice ideal. Sfânta Românie! Când a existat oare aşa ceva? Şi totuşi, a existat. Iar părintele Sofian e dovada vie a acestui fapt. Căci uneori un singur om poartă în sine toate acele însuşiri care la ceilalți nu există decât ca potențial, un singur om străluceşte îndeajuns încât să risipească întunericul semenilor săi.

Citind monografia publicată la Editura Bizantină acum doi ani, l-am cunoscut şi eu mai bine pe Părintele Sofian. Şi cu fiecare rând am înțeles că a fost cu adevărat reprezentantul şi, mai mult, purtătorul unei civilizații care s-a născut pe aceste locuri, în lumina lui Hristos Cel universal. Celui care încearcă să pătrundă un pic viața şi cuvintele duhovnicului supranumit apostol al Bucureştilor i se dezvăluie o erudiție, o înțelepciune, o blândețe şi o cultură de neegalat. Spun cultură în sensul cel mai autentic al cuvântului şi în lumina cugetării părintelui Rafail Noica, fiul lui Constantin Noica: „Ce cultivi, aceea e cultura ta". Adică nu vorbim despre o sumă de cunoştințe exterioare, ci despre interiorizarea lor, în aşa măsură încât să devină parte din tine. Este momentul de har la care ajung puțini dintre noi, când omul face din sine propria sa creație, cea mai de preț şi singura care contează, conlucrând cu Creatorul tuturor, Dumnezeu Însuşi.

Nu insist asupra amănuntelor biografice ale Părintelui Sofian. Născut într-o familie de basarabeni – semn, cred, al unei tainice uniri duhov-

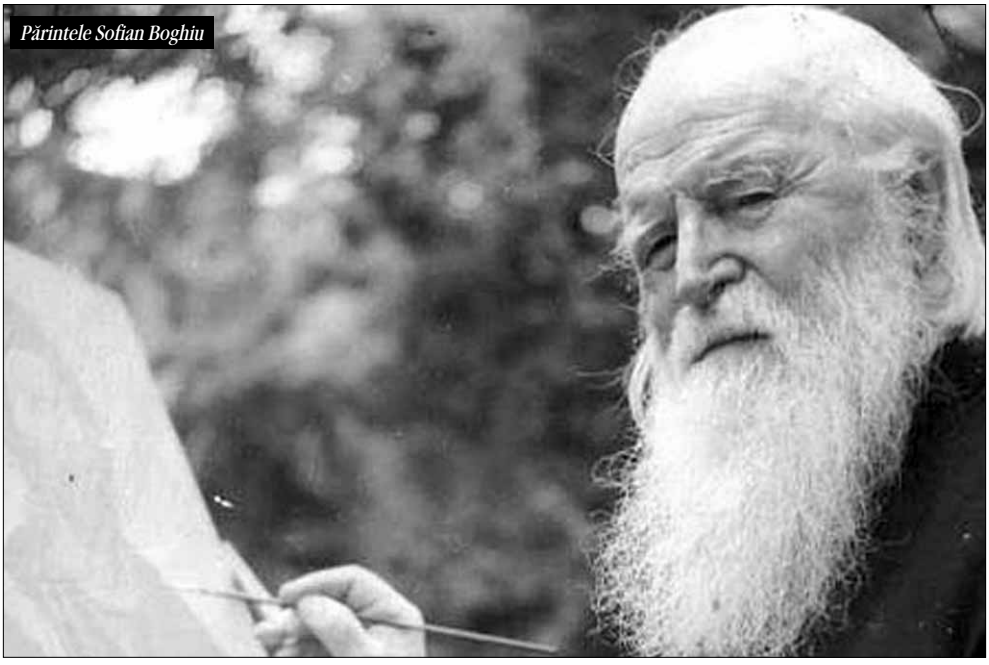

Părintele Sofian Boghiu

niceşti între două popoare ortodoxe, căci pe copilul român tatăl îl botează Serghie, în cinstea Sfântului Serghie de Radonej, ascetul patron al Rusiei – a mers la mânăstire şi a trecut prin toate treptele ascultării. Ajuns la Bucureşti, a făcut parte din mişcarea de reînnoire spirituală „Rugul aprins", de la mănăstirea Antim, frecventată şi de poetul-călugăr Daniil Sandu Tudor, de medicul-poet Vasile Voiculescu, de compozitorul Paul Constantinescu sau de romancierul Ion Marin Sadoveanu, mişcare care a primit un puternic şi decisiv impuls de la preotul rus Ioan Kulighin, mare trăitor al Rugăciunii Inimii. Pentru această operă cultural-duhovnicească a fost arestat de comunişti şi a suferit în închisorile gulagului românesc, cu demnitate, credinţă şi nădejde, neosândind, fără să cârtească. Odată eliberat din temniţa mică pentru a se regăsi în marea închisoare care era pe atunci România, părintele Sofian s-a reîntors la Antim şi a strâns în jurul său toată căldura unui oraş deznădăjduit, arătându-le tuturor că libertatea în Hristos nu se împiedică nici de gratii, nici de orânduiri. Iar în 2002, în ziua Înălţării Sfintei Cruci, 14 septembrie, a plecat lin, ca unul ce a fost Cruce vie în toate zilele vieţii sale.

Dacă Nicu Steinhardt şi, într-o anumită măsură, Bartolomeu Anania, sunt intelectuali deveniţi ulterior călugări, care şi-au pus toată bogăţia cunoştinţelor dinainte în slujba Bisericii, Părintele Sofian şi-a format cultura în interiorul ei, îmbinând de la început creşterea duhovnicească în ritmul ascezei şi al Liturghiei cu evoluţia culturală. Orizontul i s-a lărgit mereu. Fără a-şi face planuri pământeşti, lăsându-se mereu în voia lui Dumnezeu, monahul Sofian a citit, a călătorit, a învăţat meşteşugul picturii, a predicat, a spovedit, a văzut ţări şi oameni dintre cei mai diferiţi. Şi

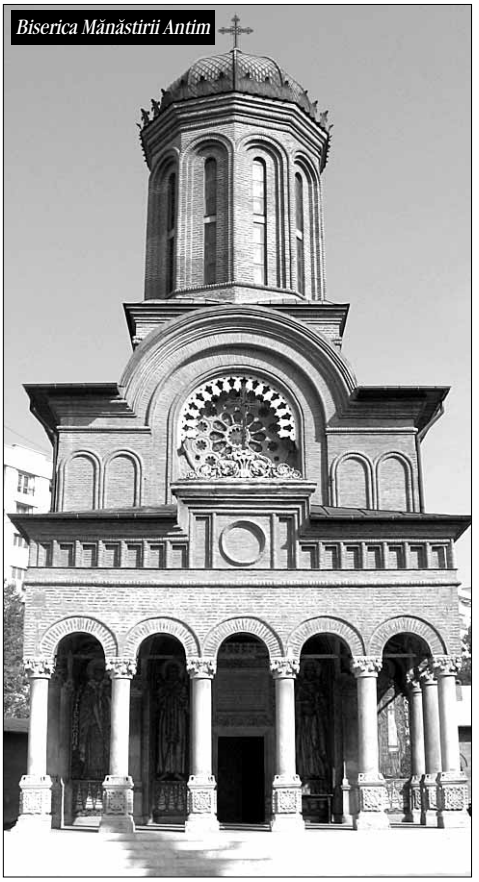

Biserica Mănăstirii Antim

pe toate le-a înglobat în tabloul unei existențe unitare prin credință şi uimitoare prin consecvență. Omul acesta inspiră admirație oricui se apropie de el. Intelectualului prin erudiție, luptătorului prin lipsă de compromis, celui necăjit prin blândețe, artistului prin talent, gânditorului prin profunzime. Iar credinciosului, prin aceea că a ştiut că toate acestea capătă valoare doar în şi prin Hristos. Un medic, Al. Carrel, pe care Părintele îl citează în jurnalul său, spune: „Omul are nevoie de Dumnezeu, aşa cum are nevoie de apă şi aer. Influența rugăciunii asupra corpului şi a sufletului uman este la fel de demonstrabilă ca şi secreția glandelor. Rezultatul rugăciunii se măsoară după creşterea energiei fizice, a vigorii intelectuale, a forței morale, a unei înțelegeri mult mai profunde a realităților fundamentale." Iar Sofian arată, prin toate mişcările existenței sale, că este omul rugăciunii. Am auzit odinioară voci care-l numeau aspru şi intransigent. Dar din mărturia oamenilor care i-au fost aproape aflăm că, oricât mustra, lăsa în cel din fața lui mereu acel sentiment pregnant al dragostei învăluită în blândețe. Şi învățătura la care revenea mereu şi mereu era: să nu judecați. Şi este primul care aplică în viață acest îndemn, primul care-l apreciază la alții, oricât de strâmb ar fi aceştia priviți de restul lumii. Într-o călătorie, Părintele Sofian vede doi hippies. *„Poate sunt studenți. Înalți, cu părul mare, ca nişte vechi prelați de mânăstire. Vorbesc englezeşte. Unul dintre ei are pantalonii rupți la spate, iar la pantofi, în loc de şireturi, este legat cu sfoară de legat sacii. Ambii formează un mare contrast față de restul lumii, extrem de luxos şi uneori indecent îmbrăcată, care se uită cu milă la aceştia doi. Ei însă sunt foarte liniştiți şi parcă nu osândesc şi nu sfidează pe nimeni. Dumnezeu să ne miluiască pe toți!"*

Părintele Sofian, care a trăit abjecția umană până în străfundurile ei, crede fără limite în om. Este o vedere de care cei mai mulți dintre noi, dezamăgiți de alții şi de noi înşine, nu suntem în stare, dar acest monah întruchipează credința pe care o propovăduieşte. Pentru că dacă ne îndoim de noblețea ce se naşte în inima curată, „locul cel sfânt" al omului, este de ajuns să privim la Sofian pentru a crede din nou. El a înțeles că, în fața josniciei, singurul mod de a-ți păstra încrederea în om este să devii tu ceea ce ai vrea să fie omenirea. Să întruchipezi valorile în care crezi, iată singura cale pentru a te convinge că nu este totul zadarnic. Şi doar astfel poți fi şi pentru alții far, în întunericul lumii şi al lor. Când trăind pe culmi devii deodată conştient de propria neputință, se naşte în tine dorul de Dumnezeu. Dar aceasta se întâmplă numai cu oamenii înaintați duhovniceşte. Pentru noi, ceilalți, există darul acestor sfinți care se plimbă printre noi. Nu l-am cunoscut față către față pe Părinte. Dar văzându-l prin ochii altora, dorul meu de Dumnezeu se întrupează, uşor, în dorul de Sofian. Spune Părintele: *„Ura cere ură. Dragostea cere dragoste. Şi când pui dragoste peste ură, este o surpriză, este asemenea focului pe care-l pui pe cineva ca să ardă. Dacă răspunzi cu dragoste unui duşman al tău, acesta rămâne suprins, foarte surprins. Este ca şi cum l-ar arde. Este o noutate mare această dragoste. Şi pe mulți îi transformă."* Punând lumina lui peste întunericul nostru, Părintele Sofian tinde spre transformarea mizeriei de fiecare zi în acea sfântă Românie care ni se pare atât de îndepărtată.

Creştinismul autentic e dincolo de orice convenție şi de orice formalism. Ni se spune, de către cei din afara Bisericii, că suntem ipocriți. Şi uneori pe bună dreptate, căci, mulți dintre noi, suntem. Distanța de la vorbă la faptă, sau chiar de la o vorbă la alta ne demască goliciunea interioară. Şi chiar de i-am înşela pe toți, conştiința ne acuză. De aceea *„orice aş fi eu şi oricum aş fi considerat de lumea aceasta în care trăiesc, important este cum sunt în realitate şi dacă sunt aşa cum vrea Dumnezeu să fiu"*. Cuvântul Părintelui Sofian nu este doar pentru călugări şi, prin aceasta, umple un gol pe care mulți dintre tinerii creştini de la oraşe îl resimt cu acuitate. Sigur, toți putem trage folos din citirea Filocaliei sau a Patericului, dar parcă lipsesc sfaturile pentru cei care trăiesc în tumultul urban. Sau nu mai ştim să le citim ca cei de altădată. Blândețea şi îngăduința unui părinte duhovnicesc se cer ca să ne îndrume să descifrăm semnele uitate. În cuvinte simple se găseşte cheia Împărăției: *„Sigur, nu putem fi toți Sfântul Antonie. Trebuie doar să nu fim hapsâni, să ne păs-*

trăm mereu o parte din inima noastră acolo, sus. Fără această hrană sufletească murim! Murim, deşi trăim, devenim sterpi, uscaţi, împietriţi." Îmi place Părintele Sofian pentru că este un artist vital, atât de îndepărtat de imaginea bigotului morocănos cu care mulţi confundă creştinismul. Îmi place pentru că în el se regăseşte cugetarea unui alt mare duhovnic, Porfirie, care spune că pentru a fi creştin trebuie să fii poet. Iar în cugetarea sa către Dumnezeu, Sofian ne vede devenind – splendid epitet! – „fiinţe nesingure". Întotdeauna am socotit „carpe diem" ca fiind, de fapt, un îndemn profund creştinesc. Căci unde poţi trăi mai intens şi mai profund clipa decât în conştiinţa că este o fărâmă de eternitate? *„Numai clipa de faţă este a noastră, fraţi creştini; viitorul este necunoscut, iar trecutul este consumat."* Numai ce suntem acum contează şi astfel omul devine mai important decât moştenirea lui, decât păcatele lui, decât orice l-ar putea întoarce din drumul său către infinit.

Călătoria noastră prin viaţă capătă un sens atunci când este însoţită de rugăciune. Sfaturile Părintelui Sofian vin dintr-o experienţă trăită şi asumată. „Două lucruri trebuie păstrate în rugăciune: faptul că Mântuitorul Iisus Hristos este în inimă şi vede toate şi că eşti păcătos. Să te prihăneşti pe tine şi să nu te mândreşti." Şi să mergi mai departe, indiferent de obstacole, de gândurile ce te-ar putea asalta. *„Să nu le primeşti. Împotriveşte-te lor şi nu le lăsa să intre. Opreşte-te puţin şi spune: ‚Doamne, Tu vezi că nu sunt cu voia mea' şi apoi spune mai departe rugăciunea."* Părintele Sofian, în tradiţia mişcării Rugul aprins, vorbeşte mult despre Rugăciunea inimii, sau Rugăciunea lui Iisus, aceea pe care o poţi face oriunde şi oricând, scurtă şi lucrătoare: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul (păcătoasa)". La muncă, în metrou, pe stradă, oriunde, spuse măcar de câteva ori pe zi, aceste cuvinte care alcătuiesc rugăciunea neîncetată a călugărilor ne ajută în activitatea introspectivă al cărei ţel este centrul inimii noastre, unde se află ascuns Hristos. Este o rugăciune care cere concentrare, dar în care lucrează Numele lui Dumnezeu, prezenţa Lui şi mijlocirile Preasfintei Sale Maici, căci *„se poate cere cu smerenie dobândirea rugăciunii inimii, mai ales Maicii Domnului"*. Toate acestea, care omului contemporan îi pot părea o filosofie prea întortocheată, sunt însoţite la Părintele Sofian de un foarte dezvoltat simţ practic, de o diplomaţie şi o capacitate de adaptare la situaţiile vieţii de zi cu zi. Vorbind despre iertare, duhovnicul ne învaţă că este cu atât mai uşor de împlinit, cu cât apare imediat după ceartă, pentru că *„o supărare veche este ca o boală cronică"*. Iar pentru cei care nu au credinţa, nu trebuie să ne încuiem în formule evlavioase, dar pe care le lipsim de conţinut. *„Dacă sunt oameni străini de Dumnezeu, luaţi-i cu binişorul şi cu limbajul pe care-l folosiţi zilnic, în problemele de serviciu, nu în limbajul bisericesc. Spuneţi-i ‚scuză-mă, dragă', că poate de iertare nu ştie, înţelege mai greu. Cere-i scuze, în loc de iertare, vorbeşte-i pe limba lui."* Părintele este departe de încrâncenarea cu care sunt tratate chiar în presa ortodoxă anumite provocări ale contemporaneităţii de către oameni neduhovniceşti, care într-o râvnă lipsită de discernământ se grăbesc să arunce anatema pe orice avatar al modernităţii. Pentru un duhovnic însă, acestea se cer tratate nuanţat şi cu înţelepciune. *„Televizorul, această unealtă modernă de comunicare, este bun şi netrebnic. Este bun când ştii să alegi ce este bun din el şi este rău când transmite prin imagini nişte lucruri care ne tulbură, tulbură mai ales viaţa tinerilor. Mă refer la imaginile filmelor necuviincioase sau chiar pornografice. (...) Televizorul este folositor, căci putem afla nişte lucruri pe care nu le putem afla din presa obişnuită, n-avem timp s-o răsfoim. Găsim concentrate la televizor anumite comunicări ştiinţifice sau chiar duhovniceşti, însă găsim şi flori care n-au nici nectar nici polen, şi e bine să trecem peste ele, peste acele emisiuni vătămătoare pentru mintea, imaginaţia şi inima privitorilor."*

În ochii omului duhovnicesc, creaţia însăşi capătă valoare de simbol şi se arată în toată frumuseţea ei. *„Marea întinsă, cu valurile ei legate unele de altele, sunt mereu simbolul vieţii cu ispitele şi necazurile ei, dar şi cu frumuseţile ei, mai ales la răsăritul şi la apusul soarelui, când stihia apei pare că arde în vâlvătăi. (...) La munte sunt alte frumuseţi şi alte măreţii ale naturii, prin*

care Cel preaînalt îşi arată puterea Sa şi măreţiile Sale. Domnul fie lăudat!" Toate intuiţiile şi cunoaşterile preotului, pictorului, eruditului, spiritului poetic, sunt transpuse cu mare frumuseţe în predicile Părintelui Sofian, acolo unde se vede poate cel mai bine comoara de cultură şi civilizaţie creştină pe care o are în adâncul sufletului. *„Aşa curge viaţa noastră, ca un râu năvalnic de munte, care vine la vale cu viteză multă, sau poate ca un râu de şes cu multe meandre care curge uneori năvalnic, alteori scad apele din el, la fel cum scad credinţa şi evlavia noastră. Deseori, aceste ape trec peste maluri – simbol al neorânduielii noastre lăuntrice... răbufnim şi noi adeseori şi dăm curs răzbunărilor noastre în afară... dar aşa cum se liniştesc apele, mai pe urmă ne liniştim şi noi şi mergem încet-încet pe acest drum al vieţii, pe care-l vom continua în eternitate."* O asemenea privire anulează meschinăriile noastre de zi cu zi, bârfa care ne cotropeşte sufletul, făcându-ne să vorbim mult şi fără rost. Părintele aminteşte mereu că între cele pe care le spunem *„sunt vorbe de aur, sunt vorbe de argint, dar cele mai multe sunt vorbe goale"*. Pentru că nu suntem aici ca să ne anulăm unul pe altul sau ca să ne irosim. Cuvintele Părintelui Sofian răsună ca un testament, ca o sinteză izvorâtă din înţelepciunea Părinţilor din vechime: *„Suntem lăsaţi pe pământ ca să câştigăm cerul."* Şi oare câte am mai putea spune despre Părintele Sofian? Să vorbim despre teologul fin ce învaţă cu înţelepciune despre modurile de viaţă ale lui Hristos, despre cum trăieşte El în existenţa Sa istorică, în arătările de după Înviere, în Sfânta Împărtăşanie şi în slava Judecăţii de Apoi? Sau să ne amintim de cel care în cuvinte simple dar de mare frumuseţe ne povesteşte vieţile sfinţilor? Despre duhovnicul înţelept care caută în sufletul omului starea în care îi poate da Sfânta Împărtăşanie? Dar toate acestea ar fi puţine, pentru că blândul Sofian este izvor bogat de înţelepciune, cultură bisericească şi profană, dar, mai ales, de speranţă. Speranţa care merge dincolo de mormânt. În monografia de la Editura Bizantină sunt incluse şi câteva predici, în care Părintele intercalează citate ample din Sfinţii Părinţi. Şi citind, îţi dai seama cum trecerea de la vorba lui Sofian la cea a marelui Vasile sau a lui Ioan Gură de Aur se face firesc, ca într-un unic discurs ale cărui forme, deşi diferite, rodesc din acelaşi Duh. De multe ori, în timp ce citeam cartea, mă întrerupeam pentru a privi fotografia de pe copertă a acestui bătrân blând şi luminos. Pe fundal se află o icoană a Mântuitorului. Iar acestea mărturisesc taina unuia care a plecat doar pentru a rămâne pururea cu noi: în spatele lui Sofian se dezvăluie, negreşit, Hristos.

Apologia lui Platon

Motto: „Nu vreau specialişti, vreau caractere!“ – Regele Carol I

Alexandru Racu

Pentru Platon, destinul unei cetăți este legat intrinsec de educație. Decăderea educației duce la degenerare culturală şi la implicita degenerare a substanței umane ce formează un popor. După cum afirmă unul dintre interlocutorii lui Socrate din dialogul *Republica*, odată devenită notă caracteristică a „muzicii şi poeziei“(culturii) unei cetăți, „fărădelegea“ în mod inevitabil “ajunge să definească tot mai mult caracterele oamenilor şi modul lor de viață, ajungând treptat să caracterizeze sfera vieții private, iar din sfera vieții private, Socrate, pătrunde cu neruşinare în legile şi guvernarea cetății, până când în cele din urmă răstoarnă totul, atât ceea ce ține de domeniul public, cât şi ceea ce ține de domeniul privat” (Paton, Republica, 424d). Ca atare, pentru Platon, legiferarea (fie ea liberalizare sau cenzură) comportamentelor oamenilor maturi este de prisos în cazul în care rezultatul final al educației (omul matur) este o persoană bună, şi tot de prisos, întrucât nu mai poate rezolva nimic concret din punct de vedere social, în cazul în care rezultatul procesului educațional este o persoană de proastă calitate. Mai mult decât atât, un om de proastă calitate va da naştere unui om de şi mai proastă calitate, procesul de degenerare antropolgică culminând cu apariția omului democratic (sclavul plăcerilor şi duşmanul declarat al ideii de ierarhie şi autoritate), al cărui delir hedonist sfârşeşte prin instaurarea tiraniei.

Mai simplu spus, Platon este convins că nu putem să facem abstracție de cei „şapte ani de acasă“ decât în cazuri extrem de rare şi ca atare, irelevante din punct de vedere sociologic. Astfel, Socrate afirmă în *Republica* că cineva care reuşeşte să se sustragă „educației“ pe care o primeşte de la „gloată“ (care reuşeşte aşadar să se sustragă regimului politic nociv, înțeles în sens de *ethos* cultural dăunător, care îi este transmis inclusiv prin intermediul familiei) poate fi pe bună dreptate socotit drept un om „salvat de providența divină“ (492e).

Antichitatea greacă nu avea de unde sa cunoască capacitățile tehnologiei moderne şi implicit ale tehnocrației, care prin dezumanizare (androidizare) înlocuieşte ecuația de bun simț a filozofiei politice clasice: oameni buni = societate bună / oameni răi = societate rea, cu o altă ecuație: androizi neutri din punct de vedere moral = sistem funcțional. Iar dacă pentru Platon societatea omului democratic sfârşea inevitabil în

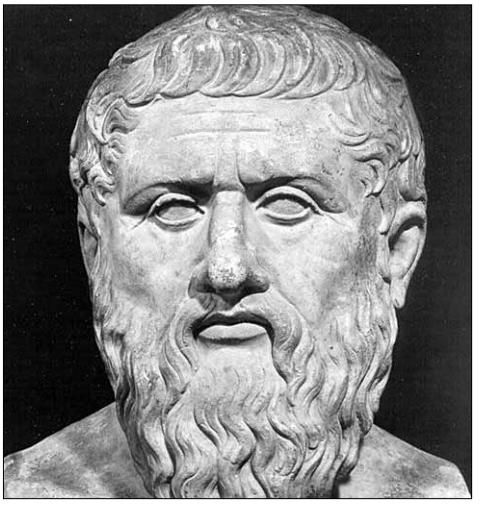

tiranie, nefiind tehnocratică, asemeni tiraniei din lumea lui Huxley, tirania antică nu putea nici să fie *soft* (Tocqueville), nici nu se putea sustrage legii universale şi ineluctabile a ciclicității regimurilor politice. Inevitabil sângeroasă, tirania din lumea lui Platon era, slavă Domnului, trecătoare, precum toate celelalte regimuri politice. Pentru Platon, întotdeauna istoria se repeta în virtutea ciclicității ei. Pentru un Fukuyama însă, istoria, de data asta lineară, are un sfârşit, iar sfârşitul istoriei este triumful definitiv şi irevocabil al unei tiranii aparte care este deopotrivă democratică (Tocqueville) şi tehnocratică, regimul politic care corespunde tipului antropologic pe care

Nietzsche îl identifică drept „ultimul om“, „omul recent” sau postmodern, în fapt, unul şi acelaşi cu omul democratic al lui Platon. Însă transformarea omului în „neom“ nu mai poate fi apreciată valoric de către postmodernitate, care nu mai are, precum anticii, o concepție a naturii umane. Pentru postmodernitate, conceptul de om este un concept la fel de ilegitim şi de arbitrar ca şi cel de Dumnezeu. Neposedând criterii de evaluare, omul postmodern nu poate să judece „sistemul“, consecința acestui fapt fiind că, implicit, “sistemul” este cel care îl judecă pe om, în funcție de nişte finalități reificate, proprii sistemului autonomizat. „Sistemul“ nu poate decât să fie apreciat pentru că funcționează şi eventual înlocuit cu unul care funcționează şi mai bine, însă este completamente interzis să pui întrebarea: “bine, dar pentru cine funcționează?“.

Convins că soarta cetății se reduce, în ultimă instanță, la calitatea sufletului omenesc, Platon mizează totul pe cartea educației, singura care poate să formeze şi să perpetueze elita unei societăți, fără de care societatea este condamnată să meargă din rău în mai rău. Şi este interesant faptul că, dacă pe de o parte Platon stabileşte, în *Republica*, legi multe şi extrem de autoritare pentru a avea sistemul educațional capabil să formeze elita filozofică a cetății, de cealaltă parte, regele filozof consideră inutil să legifereze cu privire la domeniul economic sau administrativ al cetății, delegând practic acest drept cetățenilor de rând. Astfel, Socrate afirmă că, în ceea ce priveşte acest aspect, nu are rost „să dai indicații unor oameni de bună calitate“ (bine educați şi aşezați la locul lor natural în ierarhia socială), aceştia urmând să se descurce în mod firesc de unii singuri atunci când se pune problema rânduielilor specifice domeniilor cu pricina. Vădit lucru, spre deosebire de actualul capitalism financiar, economia Greciei antice era una a simțului comun – o economie îndeajuns de naturală pentru a se putea lipsi de experți, atât de cei marxişti, cât şi de cei neoliberali. Cât despre celălalt gen de oameni, cei de proastă calitate, aceştia, afirmă acelaşi Socrate, „îşi petrec viața făcând o mulțime de legi şi apoi amendându-le“, crezând că în felul acesta vor rezolva ceva, asemănându-se cu „acei bolnavi care, deşi suferinzi din cauza viciilor lor, totuşi nu sunt dispuşi să-şi abandoneze modul de viață dăunător“. Deşi tratamentul pe care îl urmează nu rezolvă nimic, ci dimpotrivă, „boala devine mai gravă şi mai complicată“, pacienții respectivi continuă să nădăjduiască în găsirea „unui nou medicament care să-i vindice“. Mai mult decât atât, pentru oamenii cu pricina, „cel mai mare duşman“ este nimeni altul decât „cel care le spune adevărul, anume, că până nu se lasă de beție, îmbuibare, desfrânare şi lene, nici o doctorie, cauterizare sau operație, nici un farmec, amuletă sau orice altceva de acest gen nu le va fi de vreun folos“.

Consecința instituțională a cercului vicios, în care sunt prinşi nefericiții locuitori ai unei astfel de cetăți, este genul de regim politic – pe care sofiştii îl încurajează şi de pe urma căruia profită – în care cei care propun schimbarea proastelor orânduieli ale cetății şi îi îndeamnă pe cetățeni să-şi schimbe modul de viață sunt exilați sau omorâți, iar cei care fac pe plac regimului şi îl slujesc cu fidelitate, cei care anticipează dorințele cetății decăzute şi ştiu cum să le satisfacă, sunt socotiți drept înțelepți şi sunt onorați ca atare (425d – 427b).

Intuiția politică platonică anticipează în bună măsură apelul Evangheliei la „schimbarea inimii“. Mai mult chiar, cineva poate să întrezărească în filozofia conştientă de faptul că variile reforme economic-administrative care fac abstracție de modul concret de a fi al omului (concret) obțin, în mod inevitabil, rezultate contrarii celor promise, elemente comune cu tradiția de gândire personalistă, care este rejectată sistematic de actualul *establishment* politico-cultural românesc. Platon nu disprețuieşte economia, nici nu-i neagă importanța vitală, ci doar o aşează pe aceasta din urmă la locul care i se cuvine în ierarhia ştiințelor, conştient fiind de faptul că, în chip firesc, nişte oameni virtuoşi nu se pot aşeza decât într-o economie virtuoasă, pusă în slujba virtuții, reciproca fiind şi ea valabilă. Atât pentru Platon cât şi pentru Aristotel, fără virtute, cetatea se prăbuşeşte. Sofiştii însă, întrucât neagă ierarhia valorilor şi a ştiințelor, pun „virtutea“ (care devine astfel o falsă virtute) în slujba economiei, sau altfel spus în slujba câştigului.

Motto : "Însă noi propovăduim pe Hristos cel răstignit: pentru iudei sminteală; pentru păgâni nebunie" (1 Corinteni 1, 23)

Mircea Platon

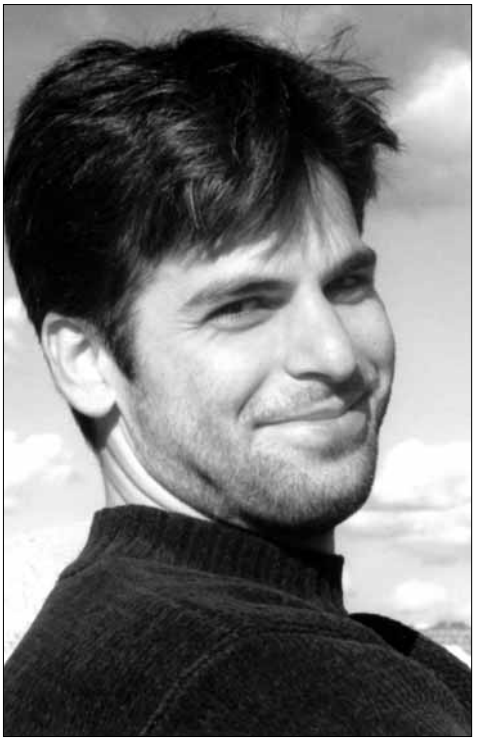

Pentru filozofia clasică, întruparea lui Hristos reprezintă o noutate radicală, de neînțeles. Întruparea, prin care creştinismul a scandalizat lumea antică, şi manifestarea ei istorică, Biserica, conferă elitelor societății creştine o organicitate şi, pe cale de consecință, legitimitate, pe care elitele din *Republica* lui Platon nu aveau cum să o posede. Spre deosebire de societatea lui Platon, unitatea noului popor al lui Dumnezeu nu se mai fundamentează pe mit, pe machiavelismul „minciunii nobile", ci pe adevăr, pe adevărul întrupării. Ca atare, după venirea lui Hristos, într-o societate creştină, o elită care se situează în afara adevărului întrupării, este implicit ilegitimă. Autoritatea elitei de acum înainte trebuie să se vadă prin trup, derivând din modul de viață concret al acelei elite, nu din cv-ul academic.

De aceea, condamnarea comunismului de către un Vladimir Tismăneanu este ilegitimă, pentru că este o condamnare „afară din trup", de tip gnostic, străină de istoria concretă a persoanei Vladimir Tismăneanu. Pentru a-şi căpăta legitimitatea dorită, noua elită este nevoită, în mod obligatoriu, să lupte cu întruparea: fie prin propovăduirea unui gnosticism cu iz dilematic, fie prin promovarea unor soluții sociale, politice şi economice, al căror rezultat direct sau indirect este secularizarea societății româneşti. Pentru că, la rigoare, numai o societate secularizată poate băga în seamă o elită dezîntrupată.

În fine, „neoconservatorismul" actualei elite (şi neoconservatorismul în general) nu poate fi decât o caricatură de platonism politic, născută dintr-o interpretare (a cărei validitate este extrem de chestionabilă) a gândirii lui Leo Strauss, autor pe care neoconservatorii l-au mixat cu liberalismul economic, pe care Strauss l-a disprețuit întotdeauna, şi cu imperialismul democratic iluminist, strategie politică față de care Strauss s-a arătat altminteri a fi cât se poate de mefient.

La fel ca şi virtutea antică, întruparea aşează economicul la locul care i se cuvine, dar, spre deosebire de filozofia clasică, care se împăca foarte bine cu conceptul de sclav, nu o face în numele unei ierarhii a esențelor reflectată inevitabil în ierarhia socială. Întruparea creştină spune ceva fundamental despre demnitatea propriului nostru trup, în care a ales să se sălăşluiască Hristos, trup care astfel devine sfânt. Or, ştim bine, comercializarea celor sfinte se cheamă simonie şi se osândeşte de către Biserică la fel ca uciderea şi vrăjitoria. Ca atare, trupul nostru creştinat, nu poate fi tratat drept proprietate comercializabilă a subiectului (implicit detaşat de trup în manieră gnostică) semnatar de contracte. Întruparea lui Hristos implică faptul că trupul omenesc nu este reificabil. Acesta este motivul pentru care Biserica nu poate decât să se opună legalizării prostituției, chiar şi în situația ipotetică în care „utilitatea" socială sugerată de „comisia prezidențială" şi, în general, de „intelectualii lui Băse", ar fi incontestabilă.

De aceea un creştin ortodox, un creştin ancorat ferm în faptul întrupării, nu poate să prizeze „conservatosimsul schimbării" şi orice alte

„rețete sociale“ derivate din principiile fondatoare ale filozofiei lui John Locke. Şi nu e de mirare că, la fel cum întemeietorul liberalismului modern reuşea să-şi cupleze filozofia economică cu un puritanism steril lipsit de „prezența reală“, epigonii lui mioritici combină de minune neo-liberalismul cu „gnoza ortodoxă“.

Mai mult decât atât, Biserica, consecință directă a întrupării şi icoană a Sfintei Treimi, ne revelează un alt fel de „societate“ decât cea propusă de liberali şi de socialişti (şi, prin analogie teologico-politică schmittiană, de potestanți şi de catolici) una care exclude antagonsimul dintre comun şi particular, dintre unitate şi libertate, dintre fire şi ipostas. Într-o scrisoare a părintelui Sofronie Saharov pe care am citit-o recent, cuviosul afirma că nu trece cu vederea faptul „că această desăvârşire a omenirii, asemenea cu a dumnezeirii“, pe care se fundamentează ecleziologia ortodoxă, „este doar țelul poruncilor lui Hristos; că poate această desăvârşire nu se va realiza în planul istoriei niciodată, dar nu putem ajunge la hotărârea de a considera o «utopie»“, asemeni Marelui Inchizitor al lui Dostoievski, „desăvârşirea poruncită de Dumnezeu şi, desconsiderând creştinismul, să urmărim țeluri inferioare, dar care dau mai repede «rezultate văzute»“.[1] *Altfel spus, la fel cum în ciuda neputințelor şi dezbinărilor care marchează Ortodoxia, nu putem abandona porunca lui Hristos “ca toți să fie una precum noi suntem una” (nu precum este lumea în general, părintele Sofronie incluzând la capitolul unitate lumească atât unitatea propusă de catolicism, cât şi cea propusă de ecumenism), nu putem aşadar sacrifica adevărul Bisericii prin acceptarea ereziei uniate, la fel, prin analogie, nu putem accepta nici sacrificarea adevărului societății (icoană a Bisericii, la fel cum Biserica este icoană a Sfintei Treimi) prin acceptarea dogmelor neo-liberale. Iar asta nu ne face nici fascişti, nici socialişti. Greu de priceput şi greu de digerat, însă în ultimă instanță “politica creştină” nu poate fi decât politica paradoxală intuită de acel slogan al mişcărilor studențeşti din 1968: “Fiți realişti! Cereți imposibilul!” (o formulă îndrăgită de Nicolae Steinhardt): un realism cu privire la condiția umană care nu eşuează în machiavelismul Marelui Inchizitor, ci se reconciliază cu luminozitatea nădejdii care transpare din figura starețului Zosima. Ca atare, “politica” creştină nu poate fi decât o “politică” a crucii, a martiriului şi a ascezei. Iar elita creştină este o elită a crucii.*

O atare „creştinare a politicului“ nu înseamnă „să te joci de-a instaurarea împărăției cerurilor pe pământ“, presupusă strategie pe care un autor neoconservator autohton o identifică la toți cei care se declară solidari în mai mică sau mai mare măsură cu manifestul *A Treia Forță*. Şi nu este de mirare, întrucât nimic nu deranjează mai mult „sistemul“, întotdeauna radical dualist, decât terțul care refuză să se situeze în logica lui ori/ori, accezând astfel la autentica libertate de care „sistemul“ se teme cel mai mult. Vădit lucru, reacția „sclavului fericit“ la tupeul terțului nu poate să fie decât panica şi nevroza din care izvorăsc onomatopeic clişeele clasice: extremism, inchiziție, legiune etc. În mod firesc, prima reacție a portavocilor „sistemului“ este aceea de „reintegrare urgentă“ (*via* abuzuri sofistice şi proclamații retorice) a terțului în logica lui ori/ori (ori cu Ceauşescu / ori cu Milton Friedman), de „reintegrare în sistem“. Adevărul ortodoxiei este însă complet diferit de „adevărul sistemului“. După cum subliniază un autor francez, situarea creştinului (a autenticului creştin care nu adoptă explicit sau implicit o erezie hristologică) „între împărăția din inimă“ şi „împărăția ce va să vie“, între întrupare şi *eshaton*, presupune că, dacă pe de o parte orice stângă creştină (iremediabil pelagiană şi hiliastă) „este un non-sens, asta nu ne face să cădem în sanctificarea status quo-ului, în maniera gândirii unice la care se limitează voluntar o anumită dreaptă“[2]. În definitiv, soluțiile teologico-politice ale diverselor ideologii (inevitabil eretice întrucât abordează în mod raționalist misterul hristologic), fie ele marxiste sau neoconservatoare, descinzând în ultimă instanță din teologia apuseană care a sacrificat persoana esenței de dragul obținerii unor „avantaje văzute“ (aşa cum sublinia părintele Sofronie), nu pot decât să

[1] http://www.razbointrucuvant.ro/2009/10/06/parintele-sofronie-de-la-essex-in-catolicism-principiul-impersonal-striveste-persoana/

[2] Fabrice Bouthillon, *Brčve Histoire Philosophique de l'Union Soviétique*, Collection Commentaire Plon, 2003, p. 55

camufleze drama căderii, prezentând-o, via manipulare de limbaj, drept „dar al libertății“, „prosperitate“, „civilitate“ etc.

Dincolo de aceste aspecte, cert este că răspunsurile „neoconilor de la Dunăre“ la principiile teologico-politice asociate cu volumul *A Treia Forță* (care, fără a fi perfect, reprezintă de departe cel mai evoluat produs al gândirii politice de inspirație creştină din România postdecembristă) se împart în două categorii. Primul gen de răspuns este flegma. Taci şi profită mai cu spor de bursa cu care degeaba te-ai pricopsit, zicând mersi că nu locuieşti în adevărata *Românie Profundă!* Şi nu-l mai turna, mă ticălosule, la *Vocea Americii* pe domnu' Tismăneanu!

Cel de-al doilea tip de abordare este diversiunea ieftină, menită să convingă că autorii cărții au spus ceea ce de fapt nu au spus, strategia aducerii la suprafață a „subtextului“ esoteric şi inevitabil „legionar“, a demascării „elementelor reacționare“. În aceeaşi manieră, un oarecare Luigi Bambulea depista, pe forumul revistei ROST, într-un articol în care eu atacam filetismul, nimic mai puțin decât o apologie (aflată chipurile în subtext) a naționalismului religios, iar Teodor Baconsky depista în refuzul ortodocşilor de a se împărtăşi cu "concetățenii" români de confesiune greco-catolică, tot o apologie a naționalismului religios. Evident, "eşti ortodox, nu eşti ecumenist, deci eşti filetist! De parcă nu ştim noi ce vreți de fapt! Mai aveți şi tupeu să ne învățați teologie, deşi nu ştiți o boabă de greacă veche! Hai, marş de-aici, legionarilor!"

Manipularea limbajului este caracteristica fundamentală a oricărei ideologii. Cert este însă că rectitudinea intelectuală care demontează sofismele elitei şi consecința morală a acestei rectitudinii, libertatea, deranjează. Nu numai pe sofiştii înşişi, ci şi pe eternii lor aliați, oligarhii. Să ne mai mirăm atunci de faptul că nici unii, nici alții nu-l pot înghiți pe Platon?

Ortodoxia şi zeul toleranţei

O nouă carte de excepţie – „Zeul toleranţei" şi descreştinarea creştinismului. O privire ortodoxă" – *a apărut la Editura Christiana din Bucureşti. Este o radiografie ortodoxă de peste patru sute de pagini, întemeiată pe o amplă bibliografie la zi, a curentelor dizolvante din lumea noastră contemporană, care toate se prevalează de imperativul aşa-zisei „toleranţe", prost sau tendenţios înţeles.*
Autorul cărţii, care între timp a îmbrăcat haina monahală, doreşte să-şi păstreze anonimatul. Reproduc aici, ca provocare la o lectură esenţială, prefaţa volumului, semnată de d-l Costion Nicolescu. (R. C.)

O perspectivă de pe versantul însorit al dreptei credinţe

Costion Nicolescu

Toleranţa reprezintă, de câteva decenii bune, o temă extrem de prezentă în agora globalizată a zilelor noastre. Se aud foarte adesea chemări intempestive la toleranţă, precum şi acuzaţii vehemente de **intoleranţă**.

Discuţiile în legătură cu toleranţa sunt însă cel mai adesea alterate de ceea ce reprezintă una dintre racilele timpurilor moderne: **corectitudinea politică**. Autorul prezentei lucrări dedică, de altfel, un capitol consistent acestei corectitudini politice (*Toleranţa şi „corectitudinea politică"*), pe care o defineşte a fi un *curent de gândire*. Corectitudinea politică atacă gândirea şi limpezimea ei printr-un atentat pervers la limbă[1]. Schimbând termenii de definire, corectitudinea politică crede că poate schimba şi realităţile. Dar, chiar dacă realităţile nu pot fi schimbate, se alterează grav percepţia omului asupra lor, producându-se adesea confuzii grave în legătură cu valorile, cu conţinutul şi ierarhia lor. La nivelul omului comun, precum şi la cel al intelectualului superficial sau al celui „cu pretenţii" (de a fi atoateştiutor), corectitudinea politică poate fi devastatoare întru descreştinare.

Probabil că această lucrare s-a născut, pe de o parte, şi dintr-o anumită exasperare în legătură cu această corectitudine politică, cu bulversarea periculoasă a valorilor pe care o produce, iar pe de altă parte produsă şi de multele acuzaţii de intoleranţă făcute în lumea de azi la adresa Bisericii

[1] Nu mai putem spune orb, trebuie să spunem nevăzător; nu mai putem spune surd, ci hipoacuzic; nu mai putem spune ţigan, trebuie să spunem rrom (nu se ştie totdeauna prea precis cu câţi de r!); nu mai putem spune negru, trebuie să spunem afro-american; nu mai putem spune bătrân, trebuie să spunem senior etc.

Ortodoxe. De aici, caracterul ei vădit apologetic. El este impus de pericolele spirituale ce ameninţă lumea contemporană, ale cărei rădăcini şi valori culturale şi morale creştine sunt negate. Principalul pericol, în viziunea autorului, îl reprezintă *descreştinarea creştinismului.* Acesta îşi asumă încă din titlu tipul de abordare a problematicii legate de toleranţă: o *perspectivă ortodoxă.* Un citat generic din Sfântul Isaac Sirul este menit să-i liniştească de la bun început pe cei care ar fi gata să ridice cu prejudecată piatra acuzării de intoleranţă. El singur ar putea fi începutul şi sfârşitul oricărei discuţii oneste şi concise în legătură cu poziţia creştină: *„Să cunoşti pe toţi oamenii egali în bine şi în cinste, chiar de ar fi vreunul iudeu sau necredincios sau ucigaş, mai ales pentru că e fratele tău şi din firea ta, şi a fost rătăcit, fără ştiinţă, de la adevăr"*[2]. Acest citat reprezintă, în fond, cheia întregii lucrări şi arată limpede poziţia Bisericii în legătură cu tema dezbătută.

Cum este şi firesc, autorul pleacă de la **definirea termenilor**, revenind şi nuanţând în mai multe locuri pe parcursul lucrării, în funcţie de evoluţia istorică şi ideologică.

De la bun început este de observat, o dată cu autorul, că termenul de *toleranţă*, ca atare, nu este de regăsit nicăieri în Sfânta Scriptură. În limba română, cuvântul este atestat prima *dată în Calendariu ce slujeşte pre 100 de ani, începând de la anul 1814 până la anul 1914. Acum întâi româneşte alcătuit... La Buda, în Crăiasca Tipografie a Universitatei Ungariei [1814].* Se scria acolo: *„De când s-au început toleranţia, adică volnicia religiilor"*. Aşadar, tot la raportul dintre religii se făcea referinţă (dicţionarul vorbeşte despre *„admiterea practicării şi a altor religii decât cea oficială a statului"*).

Dicţionarul Limbii Române, editat de Academia Română (tomul XI, partea a 3-a, Bucureşti, 1983), dă pentru *„a tolera"* următoarea definiţie: *a îngădui, a permite (un lucru, o situaţie, un fapt nepermis); a trece cu vederea, a admite, a răbda; (învechit) o obicni (= a suferi, a îndura; a tolera, a accepta).* De reţinut este faptul că termenul se referă la ceva îndeobşte **nepermis**. Autorul cărţii de faţă arată cum această definire şi accepţie este în timpul din urmă tot mai mult transgresată şi abandonată în favoarea unei definiri ideologice, generate de curentul de gândire tot mai dominant şi dictatorial al corectitudinii politice. În principiu, ce se cere a fi tolerat? De cele mai multe ori lucruri care contrazic bunul simţ, rafinat printr-o experienţă milenară. Cele considerate până de curând nepermise, astăzi nu numai că sunt permise, dar sunt chiar încurajate şi introduse în rândul lucrurilor normale. Se cere mereu tolerarea minorităţilor de tot felul (etnice, sexuale, religioase etc.), considerându-se că ele sunt mai expuse. Din păcate, adesea se solicită tolerarea non-valorilor morale, a abaterilor voite de la normalitatea firii (firescului). Lucrurile ajung să capete adesea conotaţii incredibile, în sensul că se admite şi se încurajează intoleranţa minorităţilor faţă de majorităţi! Sigur, nu orice minoritate beneficiază de acest demers. De pildă, minorităţile creştine în diferite ţări sau zone necreştine nu se bucură de un sprijin politic sau mediatic echivalent, cel mai adesea fiind ignorate şi abandonate de media şi de instituţiile politice.

De aceea, ne spune autorul, astăzi se poate vorbi mai degrabă despre o *nouă toleranţă*, una care poate fi caracterizată a fi, în fapt, o falsă toleranţă. Dacă toleranţa în sensul ei vechi se cuvine aprobată şi practicată, cea propovăduită acum este de neacceptat.

Două capitole consistente sunt dedicate **francmasoneriei** şi **legilor noahide**, considerate, cu argumente, a fi unele dintre principalele surse de provenienţă şi promovare a noii toleranţe. Chiar dacă pentru un timp destul de lung **francmasoneria** a încercat să se înfăţişeze în veşminte creştine, este destul de evident că ea a fost şi rămâne, prin structura ei, paralelă cu Biserica. Conştientă de forţa Bisericii, ea a încercat mereu, în chip tot mai insidios, s-o penetreze cât mai la vârf şi s-o controleze, în vederea abaterii de la menirea ei fundamentală cu care a fost investită de Hristos, anume conducerea credincioşilor pe drumul mântuirii. Chiar dacă, în decursul timpului, în chip cu totul condamnabil, unii slujitori ai

[2] Sfântul Isaac Sirul, *Cuvântul XXIII*, în *Filocalia*, vol. X, trad. de Pr. Prof. Dr. D. Stăniloae, EIBMBOR, Bucureşti, 1981, p. 133.

Costion Nicolescu

clerului sau personalități „de vază“ ale laicatului au cedat din varii interese meschine şi s-au lăsat racolate, Biserica e reuşit să depăşească căderea lor, pentru simplul fapt că ea este o instituție divino-umană, al cărei cap mereu salvator şi ocrotitor este Hristos, Fiul lui Dumnezeu. Şi pentru că totdeauna au fost mai mulți credincioşii adevărați, fie ei clerici sau laici. Francmasoneria poate accepta eventual Biserica numai ca pe o parte a ei, controlată de ea şi, practic, descreştinată. *„Creştinismul a dominat lumea prin intoleranța sa“*, citim într-un important document francmasonic (*Declarația de principii din 1921*). Toleranța pe care francmasoneria pretinde că o promovează nu este în fapt decât o dictatură, orice abatere de la regulile masonice fiind aspru sancționată, cel mai adesea în chip ocult. Autorul subliniază cum *„corectitudinea politică reprezintă, într-un fel, răsfrângerea filozofiei masonice în spațiul public“*.

În principiu, după demonstrațiile autorului, cam toate organismele interreligioase sau ecumenice internaționale sunt penetrate malign de un spirit francmasonic şi se conduc după principii de sorginte masonică, urmărind, prin sincretismul promovat, slăbirea şi relativizarea dreptei credințe creştine. Şi asta cu atât mai mult cu cât sunt mai largi în cuprinderea lor. Sunt date exemple precum Consiliul Mondial al Bisericilor şi Consiliul Ecumenic al Bisericilor, Parlamentul Religiilor etc.

În ceea ce priveşte **legile noahide**, autorul observă o reactivare apăsată a lor în vremurile recente. Astfel, pe un site dedicat lor, se afirmă: *„Cele 7 legi ale lui Noe – Charta națiunilor – sunt codul legislativ şi moral cel mai vechi al umanității, dar totodată ghidul cel mai modern pentru omul secolului al 21-lea. Ea conduce omul ca să concretizeze potențialului ei cel mai ridicat, cel al unei ființe formate şi organizate după chipul Creatorului său. Aceste legi amintesc responsabilitățile morale ale oricărui om şi constituie ghidul cel mai fiabil pentru a ajunge la pacea universală, pentru o lume mai bună“* (http://7loispourlhumanite.org/).

Legile noahide sunt imperative morale naturale, care au fost date, conform tradiției rabinice, de Dumnezeu lui Noe, ca un legământ etern al Său cu întreaga umanitate. De remarcat, că, totuşi, *„ele nu se găsesc în Sfânta Scriptură unde se vorbeşte despre legământul cu Noe (Facerea 9), ci apar pentru prima dată, după Hristos, în scrierile tradiționale iudaice“*. Prin legile noahide se propune omenirii o structură religioasă pri-

mară (şi primitivă), de o generalitate deconcertantă, valabilă pentru o perioadă în care omenirea era încă extrem de imatură din punct de vedere spiritual. Ele constituie nucleul învăţăturii rabinice până în zilele noastre. Încercându-se impunerea lor, ca fiind de o generalitate acceptabilă tuturor, se ignoră, în fond, dumnezeirea şi lucrarea lui Iisus Hristos (Care n-ar fi făcut altceva decât să propovăduiască legile noahide neamurilor!) şi se neagă existenţa Sfintei Treimi. Şapte sunt legile noahide[3], dar două dintre ele sunt considerate a fi de bază: credinţa într-un Dumnezeu unic, Creatorul lumii, şi nemurirea sufletului. Ele sunt, ne spune autorul, *„până astăzi singurele dogme ale iudaismului"*. În fond, prin impunerea legilor noahide se încearcă mascarea impunerii spiritualităţii iudaice în pofida celei creştine autentice. Francmasoneria şi-a însuşit şi ea legile noahide, deoarece slujeau scopurilor ei de amăgire spirituală a lumii şi de deturnare de la legătura personală strânsă cu Dumnezeu, în favoarea unui ezoterism dizolvant. Ea se simţea, în acest fel, ajutată în ţelul ei de a impune o „religie naturală universală".

Autorul analizează mai pe larg impactul a patru dintre cele şapte legi noahide asupra lumii de astăzi, denunţând caracterul lor anticreştin, şi, în consecinţă, dorinţa promotorilor ei de a supune şi controla lumea, din punct de vedere spiritual, în vederea descreştinării ei. Revelaţia divină, ajunsă la maximul ei prin întruparea lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, şi prin Pogorârea Sfântului Duh, este negată şi abandonată.

Capătul logic şi duhovnicesc al demonstraţiei autorului este limpede: *„Concluzia este că pentru creştin minimul dogmatic nu poate în nici un caz să fie format nu numai din vechile legi noahide, dar nici măcar de cele zece porunci, ci numai din cuvintele Domnului nostru Iisus Hristos, ale Sfinţilor Apostoli, hotărârile Sinoadelor Ecumenice şi Sfânta Tradiţie a Bisericii Ortodoxe"*.

Un capitol se referă la relaţia dintre **toleranţă** şi **ştiinţă**. Autorul demontează cultul contemporan al ştiinţei, credinţa în infailibilitatea ei. Asistăm, în fapt, la o nouă idolatrie. Aceasta este valabil mai ales atunci când avem de a face cu o ştiinţă care ţine să se despartă făţiş de credinţă şi ignoră ceea ce teologul numeşte „ştiinţa duhovnicească", aceea care conduce la contemplarea lui Dumnezeu. Autorul consideră că până la un punct ştiinţa poate fi considerată ca fiind o lucrare a harului, o cale de sporire a talanţilor cu care Dumnezeu l-a înzestrat pe om, dar că, totodată, de la un punct încolo, din momentul în care ştiinţa (i. e. slujitorii ei) cade pradă mândriei şi autosuficienţei, ea poate lesne deveni slujire a diavolului, cu consecinţe nefaste, cu totul diferite decât scopurile propuse când s-a pornit pe drumul cercetării. Cu toate progresele tot mai rapide şi mai spectaculoase ale ştiinţei în zilele noastre, se poate constata că situaţia omenirii din punct de vedere ecologic este tot mai dramatică, că mari pericole o ameninţă la orizontul unui viitor nu prea îndepărtat, degradările de ecosisteme fiind vertiginoase şi ireversibile, fără ca măsurile de îndreptare să fie pe măsură. O ştiinţă care doreşte să slujească în chip real oamenilor se cere să fie o ştiinţă cu conştiinţa existenţei lui Dumnezeu şi să lucreze în conformitate cu preceptele învăţăturii creştine.

În ceea ce priveşte **ştiinţele psihiatrice**, atât de la modă astăzi, tinzând să înlocuiască adesea comunicarea tainică duhovnicească a omului cu Dumnezeu, autorul consideră că exercitarea lor cu desconsiderarea lucrării lui Dumnezeu în cadrul Bisericii nu poate fi decât păguboasă în ceea ce priveşte o reală şi integrală tămăduire sufletească şi spirituală a omului.

În principiu, ceea ce ar justifica preocuparea asiduă pentru problema toleranţei e un **pericol**

[3] Legile noahide ar fi următoarele: 1. Credinţa într-un Dumnezeu unic (interzicerea idolatriei); 2. Respectul datorat lui Dumnezeu (interdicţia de a blasfemia Numele lui Dumnezeu); 3. Respectul pentru viaţa omenească (interdicţia de a ucide); 4. Respectul pentru proprietatea celuilalt (interzicerea furtului); 5. Respectul pentru integritatea familiei (interzicerea relaţiilor sexuale nefireşti); 6. Instituţia unei justiţii echitabile (stabilirea de tribunale); 7. Respectul animalelor (interdicţia de a se consuma carne luată de la un animal ce ar fi încă viu) (http://7loispourlhumanite.org; www.akadem.org; Wikipedia). Ordinea în care sunt expuse diferă de la o sursă la alta. Fiecare dintre ele îşi află detalieri în cadrul celor 613 *mitzvot* (porunci) cuprinse în *Torah* (numărul 613 ţinând totuşi de învăţătura rabinică, principalii rabini indicaţi fiind Rabbi Simlai, Rabbi Simeon ben Azai, Rabbi Eleazar ben Yosse Galileeanul).

care apare astăzi în suficiente situații, acela al **violențelor fizice**, violențe care, nu o dată, pot conduce la moarte.

Ar trebui poate observat că există o intoleranță spirituală şi una fizică. Intoleranța fizică este determinată cel mai adesea de proasta gestionare a intoleranței spirituale. Din punct de vedere spiritual, anumite lucruri şi situări pot fi considerate inacceptabile, dar această respingere nu trebuie să conducă, în nici un caz, spre intoleranță fizică şi violență, cu consecințele ei nefaste. Dacă toleranța fizică (reciprocă) a celor ale căror cadre de gândire intră într-o vădită contradicție este de înțeles, de acceptat şi de promovat, în schimb toleranța spirituală, prin care ți se cere să fii de acord cu lucruri care sunt în totală contradicție cu adevărul de credință şi cu adevărul de viață este de neacceptat, pentru că ar conduce la compromiterea mântuirii sau, în orice caz, ar periclita-o.

De altfel, şi în comunicarea cea mai comună, în limbajul de zi cu zi, auzim adesea exprimări categorice, adesea conținând chiar o notă de indignare, de genul: „este de netolerat", „este intolerabil", „asta nu mai pot s-o tolerez" etc. Cu alte cuvinte, este clar că există o limită a tolerării. Unde este ea de pus sau de găsit? Până unde poate merge toleranța?

În dicționarul menționat, o a doua definire a cuvântului *toleranță*, care ne poate lămuri şi ea într-o măsură, este următoarea: *„obişnuință sau dispoziție pe care o are organismul de a suporta anumite medicamente sau substanțe"*. În măsura în care avem de a face cu o construcție spirituală sau instituțională dezvoltată organic, firesc, este clar că aceasta are o limită de suportabilitate, dincolo de care existența îi este pusă în pericol. În plus, am putea să ne raportăm şi la accepția tehnică a termenului *toleranță: diferență între valorile maximă şi minimă admisibilă pentru o anumită mărime sau dimensiune caracteristică a unui material, piesă sau obiect, exprimând gradul de precizie cu care acestea trebuie realizate*. Aşadar, pentru a-şi îndeplini rolul sau funcțiunea, o piesă sau o prelucrare trebuie să se încadreze în nişte limite de toleranță (plus, minus) față de valoarea ideală. Ieşirea dintre aceste limite acceptabile îl face de nefolosit, îl face să devină un rebut. Se poate transfera foarte bine această accepție şi în domeniul spiritual. Percepția devine extrem de limpede şi nu sunt necesare prea multe explicații suplimentare.

În mod evident, sunt lucruri care, spiritual vorbind, nu se pot tolera unele pe altele: Binele nu poate tolera răul! Adevărul nu poate tolera minciuna! Dreptatea nu poate tolera nedreptatea! Frumosul nu poate tolera urâtul! Valoarea nu poate tolera non-valoarea! Firescul nu poate tolera nefirescul! Moralitatea nu poate tolera imoralitatea! Virtutea nu poate tolera păcatul! Bineînțeles, şi reciprocele sunt adevărate. Ar mai fi de constatat cum cele din urmă creează celor dintâi o stare de suferință, în timp ce intoleranța celor din urmă se transformă cel mai adesea în violență şi dorință de distrugere. Şi poate că pentru cele dintâi, pentru cele care privesc adevărul de credință şi învățătura de credință, cuvântul mai potrivit ar fi nu intoleranță, ci *intransigență principială*.

Am văzut cum definiția din dicționare dă pentru *a tolera* şi accepția de *a răbda*. În mod sigur, **tolerarea implică suportarea[4] şi răbdarea**. Suporți o greutate, ceea ce suporți este ceva apăsător, iar uneori ajunge să fie strivitor. Rabzi ceva cu care nu eşti de acord, ceva care îți agresează într-un fel sau altul conştiința sau existența, o anormalitate care ar trebui rezolvată cumva. În creştinism, se vorbeşte chiar despre *îndelunga răbdare*. În bună parte, toată viața omului se constituie şi într-un lung exercițiu de răbdare, de renunțare la voia proprie sau la confortul propriu pentru a face loc şi celorlalți, diferiți de tine. Este una dintre lecțiile pe care Părinții ne cer s-o învățăm temeinic, pentru că răbdarea este o virtute care stă la temelia multor altora. În situații de conviețuire apropiată se tolerează reciproc neputințele! Lucrul acesta este de înțeles şi de acceptat, până atunci când se ajunge la problema păcatului. Răbdarea păcatului, propriu sau al altora, se cuvine a fi limitată. Şi, bineînțeles, chiar

[4] Definiția rădăcinii latine a cuvântului ne dă şi accepțiile următoare: *a purta, a sprijini* (I. Nădejde, *Dicționar latin-român*, Ed. Contemporană, ediția XIX, f. l., f. a., p. 660.).

dacă păcatul nu poate fi tolerat, poate fi compătimit păcătosul!

Răbdarea a ceva sau a cuiva implică o anumită **suferință**, mai mică sau mai mare. Rădăcina latină a cuvântului *toleranță* cuprinde şi acest înțeles de suferință[5].

Suferința aceasta are două componente complementare. Una este cea a propriei suferințe, venite din presiunea pe care un factor extern o face asupra ta, pe motive de adevăr de credință. A doua este aceea a suferinței pentru celălalt, pentru faptul că el se află în rătăcire. Bine purtate, amândouă sunt nobile şi conduc la rai.

Pentru a ne orienta mai bine asupra poziționării creştine în legătură cu toleranța şi intoleranța, bine este să ne referim la petrecerea lui Hristos pe pământ, la învățătura Lui şi la evenimentele legate direct de viața Sa. Cu alte cuvinte, **la modelul Hristos.**

A fost Hristos tolerant? Cu păcătoşii, cu fariseii şi cu cărturarii, cu zarafii de la templu, cu samarinenii, cu arhiereii? A încercat El să ignore căderile şi abaterile, să treacă cu vederea sau să treacă sub tăcere păcatele? A fost Hristos adeptul unor compromisuri în materie de credință sau de viață firească, conformă constituției ontologice a omului, aceea de ființă creată după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu? Nu! Dimpotrivă, nu a pierdut nici un prilej pentru a veşteji orice abatere, orice cădere, orice raportare greşită la Dumnezeu. A mustrat cu timp şi fără de timp, uneori cu mare vehemență („Vai, vouă...!"). Arare, El a trecut la gesturi explicite, ca în cazul zarafilor sau al smochinului neroditor. Îndemnul lui Hristos este fără echivoc: *„Ci cuvântul vostru să fie: Da, da; Nu, nu; iar ce este mai mult decât atâta de la cel rău este"* (*Matei* 5, 37).

În continuare, putem să ne mai întrebăm: pune Hristos un capăt răbdării Sale? Cu prilejul vindecării unui lunatic (*Matei* 17, 17), El spune aceste cuvinte celor din preajma Sa, dar parcă mai mult Sieşi: *„O, neam necredincios şi îndărătnic, până când voi fi cu voi? Până când vă voi suferi?..."* După această întrebare, oarecum retorică, vădind amărăciune în legătură cu îndărătnicia oamenilor şi persistența lor într-o credință slabă, nelucrătoare, Hristos Îşi continuă neabătut misiunea, care-L va conduce în final la jertfa supremă, răscumpărătoare pentru firea umană în ansamblul ei şi pentru fiecare persoană în parte.

[5] *Ibidem*

Întrebarea poate fi pusă şi invers. Au fost evreii timpului acela toleranți cu Hristos? În mod evident, nu. L-au denigrat, L-au batjocorit, l-au cerut moartea, s-au bucurat de ea.

Totodată, se poate observa lesne că, mustrând, Hristos a încercat totdeauna recuperarea celor căzuți sau rătăciți. A fost mult milostiv şi mereu dispus la a-i ajuta spre a se îndrepta. A căutat nu moartea, ci îndreptarea păcătosului (cf. *Iezechiel* 33, 11). A intrat în casele lor, i-a oblojit, i-a tămăduit, le-a vorbit şi i-a învățat, adesea prin pilde spre mai lesnicioasă înțelegere. În acelaşi timp, îndemnul lui Hristos este unul la iertare totală (*Marcu* 11, 25). Dar El cere a se merge chiar mai departe. Mai mult decât la iertare, Hristos cheamă la iubirea vrăjmaşilor. Or, tocmai în virtutea acestei iubiri, se impune vindecarea acestora, orientarea lor pe drumul care să-i conducă la mântuire. Sigur, este vorba despre acea iubire compătimitoare şi mereu gata de jertfă, despre care ne spune Apostolul Pavel în *Întâia Epistolă către Corinteni*, iubire care *„rabdă îndelung"* (13, 4), *„pe toate le suferă"*, *„pe toate le rabdă"* (13, 7). Dar – atenție! – nu trebuie nici o clipă uitat că este, în acelaşi timp, o iubire care *„de adevăr se bucură"* (13, 6). Cu alte cuvinte, o iubire autentică, capabilă să aducă o bucurie adevărată, paradisiacă, este numai aceea care se însoțeşte cu adevărul. Asta uită mulți dintre cei care propovăduiesc o toleranță cu orice preț, fiind adepți ai relativismului şi laxismului în raport cu adevărul. Atitudinea creştinismului autentic vine din învățătura lui Hristos şi din modelul oferit de El. Creştinismul, îndeosebi cel ortodox, este confruntat tot mai adesea în zilele noastre cu acuzații de intoleranță, în urma vehiculării tendențioase a tot felul de neadevăruri în legătură cu el. *„Există prejudecata că Biserica nu s-ar îngriji de mântuirea ereticului sau a păcătosului, ci doar l-ar condamna fără drept de apel"*, ne atrage atenția autorul. În practică se poate observa cum, în lumea contemporană, prea adesea tocmai creştinismul este acela ostracizat, minimalizat, luat în derâdere, expulzat cu destulă vehemență din viața publică în cea privată. Cu alte cuvinte, cei care reproşează creştinilor că sunt intoleranți, sunt, de fapt, ei înşişi intoleranți față de creştini. Autorul demonstrează că tot ceea ce ține de curentul de gândire al corectitudinii politice şi de propaganda ideologică privind toleranța are, între altele, un evident scop anticreştin.

Pentru a se realiza echilibrul şi înțelepciunea poziționării creştine, de o importanță aparte este ultimul capitol, cel despre *Râvna trupească şi cea duhovnicească*, în care autorul, printre altele, combate cu fermitate ceea ce s-ar putea numi „antiecumenismul greşit". Este vorba de un antiecumenism care poate conduce la sectarism, care poate ajunge să piardă serios din conținutul autentic creştin. Orice critică trebuie să vină din dragoste şi să aibă în vedere îndreptarea celui criticat. În această tentativă, răbdarea nu trebuie să se sfârşească. Autorul observă că *„în hora fanatismului intră toți cei pătimaşi, indiferent în numele cărei credințe urăsc pe cei diferiți. Comuniştii torturau în numele ateismului lor, iudeii răstigneau în numele legii lor, catolicii ardeau în numele «învățăturii» lor, iar unii ortodocşi urăsc sub chipul râvnei pentru credință"*. În acelaşi timp, în lumina învățăturii şi vieții Sfinților Părinți ai Bisericii, credința creştină ortodoxă nu suferă amestec sau comparație cu alte credințe. Fiind şi rămânând rodul pur al Revelației şi al trăirii ei în Biserică, ea se cere păstrată, pusă în lucrare şi transmisă ca atare.

Cum lucrarea nu se mărgineşte numai la constatarea unor realități şi la analizarea lor, este important de văzut ce ne sugerează autorul pentru viețuirea corectă într-o lume care nu mai caută adevărul (propriei credințe), ci se închină tot mai mult „zeului toleranței". Cum se cuvine să răspundă creştinismul la multele şi repetatele acuzații de intoleranță ce-i sunt adresate şi, în general, la toată această stare de fapt tot mai agresivă la adresa lui?

Soluția propusă de autor este una care urmează firesc analizei sale şi învățăturii creştine: *„Soluția pentru creştinii din zilele noastre (...) este dezvoltarea unei metodologii de abordare creştină a oricărui fapt al vieții, deci şi al științei"*. Creştinul trebuie să pună în echilibru respectarea adevărului de credință cu iubirea milostivă: *„un creştin poate să afirme că învățătu-*

ra creştin-ortodoxă este singura adevărată şi coerentă a lumii acesteia şi în acelaşi timp să aibă o milostivă dragoste nețărmurită față de cei care nu cred acelaşi lucru". Toți oamenii, dar absolut toți, sunt creația aceluiaşi Dumnezeu unic în Treime, şi atunci se cuvine, aşa cum ne-o cere şi Sfântul Isaac Sirul: *„Să socoteşti pe toți oamenii egali în bine şi în cinste, chiar de ar fi vreunul iudeu sau necredincios sau ucigaş, mai ales pentru că e fratele tău şi din firea ta, şi a fost rătăcit, fără ştiință, de la adevăr"*.

Autorul ne propune să fim atenți la sfinții contemporani, cei care au trăit în condiții asemănătoare cu ale noastre, şi să vedem reacțiile lor la provocările lumii de astăzi.

O altă cerință este aceea de a ne impregna întreaga viață şi tot comportamentul de preceptele învățăturii creştine, să nu considerăm în nici un moment că ne putem dispensa de ele şi am putea să fim „neutri" din punct de vedere religios. Aşadar, nu în toleranță vede autorul nostru soluția finală a diferendelor şi violențelor din lume, ci în *„unirea tuturor în trupul nemuritor al Domnului Iisus Hristos, unde toți primim acelaşi trup şi sânge al Domnului şi astfel ajungem să ne împărtăşim din desăvârşita comuniune de dragoste a Preasfintei Treimi sporind întru veşnicie în dragostea lui Dumnezeu şi între noi"*. Multora această viziune li se va părea utopică, dar chiar dacă împlinirea ei apare puțin probabilă, tinderea continuă spre ea se cuvine să fie regăsită în conştiința eclezială a fiecărui creştin nădăjduitor.

Şi poate, mai presus de toate, programul creştin privind îngăduința față de cei rătăciți, răbdarea şi suferirea lor, se cuvine să cuprindă acest îndemn al Sfântului Isaac Sirul, de o frumusețe existențială dumnezeiască, pe care nu ne putem stăpâni să nu-l reproducem şi în acest cuvânt înainte: *„Ce este inima milostivă? Şi a zis: O inimă care arde pentru întreaga zidire, pentru oameni, pentru păsări, pentru dobitoace, pentru draci şi pentru orice făptură. Şi când îşi aduce aminte de ele sau când le vede pe ele, lacrimi izvorăsc din ochii celui milostiv. Din mila cea multă şi mare care-i stăpâneşte inima, şi din suferința cea multă, inima omului se mânie şi nu poate răbda sau auzi sau vedea că vreo făptură este păgubită sau mâhnită. Şi din pricina aceasta, el înalță rugăciune cu lacrimi şi pentru dobitoace, şi pentru vrăjmaşii adevărului şi pentru cei ce-l necăjesc în tot ceasul, asemenea şi pentru făpturile cele târâtoare se roagă el, din mare şi nemăsurată mila lui, care curge din inima sa, după asemănarea lui Dumnezeu. El se roagă să fie păzită toată firea şi iertată"*.

Dincolo de soluțiile generale oferite judicios de autor, rămâne fiecăruia să găsească soluții

adecvate în „micile“ situații concrete cu care se va confrunta, care prin particularități neprevăzute ies din tiparele cadrelor generice.

Biserica Ortodoxă, creştinii care-şi asumă apartenența la ea, au o moştenire spirituală extrem de prețioasă, plătită scump, cu sângele răscumpărător al lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu. Este o moştenire care nu poate fi risipită fără tragică vinovăție, moştenire care se cere păstrată, îmbogățită şi transmisă mai departe, din neam în neam, până la sfârşitul veacurilor.

Cu *„Zeul toleranței” şi descreştinarea creştinismului.* O perspectivă ortodoxă, ne aflăm în fața unei lucrări monografice de anvergură, extrem de incitantă prin temă, poate oarecum intimidantă prin dimensiuni. Norocul este că stilul scrierii este alert, capabil să ne captiveze întru citire, totodată şi întru gândire şi trezire spirituală responsabilă. Bogăția de informații este incredibilă, ele fiind extrase şi din cele mai ascunse unghere de biblioteci şi site-uri. Este o lucrare care ar putea constitui o excepțională teză de doctorat la oricare dintre marile universități ale lumii, dar aproape sigur că ar fi greu de acceptat chiar şi la cele mai multe dintre facultățile de teologie ortodoxă, din pricina problemelor „delicate“ tratate. Sunt probleme pe care cei mai mulți dintre factorii de răspundere ai Bisericii preferă cel mai adesea să le treacă sub tăcere. Cauza este mereu aceeaşi păcătoasă corectitudine politică, care pândeşte amenințătoare la orizontul oricărei normalități fireşti, impunându-se, din păcate, uneori chiar şi în discursul oficial sau oficios al Bisericii.

Cum am mai amintit, lucrarea este în mod clar şi asumat *apologetică.* Autorul demontează cu calm şi fermitate toate acuzațiile mârşave la adresa creştinismului adevărat, îndeosebi la adresa Bisericii Ortodoxe. Toate demonstrațiile sunt dezvoltate pe baza unei logici pure şi simple, fără cusur. Analizele sale sunt de o maturitate spirituală convingătoare. Este o lucrare care pune în evidență la fiecare pas confuziile grave în care rătăceşte lumea contemporană. De câte ori este necesar, autorul face legătura cu evenimente din istoria Bisericii noastre, mai veche sau mai nouă, adesea cu actualitatea zilelor noastre. Totodată, avem de a face cu o carte *mărturisitoare*, la a cărei mărturisire nu poți să nu aderi, dacă-ți asumi apartenența la Biserica Ortodoxă.

Ceea ce este primordial şi contează mereu pentru autor este *dreapta credință.* Orice judecată este supusă acestui criteriu obiectiv. El nu se sfieşte, atunci când situația o impune, să fie critic chiar şi cu unii paşi greşiți făcuți în Biserica Ortodoxă Română, nu ezită să pună degetul pe rănile ei, uneori supurânde (ierarhi francmasoni; poziția ei în unele asocieri aşa-zis ecumenice; ezitări în exprimarea unor atitudini neechivoce, conforme învățăturii de credință, în cazuri de acută criză spirituală şi morală a societății etc.). Tonul este totdeauna decent, dar extrem de ferm. În virtutea raportării sale totale la dreapta credință, autorul are poziții asumat tranşante, lipsite de orice urmă de teamă că ar deranja, în acest fel, pe unii sau pe alții[6]. Într-un fel, aşa cum i-o impune şi alura sa angelică, autorul trage un semnal de alarmă de tipul: *„Să stăm bine, să stăm cu frică, să luăm aminte!“*. Limbajul folosit recurge adesea la termeni medicali, de tipul „tămăduire“, „medicament”. Aceasta este în fond ținta trasată de Hristos Bisericii căreia îi aparținem: reîntoarcerea la normalitate şi la firesc, tămăduirea unei lumi bolnave de ideologii atee şi anticreştine.

Lucrarea a fost scrisă înainte de călugărire, dar se vădeşte la autor o limpede vocație monahală. Rigoarea dogmatică şi canonică a tratării mărturisesc în acest sens. Cum îşi va continua parcursul teologic şi duhovnicesc tânărul şi atât de înzestratul autor nu putem şti, dar cartea de față mărturiseşte apăsat despre naşterea unui apologet redutabil în spațiul teologic românesc.

[6] Lucrarea va naşte probabil unele acuzații de antisemitism. Prevăzând aceasta, autorul are grijă să ne avertizeze: *„A considera unele afirmați despre rătăcirea gândirii iudaice ca antisemitism poate fi făcută numai privind foarte simplist şi politically correct lucrurile. Este limpede pentru orice minte curată că există o diferență clară între dezvăluirea unei învățături greşite şi condamnarea în masă a poporului evreu. (...) Dacă unii oameni nu au discernământ şi înțeleg din aceste cuvinte să urască pe evrei, aceasta nu înseamnă că creştinii nu trebuie să mai vorbească niciodată despre rătăcirea iudaică. (...) Lumea este plină de ură şi este sătulă de ea, atât poporul evreu, cât şi noi toți“*. Ar mai fi de menționat şi citatul din Pr. James Bernstein, unde, printre altele asemenea, se spune: *„Antisemitismul este în întregime ostil Evangheliei“*.

Abonați-vă la ROST!

Avantaje:

● Primiți revista acasă ● Nu pierdeți nici un număr al acestei reviste de colecție

● Taxele poştale sunt suportate de redacție

Vă puteți abona:

● trimițând contravaloarea prin mandat poştal (în care specificați citeț numele, adresa completă, telefonul şi perioada de abonament) pe numele Târziu Claudiu Richard, Oficiul Poştal 23, Căsuța Poşatală 27, sector 6, Bucureşti;

● achitând contravaloarea abonamentului în contul **RO25BACX0000000107363250**, deschis la **Unicredit Țiriac Bank, Sucursala Orizont – Bucureşti,** pe numele **Asociației** ROST, cod fiscal 12495302**,** după care veți trimite copia chitanței şi o scrisoare în care solicitați abonamentul la **CP 27, Oficiul Poştal 23, Bucureşti**.

Prețul în țară:
– 24 lei – 6 luni
– 48 lei – un an

Prețul în străinătate:
- 50 euro/ an în Europa
- 70 USD/ an pentru celelalte continente

În acest număr semnează: ● **Mihail Albişteanu** – profesor de istorie, master în Jurnalism, doctorand în Istorie, publicist ● **Antonio Aroneasa** – preot, profesor, publicist ● **Pavel Chirilă** – medic, doctor în ştiințe medicale, profesor universitar de Bioetică la Facultatea de Teologie din Iaşi, publicist, ultima carte publicată: *Vindecarea* (Christiana, 2009) ● **Răzvan Codrescu** – scriitor, ultima carte publicată: *Ghid pascal* (Christiana, 2009) ● **Octavian Dărmănescu** – publicist ● **Dan Dungaciu** – doctor în Sociologie, conferențiar universitar, Universitatea Bucureşti, publicist, ultima carte publicată: *Cine suntem noi?* (Cartier, 2009) ● **Daniel Focşa** – istoric, publicist, autor al volumului *Escadrila albă. O istorie subiectivă* (Ed. Vremea, Bucureşti, 2008) ● **Stelian Gomboş** – doctorand în Teologie, expert la Ministerul Culturii şi Cultelor, publicist, ultima carte publicată: *Vorbirea dintre Stat şi Biserică, între curs şi discurs* (Top Form, 2009) ● **Paul S. Grigoriu** – muzician, publicist ● **Silviu Man** – student la Facultatea de Drept, Bucureşti, publicist ● **Constantin Mihai** – doctor în litere la Universitatea Michel de Montaigne, Bordeaux 3, asistent universitar, ultima carte publicată: *Biserica şi elitele intelectuale interbelice* (Institutul European, 2009) ● **Costion Nicolescu** – doctor în Teologie, cercetător la Muzeul Țăranului Român, publicist, ultima carte publicată: *Chipul ca o catapeteasmă* (Sophia, 2009) ● **Viorica Olaru-Cemârtan** – istoric ● **Viorel Patrichi** – jurnalist, ultima carte publicată: *Ochii şi urechile poporului. Convorbiri cu generalul Nicolae Pleşiță* (2001) ● **Dan Puric** – actor, regizor, publicist, ultima carte publicată: *Despre omul frumos* ● **Alexandru Racu** – doctorand în Ştiințe Politice la Ottawa – Canada, publicist ● **Teodora Roşca** – iconar, doctor în teologie, publicist ● **Paul-Gabriel Sandu** – Masterand în Filosofie, Albert-Ludwigs-Universitaet Freiburg, Germania, publicist ● **Claudiu Târziu** – jurnalist.

Nr. 1 – martie 2003, dedicat lui Nicu Steindhardt
Nr. 2 – aprilie 2003, dedicat lui Mircea Eliade
Nr. 3 – mai 2003, dedicat lui Lucian Blaga
Nr. 4 – iunie 2003, dedicat lui Mihai Eminescu
Nr. 5 – iulie 2003, dedicat lui Nicolae Paulescu
Nr. 6 – august 2003, dedicat lui Sandu Tudor
Nr. 7 – septembrie 2003, dedicat lui Nae Ionescu
Nr. 8 – octombrie 2003, dedicat lui Valeriu Gafencu
Nr. 9 – noiembrie 2003, dedicat Părintelui Dumitru Stăniloae
Nr. 10-11 – decembrie 2003, dedicat lui Vasile Băncilă
Nr. 12 – februarie 2004, dedicat lui Nichifor Crainic
Nr. 13 – martie 2004, dedicat lui Mircea Vulcănescu
Nr. 14-15 – aprilie-mai 2004, dedicat lui Radu Gyr
Nr. 16 – iunie 2004, dedicat lui Vintilă Horia – epuizat
Nr. 17 – iulie 2004, dedicat lui {tefan cel Mare – epuizat
Nr. 18 – august 2004, dedicat lui Ernest Bernea
Nr. 19 – septembrie 2004, dedicat lui Constantin Noica
Nr. 20 – octombrie 2004, dedicat Părintelui Arsenie Boca – epuizat
Nr. 21-22 – noiembrie-decembrie 2004, dedicat Părintelui Constantin Galeriu
Nr. 23 – ianuarie 2005, dedicat lui Vasile Lovinescu
Nr. 24 – februarie 2005, dedicat lui Octavian Goga
Nr. 25-26 – martie-aprilie 2005, dedicat Părintelui Constantin Voicescu
Nr. 27 – mai 2005, dedicat lui Nicolae Iorga – epuizat
Nr. 28 – iunie 2005, dedicat Părintelui Arsenie Papacioc – epuizat
Nr. 29 – iulie 2005, dedicat Părintelui Zosim Oancea
Nr. 30 – august 2005, dedicat lui Vasile Voiculescu
Nr. 31 – septembrie 2005, dedicat Părintelui Liviu Brânzaş
Nr. 32 – octombrie 2005, dedicat lui Aron Cotruş
Nr. 33 – noiembrie 2005, dedicat Părintelui Iustin Pârvu
Nr. 34 – decembrie 2005, dedicat lui Paul Goma
Nr. 35 – ianuarie 2006, dedicat lui Horia Bernea
Nr. 36 – februarie 2006, dedicat lui Ioan Alexandru
Nr. 37 – martie 2006, dedicat Părintelui Teofil Părăian
Nr. 38 – aprilie 2006, dedicat Părintelui Calciu
Nr. 39 – mai 2006, dedicat lui Pan M. Vizirescu
Nr. 40-41 – iunie-iulie 2006, dedicat luiIon Gavrilă
Nr. 42-43 – august-septembrie 2006, dedicat Părintelui Adrian Făgeţeanu
Nr. 44 – octombrie 2006, dedicat lui Gabriel Constantinescu
Nr. 45 – noiembrie 2006, dedicat lui Simion Mehedinţi
Nr. 46 – decembrie 2006, dedicat Părintelui Rafail Noica
Nr. 47-48 – ianuarie-februarie 2007, dedicat Părintelui Benedict Ghiuş
Nr. 49 – martie 2007, dedicat luiIoan Ianolide – epuizat
Nr. 50 – aprilie 2007, dedicat lui Marcel Petrişor
Nr. 51 – mai 2007, dedicat părintelui Nicodim Mândiţă
Nr. 52 – iunie 2007, dedicat Mitropolitului Bartolomeu
Nr. 53-54 – iulie-august 2007, dedicat Părintelui Trifa
Nr. 55 – septembrie 2007, dedicat lui Alexandru Mironescu
Nr. 56 – octombrie 2007, dedicat Părintelui Sofian Boghiu
Nr. 57 – noiembrie 2007, dedicat lui Teodor M. Popescu
Nr. 58 – decembrie 2007, dedicat lui Demostene Andronescu
Nr. 59-60 – ianuarie-februarie 2008, dedicat Părintelui Ioanichie Bălan

Nr. 61 – martie 2008, dedicat lui Dan Botta
Nr. 62 – aprilie 2008, dedicat Maicii Mihaela Iordache
Nr. 63 – mai 2008, dedicat Mitropolitului Nicolae Colan
Nr. 64 – iunie 2008, dedicat Aspaziei Oţel Petrescu
Nr. 65 – iulie 2008, dedicat Părintelui Mina Dobzeu
Nr. 66 – august 2008, dedicat Mariei Brâncoveanu
Nr. 67 – septembrie 2008, dedicat Părintelui Chesarie Gheorghescu
Nr. 68 – octombrie 2008, dedicat Părintelui Marcu de la Sihăstria
Nr. 69 – noiembrie 2008, dedicat lui George Racoveanu
Nr. 70 – decembrie 2008, dedicat lui Constantin Oprişan
Nr. 71-72 – ianuarie-februarie 2009, dedicat lui Gheorghe Stănescu
Nr. 73 – martie 2009, dedicat lui Grigorie Leu
Nr. 74 – aprilie 2009, dedicat Părintelui Cleopa
Nr. 75-76 – mai-iunie 2009, dedicat lui George Popescu Glogoveanu
Nr. 77 – iulie 2009, dedicat lui Petru C. Baciu
Nr. 78 – august 2009, dedicat părintelui Dimitrie Bejan
Nr. 79 – septembrie 2009, dedicat monahului Atanasie

Cei care doresc să-şi completeze colecţia publicaţiei ROST *pot trimite contravaloarea revistei (3 lei/exemplar), prin mandat poştal, pe numele: Târziu Claudiu Richard, OP 23, CP 27 Bucureşti. Precizaţi pe mandatul poştal ce număr al revistei doriţi, în cîte exemplare şi adresa dvs. Pentru informaţii sunaţi la tel.: 0740.103.621*

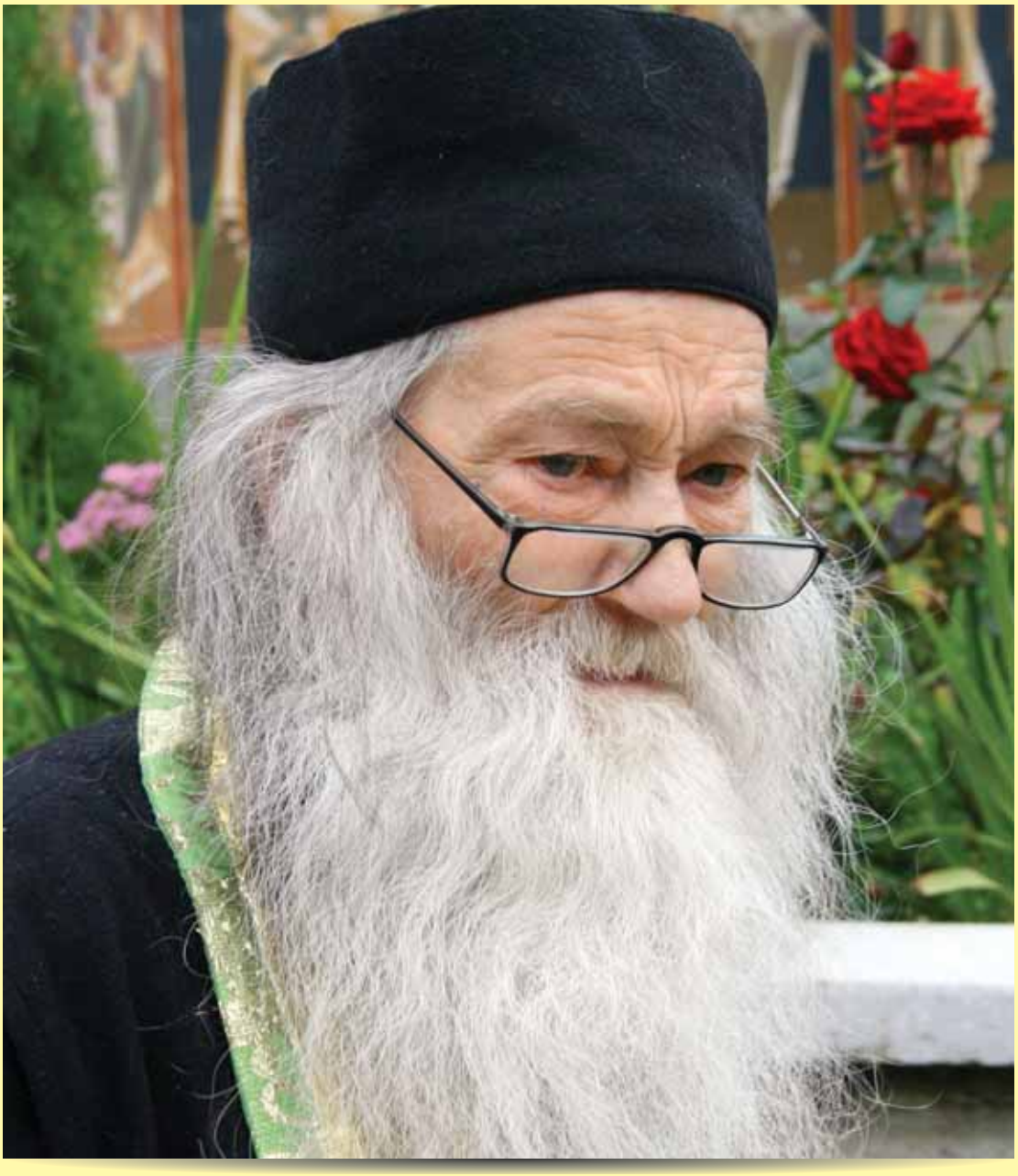

Părintele Iustin Pârvu:

„Revista ROST va rămîne fără egal“

Părintele Iustin Pârvu, marele duhovnic al românilor şi starețul Sfintei Mănăstiri Petru Vodă din munții Neamțului, a acordat revistei ROST *un interviu despre rolul presei în societatea noastră de azi. Părintele Iustin se opreşte mai ales asupra responsabilității pe care o au publicațiile fundamental creştine, indiferent că acestea sînt culturale, politice sau strict religioase.* *(citiți în pagina 4)*

10
5 948485 760017